

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

Consiliul oamenilor muncii

Priorități pe agenda de lucru

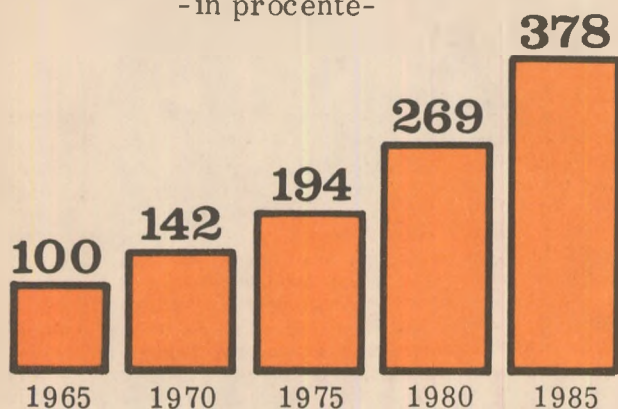

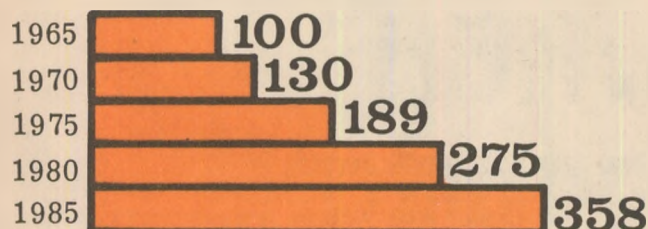
Creșterea mai rapidă a eficienței economice a întregii activități

DINAMICA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII
PE O PERSOANĂ ÎN INDUSTRIE
- în procente -

- Conform prevederilor planului cincinal 1981-1985, productivitatea muncii în industrie (calculată pe baza producției nete) va crește cu 40,4%, într-un ritm mediu anual de **7,0%**.
- În anul 1983 se prevede ca față de anul 1982, productivitatea muncii în industria republicană, (calculată pe baza producției nete) să crească cu **9,1%**.
- 80% din sporul producției nete prevăzut în anul 1983, față de anul 1982, se va îndeplini pe seama creșterii productivității muncii în industria republicană.

DINAMICA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII
PE O PERSOANĂ ÎN ACTIVITATEA
DE CONSTRUCȚII-MONTAJ
- în procente -

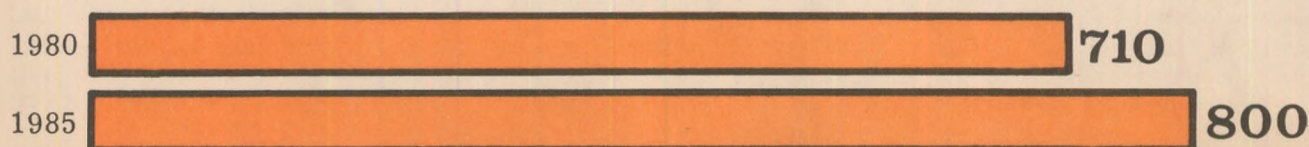
- Conform prevederilor cincinalului 1981-1985 productivitatea muncii în construcții-montaj va crește cu 30,1%, într-un ritm mediu anual de **5,4%**.
- În anul 1983, comparativ cu anul 1982, se prevede ca productivitatea muncii în construcții-montaj, să crească cu **5,7%**.

REDUCEREA CHELTUIELILOR LA 1000 LEI PRODUCȚIE SAU VENITURI BRUTE
ÎN ANUL 1983 FAȚĂ DE 1982

- Economii din reducerea costurilor de producție vor însuma pe ansamblul economiei aproape **15 miliarde lei**
- Gradul de valorificare a materiilor prime și materialelor va spori în anul 1983 față de 1982 cu **7,4%**

CREȘTEREA PRODUCȚIEI NETE OBTINUTE ÎN INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE
LA 1000 LEI FONDURI FIXE DIN ACTIVITATEA DE BAZĂ
(la valoarea neamortizată)
- în lei -

Dezvoltarea bazei de materii prime și energetice

Sporirea producției de cărbune cocsificabil — un obiectiv major

UNA DIN SARCINILE prioritare în activitatea economică a țării este cea privitoare la dezvoltarea puternică a bazei de materii prime minerale — îndeosebi a creșterii accelerate a producției de cărbune. Acționând în spiritul sarcinilor trasate de partid, minerii țării au reușit în acest an, și mai ales din luna februarie, când s-a trecut la aplicarea noului program de lucru în minerit, să obțină rezultate remarcabile: în cele 5 luni din 1983 au fost livrate economic 3 857 000 tone cărbune mai mult decât în perioada ianuarie-mai a anului trecut. Deși nu toate unitățile au atins prevederile perioadei amintite, majoritatea colectivelor de mineri și-au îndeplinit și depășit sarcinile ce le-au revenit, reușind să extragă și să pună la dispoziția economiei naționale, suplimentar, mari cantități de cărbune. Printre acestea se numără combinatele Ploiești, Valea Jiului, Motru, întreprinderile Horezu, Sălaj, Voievozi și Comănești. La lucrările de decopertare efectuate în vederea pregătirii pentru extracție a noi zăcăminte, planul de producție a fost depășit cu peste 2 300 000 mc steril.

Sînt într-adevăr realizări deosebite — care însă se cer mult amplificate, pentru ca în semestrul II al anului curent să se poată atinge obiectivul de realizare zilnică a unei producții de 200 000 tone cărbune. Mobilizarea în continuare a potențialului tehnic disponibil, pregătirea din timp a noi fronturi de lucru exploatabile, extinderea muncii în acord global, creșterea indicilor de utilizare a complexelor mecanizate, utilizarea de tehnologii avansate adecvate specificului activității etc. — toate pot contribui la îndeplinirea exemplară și chiar depășirea sarcinilor zilnice de plan.

În acest context, de o deosebită importanță este **sporirea mai rapidă a producției de cărbune cocsificabil**. Sarcini mari în acest domeniu revin unităților care fac parte din Combinatul carbonifer Valea Jiului. „**Trebuie să acționăm în domeniul industriei de cărbune — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. pe problemele industriei și agriculturii — pentru a asigura realizarea**

în întregime a planului — și avem toate condițiile să obținem chiar o producție suplimentară de cărbune... Este necesar ca în următoarele luni să se asigure nu numai realizarea planului, dar să se acționeze și pentru recuperarea nerealizărilor din primele luni, adică a celor circa 300 000 tone de cărbune cocsificabil”. Așadar, ce se întreprinde în exploatarea miniere pentru ca producția de cărbune extrasă zilnic să atingă nivelele prevăzute și îndeosebi pentru recuperarea și realizarea producției de cărbune cocsificabil?

VALEA JIULUI este principalul producător de cărbune cocsificabil al țării. Pentru atingerea nivelurilor de producție prevăzută, întreprinderile miniere din Valea Jiului au asigurată baza tehnică necesară, concretizată în mijloace mecanizate de mare productivitate, personal muncitor de înaltă calificare, tehnologii avansate, adecvate specificului diferitelor exploatare.

Valoarea fondurilor fixe ale C.M.V.J., de pildă, reprezintă 440 000 lei pe fiecare om al muncii — aproape de două ori mai mult decât media pe țară din industria minieră. În dotarea întreprinderilor miniere se află: 51 de complexe de susținere și tăiere mecanizată, 55 de combine pentru abatajele cu susținere individuală, 64 de combine de înaintare în cărbune și steril, 13 instalații telegizmetrice, un centru de calcul electronic de mărime mijlocie, dotat cu calculatoare electronice de producție proprie, echipament de trasare topografică, perforatoare și verificatoare cu care se proiectează, implementează și prelucerează date din domeniul pregătirii tehnice a producției, programarea și urmărirea producției, aprovizionarea tehnico-materială, personal-retribuire etc. La toate acestea trebuie să mai adăugăm un aspect deosebit de important: Combinatul minier Valea Jiului, întreprinderile miniere beneficiază, după Consfătuirea de lucru de la C.C. al F.C.R. cu cadre de conducere, specialiști și muncitori din industria minieră și geologie, de un complex pro-

gram de măsuri adoptat de conducerea de partid și de stat.

În scopul folosirii cât mai depline a capacităților de producție și pentru asigurarea unor condiții bune de refacere a forței de muncă, în activitatea minieră s-a trecut din luna februarie a.e. la un program de lucru mai rațional, adecvat specificului muncii din industria extractivă. Astfel, în subteran munca personalului muncitor a fost organizată în trei schimburi de câte 3 ore pe zi, cu un program de 5 zile lucrătoare pe săptămîna în minele cu condiții grele de lucru și de 46 ore pe săptămîna în celelalte unități. Treccrea la noul program de lucru prezintă, așa cum o dovedește practica, numeroase avantaje: posibilitatea încheierii ciclurilor de producție la fiecare schimb, reducerea numărului de intrări și ieșiri din mine a personalului, utilizarea mai bună a bazei tehnice din dotare și a timpului de lucru.

Folosind din plin noile condiții de lucru create, **exploatarea miniere din Valea Jiului, au reușit să sporească, în numai patru luni, productivitatea muncii în abatajele dotate cu complexe mecanizate cu peste 36 la sută**. Producția de cărbune extrasă în medie zilnic cu fiecare complex a crescut cu peste 9 la sută. În asemenea condiții, minerii Vai Jiului au reușit să livreze economiei — direct industriei siderurgice — cantități mult sporite de cărbune cocsificabil față de aceeași perioadă din anul trecut. Cu toate acestea, nivelele stabilite prin plan nu au fost atinse. Este adevărat, în aceeași perioadă producția netă fizică a fost depășită, dar analizînd structura acestui indicator rezultă nerealizări la huilă spălată pentru coals și la huilă spălată pentru semicoals.

CAUZELE care au generat nerealizarea producției brute extrase sînt diverse: neconfirmările de rezerve datorită condițiilor geotectonice de formare a zăcămintului (minele Lonea, Petrița-Barbăteni și în cîmpul minier Hobi-ceni); neasigurări la timp a dotării tehnice (din 8 complexe mecanizate scadente a se livra în semestrul I 1983,

până în prezent s-a primit un singur complex SMA-2, iar I.M. Timișoara a livrat numai 2 combine de înaintare CI-2 din cele 6 contractate, la acestea adăugându-se rămăneri în urmă în asigurarea cu numărul de transportoare contractate, trolii de mină, ventilatoare electropneumatice, 430 tone de covor de cauciuc de tip minier, 86 km de cabluri electrice precum și cantități însemnate de țevă de construcție pentru stâlpi hidraulici, furtune de înaltă presiune) etc.

Alături de aceste cauze, care și ele puteau fi preîntimpinate prin măsuri adecvate luate din vreme, mai sînt și altele care aparțin direct unităților productive: funcționarea defectuoasă a unor utilaje din fluxurile tehnologice (transportoare cu raclete, transportoare cu bandă, combine de abataje, combine de înaintare etc.), existența unor neconcordanțe de capacități pe fluxurile de transport (minele Livezeni, Aninoasa, Lupeni și Uricani); neexecutarea la timp și de calitate corespunzătoare a lucrărilor de întreținere și reparare la unele utilaje și instalații tehnologice; carențe în organizarea și conducerea proceselor de producție, în special sub aspectul aprovizionării ritmice cu cele necesare a formațiilor de lucru și utilizării forței de muncă etc.

Analiza activității — în lumina sarcinilor stabilite la ultima consfătuire de lucru de la C.C. al P.C.R. — a condus ca altă la fiecare exploatare, cit și la nivelul combinatului să se revadă măsurile inițiale stabilite pentru acest an în scopul realizării planului și să se stabilească noi acțiuni în vederea utilizării cu maximum de eficacitate atât a mijloacelor mecanizate cit și a forței de muncă. Între cele mai importante măsuri tehnico-organizatorice stabilite se află: **punerea în funcțiune eşalonat pe parcursul seniestrului II al anului, a 13 complexe mecanizate, 5 combine de înaintare, a 20 de abataje frontale cu susținere individuală (unele dotate cu combine) și abataje-cameră; crearea de noi fluxuri de transportoare cu benzi pentru concentrarea producției; menținerea în funcțiune la fiecare întreprindere a numărului de combine de abataj și de înaintări (dintre cele existente) în funcție de necesitățile realizării sarcinilor de plan și recuperării restanțelor.** Un exemplu în acest sens îl reprezintă măsurile de mecanizare a unor lucrări. Recent s-a trecut la înlocuirea vechilor profile, mai ușoare, folosite la susținerea lucrărilor miniere, cu profile mai grele care, datorită rezistenței mai mari, pot fi utilizate în număr mai mic pentru asemenea lucrări, fapt ce conduce la obținerea unor importante economii și la sporirea coeficientului de siguranță al lucrărilor de susținere. Montarea noilor profile necesită însă eforturi fizice mult mai

mari din partea muncitorilor. Problema a fost rezolvată de specialiști ai Văii Jiului — cercetători, proiectanți, constructori de utilaj minier —, prin realizarea unei mașini, denumită MMA-500 cu ajutorul căreia lucrările se execută mecanizat, reducându-se efortul fizic al lucrărilor. Cu astfel de utilaje se lucrează în momentul de față la executarea lucrărilor de susținere în galerii în întreprinderile miniere Dilja, Lupeni și Uricani, urmînd a fi folosite și la celelalte exploatare din Valea Jiului.

Pentru creșterea productivității muncii în subteran se va urmări printre altele și realizarea programelor de mică mecanizare întocmite la nivelul fiecărei întreprinderi miniere punîndu-se accent deosebit pe extinderea utilizării instalațiilor de monocai, pentru îmbunătățirea aprovizionării formațiilor de lucru cu materiale de susținere și piese de schimb. Forța de muncă existentă va fi redistribuită spre locurile de muncă direct productive în vederea creșterii producției de cărbune.

În ceea ce privește încadrarea în indicii de calitate planificați, întreprinderile miniere vor lua măsuri de respectare cu strictețe a propriilor programe de măsuri stabilite, detaliate cu termene și responsabilități privind: plasarea punctelor de claubaj, alegerea și depozitarea sterilului pe poditură la toate abatajele mecanizate și pușcarea selectivă la lucrările de pregătire în mixt (steril și cărbune în același front); separarea fluxurilor de transport al sterilului de cel de cărbune la toate lucrările de deschidere și pregătiri ce se vor executa.

Dar pentru ca eficiența măsurilor preconizate de Combinatul minier Valea Jiului să atingă nivelul dorit — realizarea prevederilor de plan și recuperarea restanțelor — este necesar să se facă mai mult simțit și sprijinul unor colaboratori. Se are în vedere în acest sens o mai mare contribuție din partea unităților M.I.C.M., M.I.M.U.E.E. și M.I.Ch. la asigurarea materialelor și pieselor de schimb contractate pe anul 1983, fără de care întreținerea și repararea utilajelor nu se poate executa la timp, cu maximă operativitate și la un nivel calitativ superior.

URMĂRIREA CU EXIGENȚĂ și răspundere sporită a materializării acestor măsuri va conduce fără îndoială la creșterea producției de cărbune pentru coes extras din abatajele Văii Jiului. Minerii din acest bazin, conducătorii procesului de producție, au capacitatea necesară să învingă neajunsurile existente, pentru a da țării, siderurgiei românești, cărbune pentru coes, mai mult și de bună calitate.

Dorin GHEȚA
Cornel VASILE

CU PLANUL PE PRIMUL SEMESTRU AL ANULUI ÎNDEPLINIT ȘI DEPĂȘIT

● **Colectivul întreprinderii miniere Horezu a pășit în cea de-a treia decadă a lunii iunie cu un spor de producție fizică de 40 000 tone lignit, precum și cu o depășire de peste 400 000 mc steril.** De notat și faptul că, în scopul extinderii acțiunii de valorificare a cărbunelui din zonă, se depun eforturi susținute pentru integrarea cit mai rapidă în circuitul productiv a unui excavator-gigant cu rotor și a unei magistrale de benzi transportoare pentru evacuarea sterilului la viitoarea carieră Oltețu, precum și a mai multor abataje frontale la sectoarele de exploatare Aluni și Berbești, astfel, încît, pe seama noilor capacități, ca și prin utilizarea cu randament superior a celor deja existente, producția întreprinderii să crească pînă la finele anului în curs cu 50 la sută, comparativ cu cea obținută în 1982.

● **Excavatoriștii, ceilalți oameni ai muncii din unitățile Combinatului minier Rovinari au îndeplinit planul venit în primul semestru la descoperită — haldare steril, una dintre activitățile de bază ce asigură buna desfășurare a extracției de cărbune înregistrat în condițiile creșterii cu 70 la sută a volumului de descoperită, comparativ cu realizările perioadei corespunzătoare din anul trecut.** Succesul permite colectivelor ce activează în cadrul întreprinderilor miniere Roșia de Jiu — Peșteana, Rovinari, și Urdari, în alte unități să înscrie în plus în bilanțul primei jumătăți a anului aproape 6 milioane mc steril excavat și haldat peste plan, să asigure o rezervă activă de cărbune exploatabilă de circa un milion tone.

● **Acționînd pentru sporirea continuă a bazei de materii prime necesare economiei naționale, minierii din bazinul Dornelor adaugă noi succese pe graficul întrecerii socialiste.** Zilele acestea ei au ridicat producția obținută suplimentar la 6 000 tone mangan extras și o depășire de aproape 6 milioane lei la producția marfă. Rezultate bune s-au obținut și în activitatea de pregătire a unor noi fronturi de lucru. Astfel, lucrările de profil înregistrează un spor de 372 metri liniari la galerii-suitori, și un plus de 4300 metri cubi la descoperită, fapt ce va asigura creșterea ponderii extracției la suprafață și a productivității muncii în abataje.

● **Mina Motru-Vest s-a alăturat unităților din industria carboniferă a județului Gorj care au raportat îndeplinirea mai devreme a sarcinilor de plan venite în prima jumătate de anului la producția marfă, la ceilalți indicatori economici.** Rezultat al creșterii cu 6 procente peste plan a randamentului pe post și productivității muncii, avansul de timp cîștigat va permite acestui colectiv să înscrie în plus în bilanțul primului semestru din acest an o producție de peste 4 000 t lignit extras și livrat beneficiarilor, să înregistreze însemnate sporuri la alte activități, deosebi la cea de investiții și deschidere a noilor fronturi de lucru. Cu aceasta, numărul unităților carbonifere din cadrul combinatelor miniere Motru și Rovinari care au raportat îndeplinirea mai devreme a planului venit în primul semestru, a ajuns la 12.

AMENAJAREA HIDROENERGETICĂ A POTENȚIALULUI APELOR

UNA DINTRE CAILE principale de realizare a sarcinii trasate de Congresul al XII-lea al P.C.R. ca, în actualul deceniu, România, să devină independentă din punct de vedere energetic este legată de intensificarea punerii în valoare a potențialului hidroenergetic al țării.

Caracterul inepuizabil și regenerabil al energiei electrice produse de hidrocentrale, randamentele ridicate ce se obțin prin transformarea energiei apelor în energie electrică, durata mare de viață a obiectivelor hidroenergetice, cheltuielile mici de exploatare și numărul redus de personal de exploatare, posibilitățile largi de automatizare și telecomandă fac ca această energie să ocupe în continuare un loc foarte important în balanța energetică a țării. Documentele de partid și de stat prevăd să se asigure creșterea de la un grad de utilizare a potențialului hidroenergetic național de 30% în 1980, la 41-45% în 1985 și 57-65% în 1990, până în anul 2000 preconizându-se valorificarea integrală a potențialului hidroenergetic economic amenajabil de care dispune țara noastră. La nivelul anului 1990 aproape un sfert din producția de energie electrică urmează să fie produsă în hidrocentrale (tabelul).

În perioada 1950-1982 s-au făcut pași serioși în amenajarea hidroenergetică a unor fluvii și râuri importante ca Dunărea, Siret, Argeș, Olt, Someș etc., care în prezent — prin centrale de mare sau joasă cădere — pulsează sistemului național energie electrică ieftină și de calitate. Se poate aprecia că astăzi dispunem de o școală națională în amenajări hidroenergetice (proiectare, execuție și exploatare), de o concepție proprie în ce privește schemele de amenajare adoptate, dimensionarea principalelor obiective, gradul de echipare a centralei etc. Nu poate fi trecut cu vederea nici faptul că prin realizarea amenajărilor hidroenergetice s-a ținut seama de necesitățile navigației, iar alte folosințe importante ca irigațiile, alimentările cu apă și apărarea împotriva viiturilor beneficiază în fiecare an de o capacitate de acumulare în lacuri de circa 6 miliarde metri cubi de apă.

Vorbind despre potențialul hidroenergetic (tehnic amenajabil) al țării se constată că România se situează la nivelul mediei potențialului unor țări europene; dacă îl raportăm la suprafața țării, potențialul hidroenergetic specific este la nivelul unor țări ca Franța, Grecia, Italia, Portugalia, Turcia și Spania, mai mic decât al Suediei și Austriei, fiind în același timp mai mare sau mult mai mare decât al unor țări ca Danemarca, Finlanda, Ungaria, Polonia, R. F. Germania și Cehoslovacia. Acest potențial hidroenergetic provine în principal din energia hidroenergetică a fluviului Dunărea, evaluată la 12 miliarde kWh pe an, din potențialul râurilor interioare ale țării în valoare de 26 miliarde kWh pe an și din potențialul râurilor mici,

recuprinse în schemele de amenajare, apreciat la o valoare de 2 miliarde kWh pe an. Acest potențial de 40 miliarde kWh pe an are însă un caracter statistic, de etapă, el crescând pe măsură ce se aprofundează calculele, în special pe râurile mici, dar descreșcând odată cu creșterea consumului de apă pentru alte folosințe decât producerea de energie electrică. În plus, el este puternic influențat de regimul pluviometric.

Intensificarea punerii în valoare a potențialului hidroenergetic al țării a impus și luarea unor măsuri de amenajare a unor microhidrocentrale pe râurile mici care nu au fost cuprinse în schemele cadru. În acest sens a fost inventariat în anii 1981-1982 și potențialul amenajabil prin microhidrocentrale, elaborându-se propuneri de construire a circa 700 de microhidrocentrale în acest cincinal. Puterea nou instalată în microhidrocentrale va fi de 160 MW în 1981-1985. Această acțiune se va desfășura pe baza unor documentații de construcții tipizate întocmite de Institutul de studii și proiectări hidroenergetice și a unor echipamente tipizate, aflate în execuție curentă la M.I.C.M. Obiectivele sînt prevăzute a fi executate pe plan local și

Nu este întâmplătoare sublinierea, în repetate rânduri, a necesității corelării programului de folosire a apei pentru irigații, alimentări cu apă, combaterea viiturilor, piscicultură etc., cu programul hidroenergetic, mai ales în etapa actuală cînd acest program este prioritar pe economie. Realizarea în actualul cincinal a unei puteri instalate de 3 ori mai mare decît cea realizată în cincinalul precedent și crearea condițiilor de punere în funcțiune în perioada 1986-1990 a unor noi capacități necesită luarea unui ansamblu de măsuri la nivelul întregii economii naționale, antrenarea tuturor factorilor la traducerea lor în viață. În conformitate cu directivele Congresului al XII-lea al P.C.R., se prevede promovarea cu prioritate a acelor amenajări hidrotehnice care satisfac în același timp atît interesele folosințelor complexe de apă din zona amenajării preconizate, cît și folosințele pentru producerea energiei electrice. Directivele prevăd ca, pînă în anul 2000, întregul potențial amenajabil hidroenergetic să fie încheiat, în timp ce programul de amenajare a bazinelor hidrografice prevede ca etapă finală anul 2010. De menționat faptul că o serie de amenajări hidroenergetice cu un

	1981		1985		1990	
	total	realiz. %	total	%	total	%
Producția de energie electrică — total (mil. kWh/an)	70 100	100	79 000	100	97 000	100
din care în : hidrocentrale mil. kWh/an	12 600	18,0	16 300	20,6	23 000	23,7

cu materiale locale, în general legate la sistem și avînd un grad avansat de automatizare și telecomandă.

Folosirea complexă a resurselor de apă

APA constituie o mare bogăție națională; avînd în vedere însă caracterul ei limitat, ea trebuie utilizată rațional, în scopul satisfacerii tuturor necesităților economiei naționale. În acest scop, în 1976 a fost elaborat „Programul național de amenajare a bazinelor hidrografice ale țării”, document care conține o concepție de ansamblu de amenajare a potențialului apelor, etapele și mijloacele necesare, precum și corelarea tuturor folosințelor de apă. Din program rezultă tendința de accentuare în perspectivă a folosirii complexe a amenajărilor, uneori în dauna producției de energie electrică, mai ales dacă aceste folosințe nu au fost corelate de la început, respectiv din faza de promovare și aprobare a obiectivului hidroenergetic.

pronunțat caracter de amenajare complexă (pe râurile Olt, Siret etc.) nu pot fi promovate decît luînd în considerare și efectul tehnico-economic al folosinței complexe.

Pornind de la aceste considerente trebuie arătat că programul de amenajare integrală pînă în anul 2000 a potențialului hidroenergetic necesită punerea de acord cu programul de amenajare a bazinelor hidrografice care prevede ca termen final anul 2010, pentru a se evita necorelării care pot duce la nesimultaneități la introducerea în plan, execuția și punerea în funcțiune, la dificultăți și întîzieri în avizarea documentațiilor, la aprobarea și atacarea lor. Institutul de studii și proiectări hidroenergetice, ca organ de proiectare general al Ministerului Energiei Electrice, are în vedere și soluții de etapizare a lucrărilor, cu amînarea unor lucrări pentru realizarea lacurilor de acumulare și utilizarea strict hidroenergetică a cursului de rîu avut în vedere, dar aceste rezolvări sînt folosite numai ca soluții de conjunctură, căci, deși sînt pentru

moment mai economice, ele trebuie evitate, nerezolvând necesitățile în perspectivă de apă ale folosințelor complexe.

De un real folos în rezolvarea acestor probleme ar putea fi **elaborarea și aprobarea la nivelul organelor centrale de directivare și sinteză a unei metodologii unanim acceptate de defalcare a investițiilor pe folosințele pe care le satisface, cu punerea în evidență a eficienței economice pe care o aduce fiecărei folosințe în parte și care să aibă indicatori tehnico-economici proprii.** Această problemă — rezolvată azi numai în principiu — poate deschide căi importante atât în promovarea amenajărilor complexe, cât și în utilizarea eficientă de către fiecare folosință a resurselor de apă.

Cum se desfășoară lucrările de investiții ?

ÎN CE PRIVEȘTE investițiile în amenajări hidroenergetice se fac remarcate următoarele fenomene: în timp, centralele hidroelectrice sînt selectate și puse în funcțiune într-o succesiune descrescătoare a eficienței lor economice, respectiv sînt promovate mai întîi amplasamentele cele mai favorabile, cu volume de lucrări reduse, cu costul de producție al energiei electrice produse cel mai scăzut, cu apoi să fie promovate hidrocentralele, cu volume de lucrări din ce în ce mai mari și condiții geomorfologice din ce în ce mai defavorabile. Chiar și în aceste condiții, fiind efectele favorabile de promovare a CHE rezultate din scumpirea combustibilului pe piața mondială, contrapuse cu deprecierea calitativă a amplasamentelor rămase nu s-au compensat în totalitate, prețul energiei electrice produse de CHE — deși evoluează în sensul creșterii —

rămîne competitiv în comparație cu alte surse. În același timp, investițiile totale în ramura hidrocentrale pe cinci ani (1980—1985), depășește în mărime toate investițiile efectuate în 30 de ani (1951—1980). Odată cu creșterea investițiilor, sporesc substanțial și volumele de lucrări și deci este necesară creșterea corespunzătoare a dotării cu utilaje a constructorului precum și creșterea numărului de cadre de specialitate de proiectare și de execuție.

Rămîne deschisă problema execuției investițiilor. Valoarea lucrărilor de construcții-montaj se dublează în 1985 față de 1982. Acestor investiții le corespund și anumite volume de lucrări, care conțin, în afară de schema hidroenergetică propriu-zisă, și un mare volum de lucrări de drumuri, linii electrice, cariere, lucrări de organizare de șantiere, multe din ele fiind necesare a fi proiectate, avizate și executate înainte de centrala hidroelectrică. De un mare folos ar fi, pentru realizarea ritmului de amenajare propus, **dacă aceste lucrări ar putea fi executate în devans, eventual de un constructor care să fie specializat în lucrări de acest gen, constructorul general putînd fi astfel degrevat de o parte însemnată din lucrările necesare.**

De asemenea, de un real interes ar fi și materializarea unor propuneri făcute în cadrul dezbaterilor din secțiunile Conferinței Naționale, dintre care menționăm: **urgentarea proiectării și fabricării unor utilaje de mare capacitate și cu fiabilitate ridicată necesare în special pentru lucrări cu volum mare și pentru cele subterane (galerii, puțuri, caverne etc.), sau propunerea ca unitățile constructoare de mașini să răspundă de utilajele pe care le fabrică pînă la atingerea parametrilor proiectați.** Pentru urgentarea lucrărilor ar fi util ca **întreprinderile furnizoare de utilaje de construcții să**

aibă pe marile șantiere hidroenergetice puternice unități de service capabile să efectueze întreținerea și reparațiile necesare la utilajele fabricate. Evident, pînă la creșterea forțelor de proiectare și execuție la nivelul necesar sarcinilor, rămîne deschisă problema **concentrării forțelor de proiectare și execuție pe lucrările în prezent în execuție, care au termene de pungere în funcțiune în anii apropiați.** În același timp, apare ca necesară existența unui grafic de perspectivă de livrare a echipamentelor electromecanice între M.E.E. și M.I.C.M., știind că este necesară și asimilarea unor echipamente noi, ceea ce impune atacarea de pe acum a concepției și omologării lor.

În vederea asigurării documentațiilor pentru marile obiective hidroenergetice se acționează cu exigență pentru continuarea acțiunii de tipizare a proiectelor, de adoptare în proiectele elaborate a unor soluții care să permită reducerea consumurilor de ciment, metal, lemn și a altor materiale energo-intensive; totodată, se urmărește creșterea gradului de industrializare a lucrărilor și reducere a suprafețelor de teren ocupate de obiectivele hidrotehnice, în special de lacul de acumulare.

Datorită lucrărilor ample de studii de teren, cercetare și proiectare, pe care lucrările hidroenergetice și hidrotehnice le necesită, pentru precizarea condițiilor de fundație și a caracteristicilor materialelor utilizate, a implicării unor importante ramuri economice, apare evidentă necesitatea revederii și îmbunătățirii programului de realizare a hidrocentralelor, program care să coordoneze toate activitățile atât ca specialități cit și în timp.

Ion LEUȘTEAN

director

Iosif Kaytar

Institutul de studii și proiectări hidroenergetice

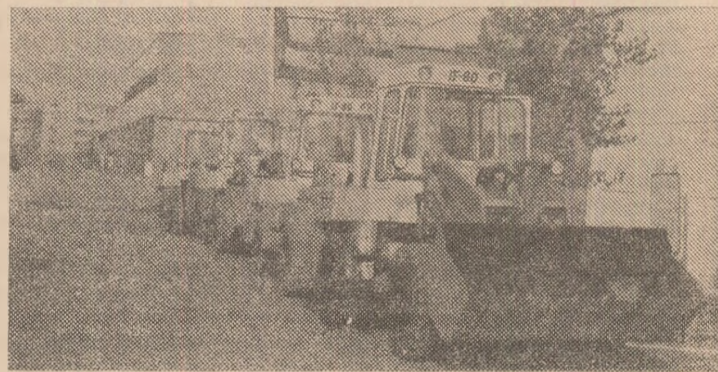
Realizări de prestigiu ale creației tehnice românești

ÎNCĂRCĂTOR FRONTAL TIP IF-80

ÎNCĂRCĂTORUL frontal articulat de 80 CP pe pneuri tip IF-80 este o realizare de ultimă oră a specialiștilor de la Întreprinderea mecanică „Nicolina” din Iași, făcînd parte din categoria încărcătoarelor de putere medie, utilizate mai frecvent pentru lucrările de încărcare-descărcare a pămîntului, a materialelor în vrac etc. Sasiul articulat, acționarea hidrostatică, folosirea cutiei de viteze și a punților motoare cu blocarea diferențialului conferă acestui utilaj o deosebită manevrabilitate și siguranță în exploatare, precum și o fiabilitate ridicată. Capacitatea sporită a cupei (1,3 m³) în raport cu puterea redusă a motorului termic asigură utilajului o productivitate sporită la un consum de combustibil mic. Dotarea opțională

a utilajului cu cupă de 1,6 m³ pentru materiale cu greutatea specifică de circa 1500 daN/m³ lărgeste sfera de utilizare a încărcătorului. Toate aceste calități verificate în practică impun încărcătorul tip IF-80 ca unul din cele mai indicate utilaje pentru o gamă largă de lucrări din construcții, agricultură, industrie etc.

Principalii parametri constructivi și funcționali ai încărcătorului IF-80: tipul motorului de acționare D-118 diesel în 4 timpi cu injecție directă; puterea motorului 80 CP; dimensiuni de gabarit: lungimea 5800 mm, lățimea 2170 mm, înălțimea 2860 mm, ecartamentul 1660 mm, garda la sol 320 mm, raza exterioră minimă de viraj 5500 mm; greutatea de lucru maximum 7500 kg; capa-

citătea cupei SAE 1,3 m³ (opțional se livrează și cupă cu capacitate de 1,6 m³); înălțimea de descărcare 2670 mm; distanța de descărcare 660 mm; sarcina nominală 2500 kgf; timpul de ridicare a cupei 6 sec.; timpul de coborire a cupei 4 sec.; viteza de lucru (variabilă)

0 km/oră — 7 km/oră; viteza de deplasare (înainte și înapoi) 0 km/oră — 25 km/oră, îndrăgesc speranțele constructorilor de mașini din Iași ca și acest modern utilaj să se impună, în scurt timp, pe piețele lumii.

E.K.

Particularități ale eficienței producției de lapte în profil teritorial și pe categorii de unități

UNUL DIN OBIECTIVELE ESENȚIALE ale înlăptuirii noii revoluții agrare este creșterea producției agricole, pe fondul rentabilizării și sporirii eficienței în toate domeniile de activitate, la nivelul eforturilor făcute de către societate pentru înzestrarea tehnică a acestei ramuri.

În acest context, amplul program stabilit pentru sporirea producției zootehnice și în special a celei de lapte impun cu deosebită acuitate găsirea soluțiilor și mijloacelor de creștere a eficienței acestei activități, caracterizată printr-o mare diversitate a condițiilor de producție. De altfel, se poate spune că însăși nivelul și ritmul de dezvoltare a producției de lapte depinde în mare măsură de realizarea într-un termen relativ scurt a rentabilizării acestui produs.

Producția de lapte de vacă — reprezentând 90% din producția totală de lapte — se obține în cadrul unei amplitudini foarte largi a principalilor indicatori de eficiență, atât în profil teritorial, cât și între cele două mari categorii de unități agricole socialiste — întreprinderi de stat și cooperative de producție. Astfel, dacă avem în vedere repartizarea teritorială a producției medii, redată în tabelul nr. 1, se constată că atât pentru I.A.S., cât și pentru C.A.P. există deosebiri esențiale între județe. Față de randamentul mediu realizat pe ansamblul sectorului de stat al agriculturii (2 035 litri/vacă/an), 1/4 din județe obțin cu 15% mai puțin pe vacă; între județele situate la extremele abaterilor de la medie există chiar o diferență de peste 1 500 litri de lapte, diferență ce nu se poate justifica în exclusivitate prin motive obiective. Aceleași particularități caracterizează și repartitia teritorială a randamentelor medii obținute în C.A.P., cu deosebirea că amplitudinea variației este de numai 900 litri.

Marile rezerve existente în fiecare județ pe linia sporirii substanțiale a randamentelor de lapte pe animal se pot desprinde și din analiza teritorială a raportului dintre producția realizată în I.A.S. și C.A.P. Astfel, în peste 40% dintre județe, în I.A.S.-uri se obține o producție medie de două și chiar trei ori mai mare decât în C.A.P.-uri. (În județele Vaslui și Vrancea întreprinderile agricole de stat produc anual în medie cu peste 1 700 litri de lapte pe cap de vacă mai mult decât cooperativele agricole de producție).

În majoritatea județelor, cooperativele agricole de producție concentrează efective importante de vaci pentru lapte. De aceea, problema găsirii soluțiilor necesare creșterii producției din acest sector de activitate este de maximă importanță. Îmbunătățirea structurii rațiilor furajere, dimensionarea optimă a efectivelor de vaci, îmbunătățirea structurii de rasă și creșterea

gradului de asistență sanitar-veterinară sînt cîteva dintre soluțiile care, transpuse în practică, vor avea ca efect revitalizarea producției de lapte în C.A.P.-uri.

Caracterizarea eficienței producției de lapte în profil teritorial face necesară cunoașterea efortului depus pentru realizarea ei, concretizat în costul pe un litru de lapte. Repartizarea teritorială a costului producției de lapte obținută în cele două categorii de uni-

tați se distinge — ea și în cazul producției medii — printr-o mare dispersare teritorială. Semnificativ în acest sens este faptul că județele cu producție peste medie înregistrează un nivel al costurilor sub medie. Legătura strînsă dintre repartizarea costurilor și repartizarea producției medii ne face să tragem concluzia că, în general, există o distribuție relativ uniformă a cheltuielilor pe animal și că factorul hotărîtor al sporirii eficienței producției de lapte de vacă este creșterea randamentului. Reducerea costului din unele județe, care depășesc cu mult nivelul mediu, nu se va putea realiza decît în condițiile în care se va acționa simultan în ambele sensuri. Cu toate acestea, trebuie recunoscut faptul că în condițiile unei producții medii mai mici, marea majoritate a C.A.P.-urilor au obținut costuri mai mici decît I.A.S.-urile. Astfel, repartizarea teritorială a raportului dintre costul producției de lapte de vacă în I.A.S. și C.A.P. evidențiază un număr mare de județe (60%) în care laptele obținut în cooperative este mai ieftin decît cel din întreprinderile de stat. Acest lucru reflectă faptul că randamentele superioare realizate în I.A.S. nu se ridică la nivelul eforturilor depuse pentru obținerea lor.

Sintetic, gradul de rentabilitate a producției de lapte în profil teritorial se poate urmări studiind repartizarea raportului dintre prețul de vânzare și cost. Dispersarea teritorială mare arată că nu există o legătură strînsă între așa-zisele zone tradiționale de creștere a vacilor și rentabilitatea producției de lapte. De asemenea, în puține cazuri (Botoșani, Suceava, Neamț, Ialomița etc.), rentabilitatea din cele două categorii de unități are același nivel.

Lipsa unei tendințe de concentrare zonală a rentabilității producției de lapte este reflectată și de repartizarea teritorială a raportului dintre rentabilitatea din I.A.S.-uri și C.A.P.-uri. Pe ansamblu jumătate din numărul județelor obțin o rentabilitate mai mare în C.A.P.-uri. Acest lucru demonstrează faptul că deficiențele manifestate într-o serie de unități agricole pe linia sporirii eficienței economice au la bază, în primul rînd, cauze de ordin subiectiv.

De multe ori, rezultatele negative obținute într-un județ sau altul sînt puse pe seama condițiilor naturale, și nu pe activitatea proprie a unităților agricole. Desigur, nu se poate spune că zonele naturale nu au o anumită influență asupra eforturilor pe care le fac unitățile pentru obținerea producției de lapte, dar în condițiile nivelului actual de dotare tehnică, această influență este mult diminuată. Dealtfel, eficiența producției de lapte pe zone naturale este relativ asemănătoare și nu justifică diferențele mari înregistrate în profil teritorial. Datele din tabelul

Tabelul nr. 1
Variația teritorială a principalilor indicatori ai eficienței producției de lapte

	I.A.S.			C.A.P.		
	Prod. medie	Cost de prod.	Rentab. (pre/cost)	Prod. medie	Cost de prod.	Rentab. (pre/cost)
Alba	1,09	0,92	0,67	1,03	0,92	0,72
Arad	0,99	0,95	0,67	1,00	0,94	0,74
Argeș	0,97	0,92	0,72	0,96	0,85	0,78
Bacău	1,20	0,72	0,87	0,83	1,06	0,66
Bihor	1,04	1,02	0,62	1,02	0,85	0,81
Bistrița-Năsăud	0,98	1,10	0,55	1,35	1,08	0,59
Botoșani	1,22	0,73	0,91	1,09	0,83	0,84
Brașov	1,14	0,87	0,76	1,15	1,18	0,57
Brăila	1,01	1,09	0,57	1,29	0,77	0,88
Buzău	0,88	1,13	0,61	0,77	1,14	0,60
Caraș-Severin	0,93	1,11	0,59	0,84	1,32	0,51
Călărași	0,94	1,00	0,67	0,90	1,04	0,65
Cluj	1,20	1,09	0,57	1,23	0,94	0,71
Constanța	0,84	1,18	0,55	0,94	1,33	0,49
Covasna	1,01	1,13	0,54	1,30	0,86	0,81
Dimbovița	0,85	1,31	0,48	1,02	1,02	0,66
Dolj	0,71	1,25	0,55	0,86	0,91	0,76
Galați	0,88	1,12	0,67	0,84	1,01	0,68
Giurgiu	0,82	1,33	0,49	0,88	1,14	0,58
Gorj	0,69	1,22	0,58	0,58	1,22	0,57
Harghita	0,99	1,13	0,55	1,27	1,06	0,66
Hunedoara	0,79	1,11	0,56	0,82	1,38	0,50
Ialomița	1,22	0,72	0,84	1,08	0,91	0,77
Iasi	1,43	0,74	0,90	1,08	1,02	0,68
Maramureș	1,00	0,95	0,66	1,09	1,14	0,59
Mehedinti	0,84	1,14	0,64	0,70	0,98	0,72
Mureș	0,93	1,20	0,54	1,10	1,07	0,65
Neamț	1,20	0,85	0,89	0,92	0,92	0,75
Olt	0,87	1,18	0,64	1,18	0,80	0,85
Prahova	1,00	1,21	0,67	0,86	1,00	0,70
Satu Mare	0,89	1,19	0,53	1,03	1,00	0,68
Sălaj	1,35	0,84	0,97	0,89	0,98	0,69
Sibiu	0,89	1,23	0,56	1,04	0,95	0,67
Suceava	1,30	0,75	0,87	1,27	0,95	0,75
Teleorman	1,28	0,71	0,90	0,86	0,95	0,70
Timiș	0,98	0,98	0,66	0,86	1,14	0,62
Tulcea	1,20	0,83	1,01	0,98	1,05	0,64
Vaslui	1,54	0,72	0,99	0,95	0,99	0,70
Vilcea	0,83	1,11	0,55	1,07	0,94	0,74
Vrancea	1,08	0,85	0,73	0,60	1,57	0,44

nr. 2, prezintă eficiența producției de lapte în cooperativele agricole de producție grupate pe zone naturale.

Dacă între județe se înregistrează o amplitudine a variației randamentului mediu de lapte de peste 900 litri, pe zone naturale această amplitudine este de numai 274 litri față de media (de la

prospectiv, ritmul de creștere a cheltuielilor să fie mai mic decât ritmul de creștere a randamentelor.

În sfârșit, dacă avem în vedere distribuția teritorială a rentabilității producției de lapte pe zone naturale, amplitudinea este de numai 5%, față de peste 40% între județe.

Tabelul nr. 2
Eficiența producției de lapte în C.A.P. pe zone naturale
(media pe bază = 1,00)

Zona	Producția medie	Cheltuieli pe zi furajată	Costul de producție	Rentabilitatea
Cîmpie	0,97	0,95	0,98	1,01
Podiș	1,03	1,08	1,05	0,94
Subcarpatică	0,90	0,89	0,98	1,01
Depresiuni	1,05	1,07	1,03	0,94
Montană	1,14	1,13	1,00	1,01

#153 la -111 l). De asemenea, se poate remarca faptul că între zone se păstrează o simetrie aproape perfectă în ceea ce privește nivelul cheltuielilor pe zi furajată și randamentul mediu de lapte, ceea ce reflectă legătura existentă între eforturile făcute și rezultatele obținute. Desigur, pentru a se crea baza unei activități rentabile este necesar ca întotdeauna efectul obținut să fie mai mare decât efortul depus, res-

Din cele de mai sus se poate aprecia că în profilul teritorial și pe categorii de unități, nivelul eficienței producției de lapte prezintă diferențe destul de mari, care se datorează în primul rând nu condițiilor naturale, ci altor factori ai procesului de producție, de natură tehnică, organizatorică ș.a.

De asemenea, nivelul scăzut al eficienței economice a producției de lapte într-o serie de unități agricole este de-

terminat de necorelarea eforturilor cu rezultatele obținute, respectiv cheltuielile destul de mari care se fac pentru îngrijirea și furajarea animalelor nu se regăsesc într-o producție care să permită obținerea unui cost redus pe litru de lapte. Desigur, se pune întrebarea: ce elemente determină nivelul ridicat al cheltuielilor de producție pentru creșterea animalelor? Dacă ne referim tot la sectorul cooperatist (care deține 75% din efectivul de vaci, bivolițe și juninci al sectorului socialist din agricultură), atunci se poate afirma că în cheltuielile cu creșterea vacilor de lapte, o proporție de 75-90% dețin cele cu furajele (până la 7-8 lei pe zi furajată) și cele pentru retribuirea muncii (2,5-4 lei pe zi furajată, adică 35% din total). Este semnificativ de stabilit în ce măsură variația teritorială a condițiilor naturale și-a pus amprenta asupra ponderii cheltuielilor cu furajele și a celor cu retribuirea muncii, respectiv dacă există o anumită legătură între repartizarea pe județe a mărimii celor doi indicatori și producția medie obținută.

dr. GH. FRĂȚILA
dr. Letiția ZAHIU
dr. GH. N. IOSIF

(Continuare în pag. 9)

AGRORAMA

Agregat polivalent

● În agricultura britanică, randamentul la hectar al principalelor culturi cerealiere s-a dublat, în medie, în ultimii 50 de ani. La aceasta au contribuit cel puțin cu jumătate creșterea și răspîndirea unor soiuri de plante cu tija mai scundă, cu spicul mai bogat și mai rezistent la boli. Dar, în acest interval, cantitatea de biomasă (greutatea plantelor întregi) la hectar a rămas aceeași, tocmai

Institutul național britanic de tehnologie agricolă constă în utilizarea unei mașini în formă de portal cu deschiderea de până la 18 m, care să se deplaseze prin telecomandă de-a lungul unor fișii de teren drenaj, executînd însămînțarea, administrarea îngrășămintelor și recoltarea (vezi desenul).

Intrucît portalul circulă pe deasupra plantelor aflate în creștere, el ar putea — cu ajutorul unor echipamente adecvate — să are printre rînduri și

producție fin pentru fiecare solă o evidență pe fișă, în care sînt înscrise date privind orice schimbări de culturi, felul și cantitatea îngrășămintelor administrate, conținutul de substanțe nutritive al solului, tehnicile folosite la pregătirea terenurilor etc. Serviciile zonale de control verifică în mod regulat situația substanțelor nutritive din teren, iar agronomii stabilesc succesiunea culturilor pe fiecare solă. Datele sînt centralizate la organele de planificare și introduse în memoria unui calculator; acesta calculează necesarul de îngrășămintă în funcție de aceste elemente și de consumul plantelor, pe sole, sub formă de norme sau recomandări. În ce privește îngrășămintele organice — resursă nutritivă și factor de stabilizare a solurilor — se stabilesc balanțe care cuprind pe de o parte aportul sectoarelor zootehnice (pe specii de animale), iar pe de altă parte necesarul la hectar pentru fiecare cultură.

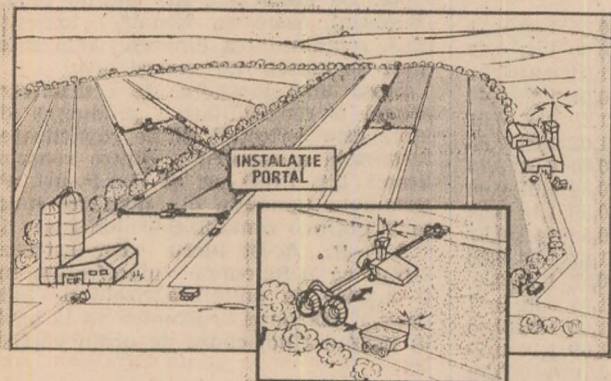
Planificarea îngrășămintelor constituie un element de calcul la planificarea randamentelor la hectar. Consiliile pentru agricultură și industria agroalimentară (alcătuite din președinții cooperativelor, directorii întreprinderilor agricole de stat, țărani cooperatori și muncitori cu experiență), organisme colective consultative ale consiliilor populare rurale, contribuie la utilizarea rațională a îngrășămintelor prin studierea măsurilor necesare și organizarea de schimburi de experiență.

Economisirea energiei în industria alimentară

● Industria agroalimentară deține o pondere de 10% în consumul de energie al întregii industrii franceze (cu excepția siderurgiei), iar costul ridicat al acesteia a determinat, după e-

puizarea căilor curențe de economisire, orientarea spre resursele pe care le oferă tehnologiile moderne. Soluțiile aplicate solicită, în general, un plus de energie electrică, însă diminuarea consumului de hidrocarburi pentru producerea energiei termice îi compensează de departe costul.

Fără a intra în amănunte, prezentăm o listă a tehnicilor ce capătă răspîndirea în diferitele profile și activități din această industrie. Notăm utilizările (operațiile) cu: 1 — prepararea apei calde, 2 — evaporarea, 3 — concentrarea pe cale mecanică, 4 — distilare, 5 — uscare, 6 — coacere, 7 — pasteurizare, 8 — diverse, iar soluțiile cu PDC — pompe de căldură, RMA — recompensarea mecanică a aburului, MB — membrane (osmoză inversă și ultrafiltrare), RE — rezistențe electrice (inclusiv la oaze pentru prepararea apei calde), CE — cuptor electric, EX — extrudare, SP, — supra-presare, IR — radiații infraroșii, IF — curenți de înaltă frecvență, MU — microunde, ED — electrodiализă. Iată lista: a) batoare: 1 — PDC + RE; 3 — MB; fabricarea de mezeluri: 1 — PDC + RE; 5 — PDC; 6 — CE; industrializarea laptelui: 1 — PDC + RE; 2 — RMA; 3 — MB; 5 — RE; 7 — PDC + RE; 8 — ED; fabricarea conservelor: 1 — PDC + RE; fabricarea piinii: 6 — CE; fabricarea biscuțiilor: 5 — IF; 6 — EX + CE; 7 — IR; fabricarea pastelor făinoase: 5 — PDC; 6 — MU; fabricarea mălțului: 5 — PDC; fabricarea zahărului: 2 — RMA; 8 — ED; distilarea băuturilor alcoolice: 4 — RMA; fabricarea berii: 1 PDC; 2 — RMA; 7 — PDC; fabricarea amidonului: 2 — RMA; 6 — EX; deshidratarea pulpelor de fructe și a furajelor: 3 — SP; fabricarea ciocolatei: 1 — PDC + RE.

datorită scurțării tijelor, iar mărirea ei capătă importanță în condițiile crizei de energie. Rezolvarea problemei impune colaborarea geneticianilor cu specialiștii în mecanizarea agriculturii. O soluție propusă în acest sens de către cercetătorii de la

să introducă în sol, la adîncimea necesară, noi semințe, grăbind astfel cultura succesivă. În cadrul experimentărilor făcute, s-a realizat o precizie de plus-minus 5 cm a adîncimii de însămînțare.

Planificarea îngrășămintelor

● Planificarea producției vegetale în agricultura R.D. Ger-

mane cuprinde, ca un element important, planificarea îngrășămintelor, care se face pornind de la necesitățile reale din teritoriu. În acest scop, fermele de stat și cooperativele agricole de

Autogestiunea și retribuirea muncii în agricultura cooperatistă

ÎN ULTIMII ANI, agricultura românească a cunoscut serioase transformări atât în domeniul forțelor de producție, cât și în cel al perfecționării relațiilor de producție. Dezvoltarea bazei sale tehnico-materiale, consolidarea economică a cooperativelor agricole au fost permanent dublate de adoptarea unor măsuri care au vizat perfecționarea formelor de retribuire, legarea mai strânsă a retribuției de rezultatele muncii, înlăturarea proceselor de nivelare a retribuției prin intermediul zilelor-muncă, introducerea normelor ca măsură a muncii și ca instrument de retribuire, experimentarea și apoi generalizarea acordului global — ca formă principală de organizare și retribuire a muncii în agricultură, de stimulare a lucrătorilor — introducerea, de anul trecut, a unei noi legi de retribuire a muncii în C.A.P. etc.

Pe planul organizării producției, înfăptuirea unei profunde revoluții agrare pune sarcini foarte importante în fața consiliilor unice agroindustriale de stat și cooperatiste, care au datoria să asigure concentrarea și specializarea producției, folosirea eficientă a fondului financiar, a mijloacelor materiale, financiare și a forței de muncă, întărirea economică a fiecărei unități componente. Rezultă, deci, importanța pe care o capătă activitatea economico-organizatorică în cooperativele agricole, folosirea rațională, eficientă a forței de muncă în vederea întăririi autogestiunii acestora.

Cooperativele agricole de producție sînt organizate pe principiul unei autogestiuni depline, retribuirea muncii (cuantumul acesteia) fiind condiționată direct de corelația dintre cheltuielile materiale și valoarea nou creată (producția netă). Tendința de creștere a cheltuielilor materiale, dacă nu este controlată riguros, poate duce la reducerea cuantumulului retribuției pe o normă sau la o „forțare” a menținerii unui anumit nivel de retribuție prin contractarea de credite. Recurgerea la un volum însemnat de credite grevează însă posibilitățile viitoare de creștere a retribuției, de utilizare eficientă a forței de muncă.

În scopul cunoașterii exacte a modului de comportare a relației dintre nivelul retribuției și nivelul rezultatelor — ca expresie finală a utilizării eficiente a forței de muncă — sînt necesare atât stabilirea unor indicatori economici adecvați (rentabilitatea muncii), cât și determinarea unor relații matematice optime, care să servească în munca de planificare și prognoză.

Considerarea cantității și calității muncii ca principiu fundamental al re-

partiției după muncă, al stabilirii cuantumulului retribuției se leagă direct de cerințele exprimate prin acțiunea mecanismului economico-financiar bazat pe autogestiune, autofinanțare și autoconducere. **Cantitatea și calitatea muncii depuse, eficiența economică a utilizării resurselor de muncă ale cooperativelor se reflectă direct în rezultatele obținute de aceste unități.** Orice calcul de repartitie efectuat în afara a ceea ce s-a produs și cum s-a produs este lipsit de sens economic.

În cele de mai jos vom insista asupra uneia din direcțiile principale de îmbunătățire a cointeresării materiale și de întărire a autogestiunii, pe baza actualului model de repartitie a producției nete în C.A.P.

Evoluția din ultimii ani a unor indicatori de primă importanță pentru eco-

nomia cooperativelor agricole — creșterea puternică a cheltuielilor materiale (prin fonduri fixe și circulante), sporirea mai lentă a producției globale și, ca urmare, tendința de diminuare a producției nete și a fondurilor de repartizat (de dezvoltare și consum) — influențează direct procesul de repartitie și creștere economică. Înfăptuirea cerințelor autogestiunii este condiționată tot mai mult de contradicția ce se manifestă între nivelul și creșterea înzestrării tehnice, pe de o parte, și nivelul și creșterea retribuției în C.A.P., pe de altă parte. Se impune desigur, în primul rînd, intensivizarea producției, valorificarea cît mai deplină a marelui potențial de care dispune agricultura noastră; în același timp, este necesar să se realizeze un salt în mobilizarea, stimularea și atragerea la muncă a întregului potențial uman al satelor. Corelația dintre înzestrarea tehnică a muncii și nivelul retribuției, poate și trebuie să fie aplicată cu mult folos în dezvoltarea și intensificarea producției agricole în sectorul cooperatist, ca o condiție a utilizării eficiente atât a bazei tehnico-materiale, cît și a forței de muncă.

PUNCTE DE VEDERE

Pe fondul particularităților producției agricole (în special în ramura vegetală), procesul de muncă și retribuire este de multe ori caracterizat prin anumite elemente de incertitudine, în sensul că numai la finele anului — sau chiar în anul următor — se pot cunoaște exact dimensiunea rezultatelor. calitatea acestora. De aceea, considerăm ca o necesitate încercările și propunerile de constituire a unui fond real de rezervă pentru retribuire, de la un an la altul.

În fundamentarea creșterii și acordării retribuției în funcție de rezultate se pot utiliza atât corelații între indicatorii de bază ai activității economice din cooperative și cei ai utilizării forței de muncă, cît și o serie de relații matematice între rezultate și costuri. O asemenea relație este și funcția Cobb-Douglas: $Y = A \cdot X_1^\alpha \cdot X_2^\beta$, în care: A reprezintă o constantă; Y — cheltuielile totale de retribuire a muncii; X_1 — producția globală agricolă, producția netă, producția marfă etc.; X_2 — cheltuielile totale (cu mecanizarea lucrărilor, cheltuieli materiale etc.).

Calculul efectuat — utilizînd diferite variante de cheltuieli și de rezultate — atât pentru ansamblul agriculturii cooperatiste, cît și pentru C.A.P.-urile din județul Ialomița au fost deosebit de semnificative, relația între elementele luate în calcul permițînd determinarea exactă a cheltuielilor admisibile pentru retribuirea muncii. În aceeași idee, se poate elabora o funcție în care Y să reprezinte valoarea unitară admisibilă a unei norme în raport cu producția netă la o normă (X_1) și cu cheltuielile materiale sau cu mecanizarea pe o normă (X_2, X_3).

Pentru sectorul cooperatist al agriculturii noastre, calculele efectuate au dus la obținerea următoarei funcții:

$$Y = 3,838 X_1^{0,318} X_2^{1,109} X_3^{0,111}$$

(Y reprezintă cheltuielile sau valoarea retribuției pe o normă de muncă; X_1 — producția netă pe o normă; X_2 — cheltuielile de mecanizare pe o normă; X_3 — alte cheltuieli materiale ce revin la o normă de muncă).

La determinarea parametrilor α, β, γ și a constantei A s-au utilizat o serie de date pentru un interval de 14 ani. Relația determinată de noi este, evident, valabilă în condițiile în care se mențin aceleași tendințe ca în intervalul considerat. În cazul în care se doarește un anumit nivel al retribuției pe o normă, se procedează la determinarea nivelului celorlalți indicatori din funcția prezentată. De exemplu, pe total C.A.P., dacă ar trebuie să se realizeze, în medie, cca. 50 lei pe o normă (cifra care se încadrează în prevederile noii Legi a retribuției în C.A.P.), producția netă pe o normă ar trebui să fie de cca. 87 lei. Pentru de-

Tabelul nr. 1

Evoluția retribuției și a unor indicatori în condițiile reducerii cheltuielilor materiale în C.A.P.

Prod. glob. pe o normă (lei)	Pondere chelt. mat. în prod. glob. (%)	Nivelul chelt. mat. pe o normă (lei)	Prod. netă pe o normă (lei)	Retribuția muncii pe o normă (lei)	Plusprodusul pe o normă (lei)	Rata rentabilității pe o normă (lei)	Raportul între retribuție și produsul pt. cooperativă
109,0	62	67,8	41,4	29,3	12,1	12,4	2,44
109,2	61	66,6	42,6	30,2	12,4	12,8	2,44
109,2	60	65,5	43,7	31,0	12,7	13,2	2,44
109,2	59	64,4	44,8	31,8	13,0	13,5	2,44
109,2	58	63,3	45,9	32,5	13,4	13,9	2,44
109,2	57	62,2	47,0	33,3	13,7	14,3	2,44
109,2	56	61,1	48,1	34,1	14,0	14,7	2,44
109,2	55	60,0	49,2	34,9	14,3	15,1	2,44
109,2	54	58,9	50,3	35,6	14,7	15,4	2,44
109,2	53	57,9	51,3	36,4	14,9	15,8	2,44
109,2	52	56,8	52,4	37,2	15,2	16,2	2,44
109,2	51	55,7	53,5	38,0	15,5	16,6	2,44
109,2	50	54,6	54,6	38,7	15,9	17,0	2,44
109,2	49	53,5	55,7	39,6	16,1	17,3	2,44
109,2	48	52,4	56,8	40,3	16,5	17,5	2,44

baza acestuia — în funcție de corelațiile dorite, se elaborează „modele” de calcul simplu.

În continuare, prezentăm două asemenea modele de calcul al retribuțiilor și de asigurare a unor corelații între o serie de indicatori de retribuție și de rezultate.

În primul caz (tabelul nr. 1) se pornește cu un nivel mai redus al producției globale pe o normă de muncă, arătându-se cum poate crește retribuția pe baza reducerii cheltuielilor materiale; în al doilea caz, retribuția pe o normă este menținută constantă, la un nivel relativ ridicat.

Calculul a pornit de la situația reală înregistrată pe ansamblul cooperativelor agricole de producție ajungându-se până la a asigura nivelul minim al retribuției pe o normă — 40 lei. După cum se poate constata, ponderea retribuțiilor în producția netă a fost menținută constantă (la cca. 70,94%).

Pentru a asigura un nivel mai ridicat al retribuției pe o normă de muncă (cca. 51,60 lei), ceea ce — la un volum de 300 norme/an — ar însemna o retribuție lunară de cca. 1.290 lei — în condițiile unei producții globale constante pe o normă 145,59 lei — ponderea cheltuielilor materiale ar trebui să fie de maximum 50% (tabelul nr. 2), dar aceasta poate fi sensibil mai redusă.

Prezentarea modului de corelare a indicatorilor de producție, de rezultate și retribuție a muncii în C.A.P. în condițiile autogestiei economice poate sugera, fără îndoială, și alte tipuri de variante de calcul. Pornind de la acestea se poate determina destul de exact — în raport cu condițiile concrete ale fiecărei unități — care este nivelul total al producției, al cheltuielilor materiale și de muncă, care ar trebui să fie numărul maxim de cooperatori și de norme de muncă etc., în scopul asigurării unor echilibre economice cerute de autogestie. Prezentarea unor date în exclusivitate valorice, care să reflecte eficiența utilizării forței de muncă, nu exclude posibilitatea completării acestora și cu indicatori de productivitate fizică.

Cerințele unei abordări valorice, în termeni de eficiență, decurg însă din esența autogestiei și a noului mecanism economico-financiar, a cărui legătură cu retribuția trebuie să fie bine fundamentată. Esențială pentru aprecierea globală a eficienței muncii în procesul de autogestie rămâne utilizarea unui set de indicatori, între care producția netă și beneficiul la un leu cheltuieli de retribuție constituie o necesitate.

Acești doi indicatori, însoțiți de cei care exprimă volumul muncii (numărul de norme), bine fundamentați, pot constitui o bază reală nu numai pentru autogestie, dar și pentru stimularea și cointeressarea cooperativelor.

**Gh. RĂBOACĂ
C. CIUTACU**

Institutul de economie socialistă

terminarea nivelului lui X_1 și X_2 , în cazul în care știm la ce nivel se va situa Y , se utilizează relațiile:

$$X_1 = \frac{\Delta Y(\%)}{\epsilon' Y / X_1} \cdot X_1$$

și

$$X_2 = \frac{\Delta Y(\%)}{\epsilon' Y / X_2} \cdot X_2$$

În acest mod se determină evoluțiile necesare ale lui X_1 și X_2 , respectiv ale producției globale, nete, a cheltuielilor materiale etc., în vederea asigurării nivelului dorit al retribuției muncii (pe o normă sau retribuția totală).

Creșterea retribuției poate fi însă asigurată și prin reducerea ponderii cheltuielilor materiale în producția globală și, respectiv, sporirea pe această bază a producției nete, sau prin creșterea mai rapidă a producției în raport cu creșterea cheltuielilor.

Pentru determinarea „modelelor” de creștere a retribuției, în asemenea condiții, este indicat să se realizeze variante simple de calcul, care trebuie să aibă permanent în vedere cerințele autogestiei economico-financiare a cooperativelor. Funcția de producție prezentată anterior determină retribuția în raport cu evoluția (creșterea) producției; ea are un pronunțat caracter prospectiv. Pentru calculele ce se efectuează la un moment dat, situația unor indicatori este cunoscută și — pe

terei determinarea „modelelor” de creștere a retribuției, în asemenea condiții, este indicat să se realizeze variante simple de calcul, care trebuie să aibă permanent în vedere cerințele autogestiei economico-financiare a cooperativelor. Funcția de producție prezentată anterior determină retribuția în raport cu evoluția (creșterea) producției; ea are un pronunțat caracter prospectiv. Pentru calculele ce se efectuează la un moment dat, situația unor indicatori este cunoscută și — pe

Tabelul nr. 2

Evoluția unor indicatori economici ai C.A.P. în funcție de retribuția muncii pe o normă

Prod. glob. pe o normă (lei)	Pondere chelt. mat. în prod. glob. (%)	Nivelul chelt. mat. pe o normă (lei)	Prod. netă pe o normă (lei)	Retrib. pe o normă (lei)	Pondere retrib. în prod. netă (%)	Plusprodusul pe o normă (lei)	Rata rentab. pe o normă (%)
145,5	50,0	72,70	72,80	51,60	70,9	21,20	17,0
145,5	50,5	73,50	72,00	51,60	71,7	20,40	16,3
145,5	51,0	74,20	71,30	51,60	72,4	19,70	15,7
145,5	51,5	74,90	70,60	51,60	73,1	19,00	15,9
145,5	52,0	75,60	69,90	51,60	73,9	18,30	14,3
145,5	52,5	76,40	69,10	51,60	74,7	17,50	13,7
145,5	53,0	77,10	68,40	51,60	75,5	16,80	13,0
145,5	53,5	77,80	67,60	51,60	76,3	16,00	12,4
145,5	54,0	78,50	66,90	51,60	77,1	15,30	11,3
145,5	54,5	79,30	66,20	51,60	78,0	14,60	11,4
145,5	55,0	80,00	65,50	51,60	78,8	13,90	10,5

Optimizarea fluxurilor de materiale

DUPĂ CUM SE ȘTIE, pentru evitarea problemelor create de eventuale neritmicități în aprovizionare, fie la producător, fie la consumator sînt depozitate materialele necesare fabricației. Ele au semnificații diferite și anume:

— la producător (în care se includ și cele din rețeaua de baze specializate și bazele județene de aprovizionare) au drept scop acoperirea cererilor productive ce se ivesc în economie;

— la consumator sînt destinate satisfacerii concrete a nevoilor de consum ale întreprinderii — cu toate că uneori aceste stocuri conțin și excedente de materiale care în alte sectoare ale economiei sînt deficitare.

Am putea spune că avem de-a face cu trei amplasamente distincte ale acestor materiale, și anume în **punctul inițial al procesului de aprovizionare-desfacere** (la producătorul direct), în **final** (la consumator), și **între cele două puncte ale procesului (la bazele județene de aprovizionare)**. Mărimea stocurilor diferă în raport de necesitățile producției și de capacitatea rezervelor de materii prime și materiale create pentru asigurarea continuității producției. Avînd în vedere că cele de la producător au destinație certă pe consumatori (și faptul că nu este normal să se producă fără desfacere asigurată), acestea sînt inferioare față de cele de la consumator în bazele de aprovizionare existînd prin comparație un volum și mai redus de astfel de materiale.

Nivelul uneori relativ ridicat al stocurilor de materiale în unele sectoare derivă după părerea noastră din lipsa în anumite perioade a unei structuri a acestora perfect adaptată cerin-

țelor efective ale fabricației, din modul actual de amplasare a lor, cît și din sistemul de livrare.

1 Se cunoaște că multe întreprinderi furnizoare nu oferă termene de livrare mai mici de un trimestru și, ca urmare, în bazele județene se înregistrează viteze de rotație mai scăzute. În aceste condiții, în unele cazuri, consumatorul își creează rezerve relativ mari, cu depășirea normelor de stoc, pentru a-și asigura continuitatea producției.

2 În ce privește problema amplasării, se cer relevate perfecționările obținute prin crearea stocurilor de intervenție, amplasate în baze teritoriale (județene) lângă consumatori, prin preluarea efectivă a producției întreprinderilor în vederea desfacerii, sau aprovizionarea garantată de bazele județene. Acestea au demonstrat că producătorul poate fi scutit de grija desfacerii produselor sale, iar consumatorul de probleme deosebite de aprovizionare, cele două funcțiuni fiind preluate în bună măsură de un organ specializat (baza județeană de aprovizionare). Susținem părerea că în problema fluxului de produse încă nu se poate concepe ca soluție o singură formă organizatorică nici în raport cu produsele și nici în raport cu întreprinderile, după cum nici circuitul stocurilor de produse sau materiale nu poate fi realizat integral numai prin circulația nemijlocită (furnizor-beneficiar) sau numai prin sfera intermediară a bazelor județene de aprovizionare.

Totuși, tinînd seama de experiența acumulată, **apreciem că se conturează**

ideea că problema amplasării judicioase a materialelor necesare producției poate fi realizată prin atragerea acestora, în mult mai mare măsură ca în prezent, la jumătatea distanței dintre producție și consum prin intermediul bazelor, care dispun de cadrul organizatoric și legislativ adecvat. Pentru realizarea practică a acestui deziderat, după părerea noastră, este necesară:

● **preluarea efectivă de către bazele județene de aprovizionare a tuturor stocurilor ce depășesc necesarul pentru 30 de zile la întreprinderile consumatoare pe baza cărora să se asigure mai operativ cerințele producției din economia județului respectiv.** Concomitent s-ar putea acționa pentru dispecerizarea produselor de la furnizori prin contracte cu preluarea producției pentru desfacere de către baza din zonă;

● **formarea stocurilor să se facă pe baza nomenclatorului de materiale și produse,** urmînd ca la consumatori să se asigure stocurile necesare producției pe un număr minim de zile, numai la acele materiale care în mod cert pot conduce la întreruperea procesului de producție și care nu pot fi asigurate prin baza de aprovizionare, nefiind cuprinse în nomenclatorul acesteia. În acest fel poate fi implicată mai activ baza în cazul stagnărilor din lipsa materiilor prime și materialelor la unii consumatori din zonă;

● **pentru asigurarea condițiilor unei aprovizionări complexe și operative din stocurile proprii, bazele ar putea rezolva problemele financiare legate de achiziționarea și depozitarea materialelor fie prin atragerea fondurilor de la consumatori, fie prin intermediul adaosurilor percepute.** Iar pentru a determina cointeresarea sporită este necesar să se aplice mai riguros, și în structura bazelor de aprovizionare, **acordul global,** ceea ce ar viza în fapt asigurarea unei structuri optime a stocurilor la nivelul necesarului de consum, precum și încadrarea în viteza de rotație a mijloacelor materiale de sub 30 de zile.

Dumitru PETCU

Producția de lapte în profil teritorial

(Urmare din pag. 6)

Deoarece cheltuielile pe zi furajată reflectă efortul depus pentru obținerea producției de lapte, este necesar să stabilim și în ce măsură cheltuieli mari înseamnă și producție mare. Cuantificînd legătura dintre cei doi indicatori cu ajutorul coeficientului de asociere, a rezultat o mărime a acestuia de 0,666. Se evidențiază, astfel, că nu întotdeauna cheltuielile mari pentru furajarea animalelor sînt justificate, că sînt încă rezerve suficiente pentru reducerea celor neeconomice, pentru optimizarea raportului dintre acestea și producție. Reducerea costului pe litru de lapte presupune armonizarea tuturor factorilor de producție, pornind de la rasa, sistemul de furajare și întreținere, cantitatea și calitatea furajelor, condițiile de igienă și adăpost etc. Neglijarea unei verigi din acest lanț nu poate fi

compensată, de regulă, de creșterea aportului celorlalți factori. Este suficient să amintim, în acest sens, dificultățile prin care au trecut marea majoritate a unităților ce au practicat sistemul de hrănire numai la iesle. Lipsa de mișcare a animalelor, înmulțirea bolilor generate de microclimatul care se crea în grajduri printr-o astfel de întreținere, nu au putut fi compensate de creșterea gradului de dotare tehnică și de sporirea cantității de furaje administrate. Ele au afectat, însă, cheltuielile de producție și randamentele medii de lapte.

Coeficientul de asociere dintre cei doi indicatori este foarte mic (0,294) și confirmă justetea măsurilor luate în ultima perioadă pentru perfecționarea sistemului de întreținere și furajare a vacilor pentru lapte.

De asemenea, numărul de norme pe animal nu reflectă întotdeauna asigu-

rarea unor condiții mai bune de îngrijire, ci este rezultatul gradului diferit de dotare tehnică.

În concluzie, se poate afirma că rentabilitatea mică a producției de lapte în unele județe nu a fost determinată numai de influența condițiilor naturale, ci și de modul în care s-a reușit să se valorifice factorii de producție. Legătura slabă dintre cheltuielile cu furajele și, respectiv, cele cu retribuirea muncii, pe de o parte și randamentele pe animal, pe de altă parte, evidențiază lipsuri în organizarea producției și a muncii și, totodată, rezerve existente în direcția reducerii costului producției de lapte. Cunoașterea mai profundă a procesului de producere a laptelui, a legăturilor și intercondiționărilor dintre diferitele verigi ale sale, va permite stabilirea cu mai multă precizie a direcțiilor și modalităților în care trebuie acționat în fiecare județ pentru creșterea producției și a eficienței economice.

Aspecte calitative ale raționalizării importurilor

— O investigație asupra a 62 obiective de investiții —

ARIE de investigație mai puțin abordată pînă în prezent, problema cheltuielilor în valută pentru asistența tehnică din import ridică o serie de aspecte de mare importanță pentru eficiența activității de comerț exterior. Concluziile reieșite din analiza a 62 de obiective de investiții avînd acest specific, precum și propunerile avansate pe această bază — oferă posibilitatea luării unor măsuri care să conducă la creșterea eficienței pe ansamblul investițiilor productive.

Pentru diagnoza acestui sector de activitate au fost efectuate cercetări la obiect, pe un eșantion reprezentînd obiective de investiții realizate pe durata unui deceniu și jumătate, din cadrul M.I.C.M., M.I.M., M.I.Ch., M.I.U., M.E.F.M.C., obiective la care valoarea contractelor de import încheiate cu diverși furnizori externi reprezintă 26 la sută din valoarea totală a investițiilor realizate (vezi tabelul). Atît prin ponderea importului în totalul investițiilor cît și prin specificul contractelor analizate, apreciem că eșantionul a fost reprezentativ, iar concluziile — valabile pentru întroaga economie românească, în actuala etapă.

Structura serviciilor de asistență tehnică

ÎN FUNCȚIE de complexitatea acțiunilor necesare punerii în funcțiune a echipamentelor procurate prin import și menținerii lor în exploatare la cotele maximei eficiențe, analiza obiectivelor studiate relevă faptul că, montajul reprezintă, de regulă, etapa cea mai costisitoare, atît prin durata sa în timp, cît și prin numărul de personal specializat solicitat.

Comparînd ponderea activității de montaj în totalitatea duratei asistenței tehnice pe principalii beneficiari, se constată că montajul atinge o cotă de circa 60 la sută pe total eșantion,

Tabel nr. 1

Ponderea cheltuielilor, în valută, efectuate în legătură cu importul de echipamente pentru investiții, cu particularizarea celor vizînd asistența tehnică acordată de către specialiștii firmelor externe furnizoare

Ministerele analizate	Nr. obiectivelor din eșantion analizate	Ponderea valorii contractelor de import de echip., în val. totală a investițiilor	Ponderea valorii asist. tehnice în val. contract. de import de echip.
M.I.Ch.	17	30,00	6,90
M.I.M.	10	25,80	2,50
M.I.C.M.	12	17,10	12,80
M.I.U.	6	24,50	0,07
M.E.F.M.C.	17	22,80	2,80
TOTAL	62	26,00	6,1

cotele varînd de la 37 la sută — la M.I.C.M. la 93 la sută la M.I.U., pentru celelalte ministere, cotele fiind următoarele: 58 la sută — M.I.Ch., 65 la sută — M.E.F.M.C. și 66 la sută — M.I.M. (vezi graficul).

Probele tehnice și tehnologice — fără a atinge ponderea montajului — au, de asemenea, cote însemnate — 36 la sută per total, variînd între 27 la sută (M.E.F.M.C.) și 43 la sută (M.I.C.M.).

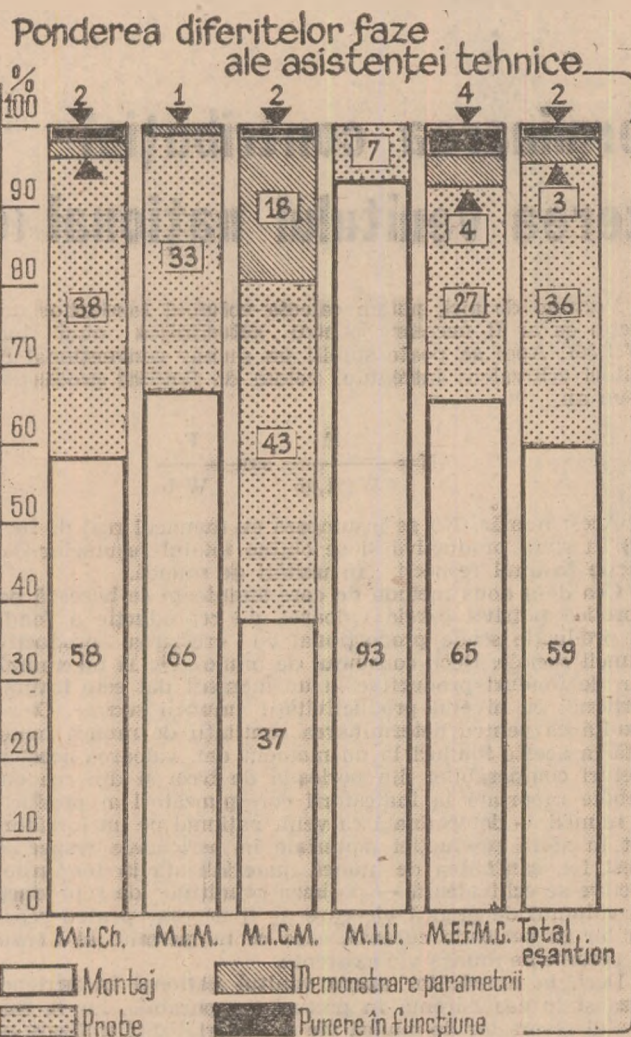
Cît privește durata fazelor de demonstrare a parametrilor contractați și de punere în funcțiune a echipamentelor achiziționate, acestea variază între 1 la sută (M.I.M.) și 8 la sută (M.E.F.M.C.), în medie pe eșantion fiind de 5 la sută.

Analiza structurală de mai sus evidențiază fazele pentru care se cheltuiește majoritatea fondurilor în valută pentru plata serviciilor de asistență tehnică din import, indicînd în fapt, și domeniul cărui trebuia acordată maximă atenție în investigația întreprinsă.

Necesitatea profesionalismului în contractare

PREOCUPĂRILE vizînd realizarea unei eficiențe cît mai mari a obiectivelor care folosesc echipamente din import și asistență tehnică trebuie să se concretizeze, în primul rînd în criteriile de opțiune vizînd semnarea de contracte, cu un furnizor extern sau altul. În acest sens, pe lingă seriozitatea în relațiile contractuale, experiența tehnică a acestora — verificată, practic, în prealabil — constituie un element esențial, o premisă de reușită a investiției. Dimpotrivă, încheierea de contracte cu furnizorii care nu au încă clară imaginea tehnică și tehnologică a instalației la export poate deveni o serioasă sursă de întîzieri și cheltuieli suplimentare, aceasta fără a mai vorbi de riscul pe care cumpărătorul și-l asumă de a „finanța propria școlarizare“, a furnizorului său. Încheierea de contracte cu partenerii externi, pentru realizarea de instalații de mare capacitate, doar pe baza unor instalații-pilot sau de capacitate inferioară, realizate pe alte piețe, este de natură să angajeze riscuri imprevizibile și, ca atare, pagube pentru cumpărători. În această situație, prelungirile diferitelor faze de asistență tehnică — a montajului, în primul rînd — sînt foarte probabile, cu majorarea inerentă a cheltuielilor neeconomice în valută. S-a constatat în practica internațională că pot interveni cheltuieli neeconomice și ca urmare a contractării de importuri de echipamente și servicii de asistență tehnică cu un număr prea mare de furnizori externi, în cadrul aceluiași instalații, ceea ce este de natură să „pulverizeze“ responsabilitatea pentru buna funcționare a întregii instalații.

În clauzele contractuale este necesar să se regăsească elementele esențiale, cum sînt: durata asistenței tehnice, globală și pe faze de realizare, numărul de specialiști și calitatea lor etc. — elemente nefixate, ca atare, anticipat, ci reieșite a posteriori prin însumarea actelor de plată putînd să conducă la o sporire a costurilor. Din aceste clauze nu au voie să lipsească indicatorii finali de recepție a instalației contractuale. Practica derulării contractelor de asistență tehnică a probat, nu o dată, faptul că în ofertele inițiale se supra-dimensionează uneori perioadele de asistență și numărul de specialiști — realizarea efectivă a serviciilor respective făcîndu-se cu eforturi mult mai mici.

Beneficiarul intern este necesar să aibă o evidență strictă — bine pusă la punct și la zi — în legătură cu lucrările pe care, eventual, le efectuează în contul furnizorului extern (reparații etc.), fapt care, ulterior, să-i permită să dispună de baza de facturare către furnizorul extern a respectivelor servicii, în vederea încasării valorii lor în valută. Din lipsa unor evidențe exacte sau din alte motive, uneori, beneficiarul nu solicită, atent și prompt, drepturile bănești ce-i revin din partea furnizorului, ca despăgubiri și alte daune — prejudicii cauzate fie de întârzieri în livrarea echipamentelor, fie de neasigurarea serviciilor contractate.

Din cauza acestor evidențe defectuoase ținute — precum și a altor cauze incumbând beneficiarului — partea română a fost, nu arareori, în situația de a nu beneficia decât parțial — iar alteori, deloc — de drepturile ce-i reveneau prin contract, în legătură cu perioada de garanție. Dintr-o multitudine de cauze subiective, beneficiarul nu întotdeauna a reușit să asigure o perfectă corelație în contractările de echipamente pe care le-a inițiat, atât pentru furniturile românești, cât și pentru cele din străinătate — decalajele conducând la serioase imobilizări de fonduri și chiar la degradarea fizică a echipamentelor.

O altă grupă de deficiențe revine furnizorilor externi. În acest sens, întârzierea în livrarea de echipamente, de către diferite firme furnizoare, din străinătate, a constituit o primă cauză a cheltuielilor suplimentare, datorită prelungirilor cauzate. În ansamblul cauzelor determinate de către furnizor, generatoare de cheltuieli de asistență tehnică suplimentară, livrările de echipamente care necesită remedieri ocupă un loc aparte, atâta timp cât presupunând, cînd este posibil — remedierea lor direct pe șantier, fie de către furnizor, fie de către beneficiar, dar în contul primului sau implică timp suplimentar, necesar returnării lor la furnizor, în vederea reparării.

O parte din creditele pentru importuri se referă în mod nemijlocit la asistența tehnică. Reducerea acestor plăți, pe

calea promovării creativității tehnice românești, precum și pe calea negocierilor judicioase a contractelor de import, și a încheierii lor — printr-o mai eficace colaborare între toți factorii interesați în realizarea obiectivelor de investiții, a beneficiarilor direcți și a întreprinderilor de comerț exterior se impune în mod necesar, constituind atât o cale de introducere a tehnicii de vîrf, de dezvoltare a cooperării economice internaționale. Domeniul asistenței tehnice reprezintă ca atare un sector de activitate susceptibil de eficientizare, prin promovarea de măsuri capabile să amplifice mărimea raportului dintre efort (valutar, în primul rînd) și rezultate, cu aria lor de cuprindere foarte diversificată.

Propuneri

● ÎN VEDEREA cointeresării furnizorului extern în realizarea unei asistențe tehnice de calitate și în termenul contractual stabilit, apare necesitatea ca în tratativele bilaterale, să se obțină includerea — fără excepție — a unei clauze potrivit căreia, în cadrul plăților eșalonate de credit, plata unei rate (în sumă de circa 5—10 la sută din prețul contractului de import) să fie efectuată doar după momentul recepției instalației. În acest sens, realizarea practică ar putea fi obținută prin condiționarea furnizorului extern ca, la încasările acestor rate, să prezinte băncii plătitoare, în setul de acte solicitat și foto-copii legalizate ale confirmării scrise a cumpărătorului care să ateste că întârzierea recepției nu a fost datorată unor cauze imputabile furnizorului extern. Pentru cazul cînd plata s-ar efectua fără ca recepția finală să fie realizată — în contractul bilateral să fie inserată o clauză suplimentară conform căreia furnizorul rămîne încă obligat — X luni de la ultima sa livrare efectivă de echipamente — în fața cumpărătorului, pentru demonstrarea parametrilor garantați ai instalației prin specificațiile tehnice de contract. În acest interval de X luni, beneficiarul să albe obligația de a înlătura toate cauzele care au împiedicat recepția, oferind astfel posibilitatea furnizorului să probeze parametrii contractului;

● În vederea evitării unor disensiuni ulterioare între părțile contractante, apare necesitatea ca, printr-o clauză expresă în contract — în legătură cu recepția instalației — să fie definit „stadiul de terminare a montajului”, momentul începerii probelor mecanice și tehnologice, precum și modalitățile de efectuare a acestora. Înainte de semnarea protocolului de terminare a montajului, să se procedeze la verificarea atență, valorică și fizică a echipamentelor livrate de către furnizorii externi în sensul constatării faptului dacă vânzătorul a livrat toate utilajele, în conformitate cu specificațiile din contract, dacă acest echipament corespunde, tehnic, anexelor din contract, dacă aparatele de măsură și control corespund, prin gradul lor de precizie, bunei funcționări a instalației și în general, dacă echipamentele primite funcționează corect, aceasta realizîndu-se prin probe de funcționare în gol.

● Verificarea atât cea calitativă cît și cea cantitativă să se efectueze întotdeauna în prezența reprezentanților ambelor părți, rezultatele să fie consemnate în documente scrise, iar în cazul în care se constată nepotriviri, comparativ cu prevederile din contract, să se semnaleze furnizorului extern în vederea soluționării lor imediate — și pe spezele acestuia. Contractul să prevadă, de asemenea, necesitatea expresă ca partea română să pună la dispoziție personal de execuție, scule, dispozitivele necesare realizării montajului efectuării probelor și punerii în funcțiune a instalației, precum și materii prime auxiliare și să se urmărească îndeplinirea efectivă a acestor obligații.

● Pentru constatarea legală a recepției instalației, să se încheie procese verbale de recepție sau în cazul cînd furnizorul extern nu a probat parametrii contractați — procesele verbale de constatare în care — sub semnătura tuturor delegaților legal necesar a fi prezenți să se specifice: durata probei, condițiile în care s-a desfășurat, ce parametrii contractuali trebuiau realizați și ce rezultate s-au obținut, observații asupra comportamentului echipamentului cu specificarea deficiențelor constatate, concluzii privitoare la faptul dacă recepția se consideră reușită sau nu. Aceste acte să fie înaintate — obligatoriu — și la întreprinderea de comerț exterior importatoare în vederea urmăririi furnizorului, la plată sau pentru efectuarea remedierilor care se impun.

George HAȘEGANU

Considerații privind determinarea contribuției eficienței economice la creșterea venitului național (III)

RAPORTAREA efectului la cheltuielile efectuate sau la volumul resurselor depinde de exprimarea concretă a efectului. Majoritatea economiștilor în mod fundamentat consideră că efectul macroeconomic se reflectă cel mai complet în indicatorul venitului național⁵⁾. Unii autori sînt de altă părere. Astfel, de exemplu, Gh. Șiclovan⁶⁾ susține că „eficiența economică, deci rezultatul activității economice, este determinată în modul cel mai cuprinzător prin raportul dintre venitul net și fondurile de producție folosite pentru obținerea acestui venit net”.

Trebuie subliniat că raportul între venitul național și totalul cheltuielilor curente de muncă vie și trecută, ca indicator al eficienței producției, prezintă însă deficiențe de reflectare a fenomenului și anume, în timp ce venitul național nu conține calculul repetat, cheltuielile de muncă vie și trecută conțin înregistrări repetate, care se amplifică sau se reduc ca mărime sub influența modificărilor în structura organizatorică a producției. De asemenea, economia sau risipa de muncă materializată se reflectă atît în venitul național, cît și în cheltuielile curente de muncă vie și trecută (deci figurează în acest raport de două ori).

Indicatorii propuși pentru măsurarea eficienței producției sociale pot fi împărțiți în două grupe: unii reflectă **eficiența cheltuielilor**, iar alții — **eficiența resurselor alocate**. Ambele categorii sînt importante și au un sens economic propriu; rezultatele calculului apar, însă, mult diferite. Din diverse propuneri de calcul reiese că indicatorul sintetic al eficienței producției implică însumarea muncii vii cu munca trecută.

Odată cu trecerea la elaborarea bilanțelor legăturilor dintre ramuri s-a creat posibilitatea de a calcula cheltuielile complete de muncă pe unitatea de produs sau invers, eficiența cheltuielilor complete de muncă — acestea din urmă reprezentînd totalitatea cheltuielilor directe și indirecte de muncă (inclusiv munca materializată în mijloacele de producție).

Cheltuielile complete de muncă în fiecare ramură reprezintă cheltuieli de muncă vie în toate ramurile pentru realizarea produsului final sau net în ramura dată. Aceasta face posibilă evaluarea cheltuielilor de muncă trecută, materializată în mijloacele de producție, după nivelul cheltuielilor în anul respectiv.

Una dintre metodele de transformare a muncii materializate în vederea însumării ei cu muncă vie este menționată de Em. Dobrescu⁷⁾. Ea constă în determinarea echivalentului în muncă

al fiecărei unități monetare ($\frac{L}{V}$) și transformarea mijloacelor de producție consumate — în expresie valorică — în unități de muncă pe baza acestui echivalent, urmînd ca acestea să fie apoi însumate cu $L \cdot \varphi$. Pornind de la faptul că pentru însumarea resurselor de muncă cu cele materiale, ambele tipuri de resurse trebuie exprimate în aceleași unități: de muncă (timpul de muncă sau numărul de lucrători) sau monetare, credem că pentru această transformare putem recurge la două metode. Prima se bazează pe principiul substituibilității resurselor. Baza de pornire în acest caz o constituie rezultatele analizei de regresie. Astfel, analizînd evoluția productivității muncii și a nivelului de înzestrare tehnică, Em Dobrescu⁸⁾ ajunge, pentru economia românească, la următoarea relație:

$$W = a + bf$$

$$W = 0,0002 + 1,35f$$

unde: W — productivitatea muncii; f — fondurile fixe pe o persoană ocupată în sfera productivă.

⁵⁾ Vezi, de exemplu, Cornel Iuga, Criterii de apreciere a eficienței economice, în Revista economică nr. 1/1974; Eficiența economică și pirghiile financiare, Ed. politică, 1977; A. Iancu, Eficiența economică maximă, Ed. politică, 1972; C. Bărbăncioru, O expresie sintetică a eficienței economice — devansarea creșterii produsului social de către dinamica venitului național, în Revista economică nr. 33/1976.

⁶⁾ Gh. Șiclovan, Eficiența economică. Concept, procedee de determinare, căi de creștere, Ed. Academiei R.S. România, 1974, p. 42.

⁷⁾ Em. Dobrescu, Ritmul creșterii economice, București, 1968, p. 123.

⁸⁾ Em. Dobrescu, Optimum economiei socialiste, p. 147.

Pornind de aici, putem calcula volumul fondurilor de producție ce ar fi necesar pentru substituirea unui lucrător ($W:1,35$). Apoi se poate stabili un număr convențional de lucrători echivalent întregului volum de fonduri productive într-un an.

$$N = \frac{F}{W:1,35} \text{ sau } \frac{F}{W:b}$$

Acest număr (N) se însumează cu numărul real de lucrători (N) în sfera productivă și se obține totalul resurselor de producție în anul respectiv, în unități de muncă.

Cea de-a doua metodă de care aminteam se bazează pe teza teoretică potrivit căreia valoarea de reproducție a fondurilor de producție scade proporțional cu creșterea productivității muncii sociale. Deci, consumul de muncă vie la un anumit volum de fonduri productive la un moment dat este invers proporțional cu nivelul productivității muncii sociale. De unde rezultă că pentru determinarea cantității de muncă materializată în aceste fonduri la un moment dat, valoarea acestora (în prețuri comparabile) din perioada de bază și din cea curentă trebuie raportată la indicatorii corespunzători ai productivității muncii — determinată ca venit național pe un lucrător ocupat în sfera producției materiale în perioadele respective. În acest fel, cantitatea de muncă materializată în fondurile productive se echivalează — pe baza condițiilor de reproducție — cu volumul de muncă vie care ar fi necesar pentru reproducția lor în perioada curentă, ceea ce ne permite să-l însumăm cu resurse de muncă vie existente.

Deci, la numărător apare venitul național în perioada de bază și în cea curentă în prețuri comparabile, iar la numitor totalul resurselor de muncă vie și materializată utilizate pentru realizarea acestuia, exprimată în om-ani. Indicele eficienței producției sociale reprezintă raportul între indicele dinamicii productivității muncii și coeficientul influenței dinamicii eficienței fondurilor productive asupra dinamicii eficienței producției sociale.

Există propuneri pentru măsurarea eficienței producției sociale printr-un singur indicator sintetic construit pe baza indicatorilor parțiali ai eficienței. Acest indicator ar putea arăta astfel:

$$E = \frac{Q}{F_m} U_1 + \frac{Q}{F_f} U_2 + \frac{Q}{M} U_3$$

unde: Q — volumul fizic al produsului social (final, realizat sau global); F_m — cheltuieli de muncă vie în sfera producției materiale; F_f — mărimea fondurilor fixe productive; M — cheltuieli pentru materii prime și materiale în sfera producției; U_1 — ponderea cheltuielilor de muncă vie în totalul cheltuielilor; U_2 — ponderea muncii materializate, transmise de fonduri fixe în cheltuieli totale; U_3 — ponderea muncii materializate în materii prime și materiale consumate în totalul cheltuielilor.

Eficiența macroeconomică calculată astfel are avantajul că ar permite determinarea influenței diferitelor componente asupra dinamicii eficienței producției sociale, dar este mai puțin utilizabilă pentru stabilirea aportului factorilor extensivi și intensivi la creșterea economică.

Am încercat să utilizăm pentru analiză și o altă metodă a determinării eficienței sintetice în funcție de eficiențele parțiale: productivitatea muncii, randamentul fondurilor și al cheltuielilor materiale. Indicatorul sintetic al eficienței în acest caz se determină cu ajutorul venitului național net:

$$I_e = I \cdot I_{y/p} \cdot I_{y/s}$$

unde: I_e — indicele eficienței calculat ca raport între **venitul național net** (venitul național din care s-a scăzut acumularea

Reghina CREȚOIU

Institutul de economie socialistă

(Continuare în pag. 20)

Informații

DIVERSIFICAREA producției în industria alimentară este corelată cu eforturile întreprinderilor din sector pentru valorificarea cât mai completă a materiilor prime, iar într-o măsură crescândă și pentru satisfacerea cerințelor unei alimentații raționale. Odată cu noile produse trebuie însă să se ofere cumpărătorilor și suficiente informații cu privire la compoziție, condiții și durată de păstrare, mod de întreținere etc.

Intrucât uneori nici modul de ambalare și etichetare nu poate constitui un suport pentru astfel de date, propun ca unitățile producătoare să asigure întreprinderilor comerciale, iar acestea cumpărătorilor, a fișe informative pe grupe de produse. Acestea ar fi deosebit de utile cetățenilor cărora starea de sănătate le impune respectarea unei anumite diete. De pildă, nu ar trebui să lipsească indicații precise cu privire la valoarea energetică, proteică etc. a diferitelor mărfuri alimentare.

David FELECAN
Timișoara

Consignația

PENTRU o calitate superioară a muncii și a vieții noastre, pentru a satisface pretențiile tuturor, pentru ca orașul să fie bine aprovizionat se depun eforturi susținute. Mai sînt însă unele lucruri cărora merită să li se dea atenția cuvenită. De pildă, în municipiul Bistrița ar trebui să existe un magazin consignația. De asemenea, un anticariat, adică unități comerciale care să se ocupe cu cumpărarea și vânzarea obiectelor și cărților vechi. Aceste servicii s-ar putea organiza în cadrul Uniunii județene a cooperativelor meșteșugărești, alături de alte servicii, unde există personal competent.

In numele tuturor celor interesați, aducem mulțumirile noastre celor care vor susține crearea acestor servicii de mare utilitate.

Adela CODRUȚ
Bistrița

ECOURI

Întreținerea utilajelor

În legătură cu articolul intitulat „Acțiuni intense pentru realizarea integrală a planului în industria minieră” publicat în „Revista economică” nr. 5 menționăm că pentru îmbunătățirea organizării activității de întreținere a utilajelor în subteran, în vederea simplificării manipulării acestora, a scurtării duratei de montaj, a ușurării și întăririi securității muncii, CCSITUM Satu Mare a elaborat la finele anului 1982 lucrarea „Studiu și cercetări privind soluționarea manipulării utilajelor în subteran, pentru modularea acestora”. Concomitent cu această acțiune, CCSITUM Satu Mare a elaborat „PROGRAME DE TIPIZARE” pentru produse, ansamble și subsansamble pentru mașini, utilaje și instalații specifice extracției de cărbune și minereuri.

Pentru urmărirea în exploatare a utilajelor livrate de unitățile MICM pentru menținerea acestora în funcțiune, Centrala Industrială de Utilaj Petrolier Minier Ploiești a înființat încă din anii trecuți activitatea permanentă de service.

În vederea îmbunătățirii calității utilajelor miniere, de extracție, preparare, transport la întreprinderile producătoare de utilaj minier s-au înființat grupe de fiabilitate a produselor care își desfășoară activitatea în marile bazine miniere — Petroșani, Oltenia și Baia Mare. Aceste grupe au sarcina să evedențieze subsansamblele cu fiabilitate redusă și să furnizeze date concrete și informații proiectanților și întreprinderilor executante în vederea luării măsurilor corespunzătoare de reproiectare și execuție. Periodic, la nivelul celor două ministere — MICM și MM, au loc analize comune privind modernizarea și îmbunătățirea calității utilajelor miniere.

Pentru menținerea neîntreruptă în funcționare a utilajelor din întreprinderile miniere, întreprinderile din subordinea MICM, au întocmit de comun acord cu beneficiarii, programe de livrare a pieselor de schimb cu eșalonare pînă la finele anului. În acest sens numai întreprinderile din subordinea CIUPM au încheiat contracte în valoare de 882 536 mii lei.

Avînd în vedere sarcinile deosebite pe care Ministerul Minelor le are în asigurarea bazei de materii prime pentru industrie, vom sprijini în permanență aceste activități.

Șerban TEODORESCU
director în M.I.C.M.

● **MINISTERUL Industriei de Mașini Unelte, Electrotehnică și Electronică**, prin întreprinderea sa I.M.S.A.T. București, își desfășoară activitatea de reparații capitale, asistență tehnică și service pentru partea electrică în bazinul carbonifer Rovinari și Motru, pe bază de contracte, în scopul menținerii în funcțiune a utilajelor aflate în dotarea celor două combinate miniere și a scurtării la maximum a perioadelor de reparații. În paralel cu activitatea prezentată, I.M.S.A.T. București, împreună cu I.P.A. București, desfășoară o acțiune de indigenizare a echipamentelor electrice ce intră în dotarea utilajelor. Pînă în prezent această acțiune a fost realizată și aplicată în condiții de carieră în procent de 60%, restul de echipamente urmînd a fi asimilate în cursul acestui an.

Valerius STANCIU
director în M.I.M.U.E.E.

Reșaparea anvelopelor

PROBLEMELE legate de reșaparea anvelopelor (articolul „Cum poate fi accelerat procesul de reșapare a anvelopelor” publicat în nr. 5 al „R.E.”) au constituit o preocupare deosebită pentru mai multe ministere, inclusiv pentru Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini și au fost reglementate mai cuprinzător prin proiectul de „decret privind regimul de utilizare și recondiționare a anvelopelor și camerelor de aer precum și valorificarea acestora după exploatare”, inițiat de Ministerul Industriei Chimice și avizat, după mai multe concilieri, de Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini, precum și de alte organe centrale.

Menționăm că pentru îndeplinirea sarcinilor de predare a anvelopelor uzate este necesară corelarea sarcinilor de colectare și predare a anvelopelor uzate, inclusiv reșapabile, cu cotele de anvelope alocate prin plan pentru întreținerea și exploatarea parcului propriu.

Precizăm că pentru anul 1983, ministerului nostru i s-au dat sarcini de predare

de anvelope, fără a i se alocă și cote de anvelope noi pentru întreținere-exploatare.

I. POPESCU
director în M.I.C.M.

★

PROBLEMATICA pusă în dezbateră coloanelor „R.E.” prezintă un deosebit interes pentru economie atât pentru beneficiari cit și pentru producători. În ce privește unitățile noastre, în calitate de beneficiari, considerăm că vine în ajutorul direct al acestora și va conduce la îmbunătățirea programului de valorificare a resurselor refolosibile. Dacă ne referim la rezultatele obținute de Ministerul Minelor pe anul 1982 afirmăm că acestea sînt bune. Față de 8 200 buc. anvelope prevăzute în plan să fie predate la reșapat, s-au predat 9 937 buc. anvelope pentru reșapat.

Pentru anul curent, sarcina de plan la reșaparea anvelopelor este mult mai mare, însă apreciem că prin măsurile pe care ni le-am propus, completate pe parcurs și cu altele noi, vom reuși să obținem rezultate și mai bune față de realizările din anul 1982. În ce privește propunerile din articol — ca titularii de plan să procedeze la concretizarea unor programe de măsuri care să asigure îndeplinirea integrală a sarcinilor începînd cu anul de plan 1983, prin nominalizarea acelor care au eficiență certă, de genul măsurilor concrete nominalizate în articol — apreciem că rezultatele vor fi dintre cele mai bune.

Ținem să menționăm că și în cadrul unităților ministerului nostru sînt în curs de realizare, prin lucrări de investiții, unități specializate pentru recondiționare anvelope și vulcanizare camere auto, care vor conduce la importante economii.

V. SCRIPAȚ
director în Ministerul Minelor

PENTRU accelerarea procesului de reșapare a anvelopelor în cadrul unităților din Ministerul Industriei Metalurgice s-au dispus măsuri pentru urmărirea asigurării tuturor condițiilor care să conducă la îndeplinirea normei de rulaj și a condițiilor ce trebuie îndeplinite pentru reșapare. Pentru o bună exploatare și pentru realizarea condițiilor de reșapare am luat măsuri pentru ca anvelopele să fie menținute la presiunea necesară prescrisă; rulajul anvelopei să se țină în evidență pe o fișă de rulaj; iar drumurile în șantier și uzină să fie reparate și întreținute în condiții optime.

Cu toate acestea, unitățile ministerului nostru întîmpină greutăți deosebite, deoarece cotele alocate nu asigură necesarul de anvelope pentru ca înlocuirea acestora să se facă la limita de reșapare. Din lipsă de anvelope noi cele existente se mențin în exploatare pînă ce depășesc stadiul de uzură admis pentru reșapare.

Urmare indicațiilor primite unitățile deținătoare de parc auto și utilaje au dispus măsurile necesare pentru reșapare, cit și pentru realizarea normei de rulaj a anvelopelor.

M. BOJEȘTEANU
director general adjunct în
Ministerul Industriei Metalurgice

Pagină realizată de
Emil ZAMFIRESCU

Experiențe în actualitate

Probleme prioritare pe agenda consiliilor oamenilor muncii

PRACTICA a demonstrat că instituția conducerii colective a amplificat capacitatea de reacție și adaptare a unităților economice la cerințele și restricțiile puse de mediul în care acestea își desfășoară activitatea, capacitatea lor de discernământ și previziune în selecția, analiza și soluționarea problemelor-cheie ale activității economico-sociale. Complementaritatea punctelor de vedere ale celor ce fac parte din consiliul oamenilor muncii al întreprinderii — cadre cu muncă de răspundere de partid și de stat, specialiști cu înaltă experiență, reprezentanți aleși ai oamenilor muncii — asigură un grad înalt de sensibilitate în sesizarea fenomenelor, competență în abordarea lor, evaluarea multilaterală a modalităților de acțiune și a consecințelor în adoptarea deciziilor.

Este de-acum un loc comun că măsura în care aceste posibilități definitorii sînt valorificate în modul concret de funcționare a consiliilor oamenilor muncii, în stilul și metodele de muncă folosite de acestea, se reflectă în rezultatele obținute de unitățile respective. La identitate de șanse, adică la o ipotetică identitate de facilități și dificultăți interioare și exterioare, dintre două întreprinderi va câștiga înflorita cea a cărei conducere, antrenînd întregul colectiv de muncă, va ști să inverseze polaritatea dificultăților, anulîndu-le sau atenuîndu-le prin mobilizarea superioară a facilităților.

Acum, la jumătate de an și de cincinal, acum, cînd se fac primele pregătiri în vederea adunărilor generale din iulie-august, este potrivit ca, în lumina preliminarilor asupra bilanțului semestrial al activității de producție și economico-financiare a unităților respective, organele colective de conducere să-și facă propriul bilanț al muncii. Pentru ca măsurile corective și de impulsioneare pe care le vor propune în adunări să aibă caracterul unei strategii complexe și unitare de accentuare a punctelor tari și de remediere a celor slabe, e nevoie să se aprecieze în mod realist, autocritic dacă la nivelul centrului de decizie al autoconducerii muncitorești a fost corect identificat și urmărit cu consecvență firul roșu al activității, acel element (sau elemente) „cheie de boltă” — adesea diferit de la o întreprindere la alta — a cărui soluționare așază în ordine toate celelalte componente, dînd interacțiunii lor sensul pozitiv necesar.

Analiza multilaterală și indicațiile cuprinse în cuvîntările secretarului general al partidului la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R., la plenara comună a forurilor democrației muncitorești și țărănești de la finele lunii trecute au definit prioritățile actuale la nivel macroeconomic, în raport cu care trebuie cîntărite operativitatea și validitatea orientărilor generale și opțiunilor concrete pe care unitățile economice le-au adoptat în îndeplinirea indicatorilor de plan. Am regăsit aceste priorități pe loc de frunte în agenda consiliilor oamenilor muncii din trei întreprinderi cuprinse într-o recentă investigație și care, aparținînd unor ramuri fundamentale diferite ca specific, se apropie între ele prin apartenența la aceeași elită a unităților situate în primul eșalon al întrecerii socialiste în perioada scursă de la începutul anului.

De la rămineri în urmă, la importante depășiri de plan ale producției de țitei

REORGANIZAREA internă din luna martie, în cadrul căreia celor două secții le-au luat locul — pe un plan superior de atribuții și responsabilități directe — 5 brigăzi, a găsit **Schela de producție petrolieră Titu** (județul Dimbovița) în plin efort de încadrare în volumul zilnic planificat al extracției de țitei și gaze. Așa că instalarea și rodarea noii structuri trebuiau făcute de-a dreptul „la parametri proiectați”, pentru ca avantajele ei să fie neîntîrziat valorificate în recuperarea restanțelor față de sarcinile fizice.

Din multitudinea de probleme pe care le ridică reformu-

larea unităților productive de bază, una s-a detașat ca decisivă: necesarul de cadre pentru conducere și pentru asistența tehnică pe specialități. Inventarul era, în această privință, neacoperitor, astfel încît consiliul oamenilor muncii n-a întrevăzut — pînă la o eventuală completare din afară — altă rezolvare decît mai buna folosire a potențialului existent, acordînd creditul firesc nivelului de studii, dar punînd pe primul plan experiența profesională. Dintre inginerii de la fostele secții și din aparatul schelei au fost selecționați cei ce întruneau ambele calități, încredințîndu-li-se conducerea brigăzilor. Alții, abia ieșiți din stagiatură, precum și cîțiva maiștri pricepui, cu studii tehnice medii, au fost numiți adjuncți de șef de brigadă. Unor ingineri și subingineri stagiari li s-a dat răspunderea formațiilor de lucru din cadrul brigăzilor.

Există, firește un anumit coeficient de risc într-o astfel de încadrare ce poate părea neclar ierarhizat și neomogenă după criteriul pregătirii teoretice. Asumîndu-și în mod conștient acest risc, consiliul de conducere a căutat să-l atenueze printr-o grupare ce să permită completarea reciprocă a cunoștințelor și aptitudinilor inginerilor, subinginerilor și maiștrilor din fiecare brigadă. În plus, unii maiștri cu bogată practică profesională și de conducere au preluat sarcina de a organiza pentru întreaga schelă și de a executa cu formații proprii anumite activități esențiale, dar ale căror volum și frecvență nu justifică, în condițiile actuale, repartizarea lor pe brigăzile de producție: intervenții, revizii și reparații, probe. Prin amplasarea brigăzilor în vecinătatea sediilor unor unități agricole s-a putut beneficia de colaborarea cu atelierele mecanice ale acestora pentru executarea la fața locului a unor reparații care, înainte, necesitau trimiterea de la schelă a echipelor, seulelor etc.

Tot în ideea de a înlesni conducerea procesului de producție la brigăzi, s-a făcut apel la mijloacele tehnice moderne, introducîndu-se — la brigada Ileana — un sistem automatizat, în circuit închis, de urmărire la panoul central a parametrilor principali de funcționare ai tuturor sondelor, ceea ce permite să se sesizeze în timp real dereglările și să se intervină pentru înlăturarea lor. Brigada Căldăraru va fi a doua care va beneficia de această îmbunătățire.

Rezultatele din trimestrul II au confirmat eficacitatea reorganizării în condițiile măsurilor luate pentru a evita eventualele efecte negative ale abaterilor (impuse de situația concretă) de la structura tip. Aproximativ de conducerea de producție, atribuțiile largi acordate brigăzilor, stimularea inițiativei la bază au constituit un excelent mediu nutritiv pentru dezvoltarea răspunderii individuale și colective față de plan, pentru atacul în front comun împotriva carențelor. Programul special adoptat la Conferința Națională a partidului, privind creșterea producției de țitei și gaze, petrolistii de la Schela Titu i-au răspuns prin „intrarea pe plan” încă din prima zi a lui februarie, iar de la începutul lui aprilie prin depășiri zilnice de 45 tone de țitei, care au dus în numai două săptămîni la recuperarea restanțelor. Reducerea severă a intreruperilor accidentale, reactivarea unor sonde închise, acoperirea declinului sondelor vechi prin măsuri tehnologice și reparații capitale (de exemplu, la sondele inundate — izolarea surselor de apă și cimentării selective), depășirea numărului planificat de operațiuni tehnologice, intrarea în producție a 29 de sonde noi — toate acestea au însemnat o muncă încordată de zi și noapte, bătălii pe care colectivul schelei le-a cîștigat împotriva condițiilor de zăcămint, împotriva timpului, împotriva rutinei și atitudinii fataliste a celor ce considerau planul ca supradimensionat.

Supradimensionat? Iată situația pe 5 luni: depășiri de peste 1 000 tone la țitei, de 5,2 milioane mc la gaze, de 10 procente la investiții. Creșterea producției de bază, livrarea la terți a disponibilului de resurse din domeniul utilităților (apă abur) și executarea de prestații către terți (rebobinări de mo-

toare, recondiționări de scule în atelierele proprii), realizate cu același efectiv al personalului muncitor, au determinat un spor considerabil al productivității muncii (cu 28,6% peste plan). Față de cheltuielile admise la nja de lei producție marfă s-au economisit 96,67 lei, din care 94,40 lei la costurile materiale.

Și încă n-au fost epuizate rezervele. Se procedează acum la verificarea tuturor utilajelor inactice de la rampe și sonde, pentru repararea și repunerea în funcțiune a celor ce mai pot fi folosite (și casarea celor cu uzură prea înaintată). Urmează să fie preluate de la foraj, pînă la finele anului, și puse în exploatare încă 18 sonde noi; altele, aflate acum în cercetare, vor alimenta producția din 1984.

De la rămîineri în urmă față de plan, la un loc fruntaș în sectorul de extracție; o evoluție realmente meritorie, pe care colectivul schelei Titu e hotărît să o propulseze pe trepte și mai înalte.

Un important furnizor de materiale: economisirea

TÎNARA întreprindere de supape și bolțuri Topoloveni (județul Argeș) — una din unitățile „pui” în care, în cadrul acțiunii de specializare și cooperare, industria noastră de automobile și tractoare și-a dispersat producția unor piese și subansamble de serie mare — întîmpina dificultăți în aprovizionarea tehnico-materială pentru fabricația sortimentelor de bază. Era vorba de unele mărci de oțeluri speciale, programate pentru asimilare la combinatul de profil de la Tirgoviște, în vederea eliminării importului. Iar de la asimilare la producția de masă, pasul fusese mai lung decît se stabilise inițial.

În ședința care a luat în dezbatere această problemă, consiliul oamenilor muncii nu și-a limitat decizia la demersul cel mai simplu — trimiterea de delegați la furnizor, constituirea împreună cu acesta a unui colectiv de specialiști care să stabilească cea mai strîns posibilă reșalonare a termenelor de livrare. Ci s-a mers mai departe — de fapt mai aproape, concentrîndu-se atenția asupra propriei gospodării. Oare punînd la încercare resursele de creativitate, gospodărînd mai bine loturile de oțeluri primite nu s-ar putea obține din ele cantități sporite de produse? Răspunsul pozitiv, emanat din gîndirea colectivă, a indicat două orientări paralele: lupta împotriva rebuturilor și a altor forme de risipă; ridicarea la o calitate superioară a acțiunii de valorificare a materialelor refofosibile, trecînd de la colectarea și predarea resturilor metalice către unitățile specializate, la valorificarea lor în propriul proces de producție.

Primele soluții au fost concretizate chiar în acea ședință, altele au fost doar sugerate, în vederea aprofundării ulterioare, în programul de măsuri stabilite.

Tactica adoptată nu era chiar oul lui Columb. Pentru materializarea ei a fost nevoie de studii de laborator și tehnologice, de un volum important de încercări, de o intensă muncă de la om la om, în fiecare secție, pentru lămurire, educare și — efect scontat, dar care pînă la urmă a depășit așteptările — pentru declanșarea inițiativelor din masă în vederea lărgirii ariei de economisire.

Astăzi, din capetele de bară de oțel aliat rămase la debitaerea supapelor, care înainte erau predate pentru a fi returnate în siderurgie, se confecționează — prin sudare cap la cap — supape de admisie cu distribuție variabilă destinate autoturismului Dacia, bolțuri care se livrează Institutului național de motoare termice, accesorii pentru mașinile și utilajele proprii, scule (producția acestora se va mări, puînd prelua comenzi și de la terți, odată cu instalarea unui ciocan de 260 tf ce urmează a fi transferat de la Colibași). În secția de prelucrări s-a născut ideea ca la un tip de supape la care se înregistrează pierderi mari de metal prin strunjire, ciuperca să fie matrițată cît mai aproape de forma finită — problemă asupra căreia se apleacă acum tehnologii. S-a trecut la re-proiectarea unor repere cu consumuri specifice mari. Benzile din care se ștanțează plăcuțe hexagonale pentru fixarea țevilor de echipament nu mai sînt trimise la retopire; se confecționează din ele containere-ladă pentru livrările de piese de schimb la export ale întreprinderii de autoturisme Pitești.

O analiză făcută din inițiativa consiliului oamenilor muncii în secția forjă a relevat și necesitatea unor măsuri organizatorice, în completarea celor tehnologice. Pentru ca recuperarea-refolosirea să nu rămînă doar la latitudinea muncitorilor, ci să devină o normă, s-a introdus obligația de a se preda capetele de bară la magazie, care doar cu această condiție eliberează în consum material nou. La rîndul ei, magazia le returnează, cu evidența adevată, la forjă sau le dă la sculărie.

La nivelul unui singur trimestru, cantitatea de metal economisită față de consumurile admise s-a ridicat la 10 tone. Reducerea cheltuielilor materiale a atins o valoare de peste

3,2 milioane de lei. Consiliul oamenilor muncii apreciază că în continuare, economisirea va atinge o dinamică și mai accentuată; noile măsuri luate în urma Consfătuirii de lucru de la Comitetul Central din 26—27 mai justifică această previziune.

Adaptare elastică la cererea de export

PREGĂTIND, încă din vara trecută, producția din 1983, consiliul de conducere de la **Întreprinderea forestieră de exploatare și transport Rîmnicu Vilcea** a ținut seama de experiența anterioară, care arăta că la multe din cele circa 400 puncte de lucru o iarnă cu zăpezi abundente poate determina întreruperea activității pe cîteva luni. În consecință, în zonele unde erau de așteptat ninsori peste medie au fost create, în locuri accesibile, stocuri importante de material lemnos. Previziunea s-a confirmat; dacă în multe județe ale țării iarna a fost secetoasă, pe raza întreprinderii a nins din belșug. Tot ce au avut de făcut forestierii pentru scoaterea lemnului a fost să curețe drumurile, să organizeze încărcarea și transportul.

A nu avea nici o zi de întrerupere, nici o restanță de la o zi la alta constituie, pentru colectivul I.F.E.T. Rm. Vilcea, principiul de bază al organizării și derulării activității atît de întim supusă influenței factorilor naturali. De pildă, în prezent forța de muncă și utilajele sînt în curs de deplasare din zonele de cîmpie și deal în cele de munte, unde se va lucra cu capacitate sporită toată vara. Unitatea de mecanizare și transporturi forestiere și-a mobilizat o bună parte din potențial la întreținerea drumurilor, a căror stare este decisivă nu numai pentru realizarea programului de afluire a materiei prime la propriile fabrici de cherestea ale întreprinderii și la beneficiarii din afara acesteia, ci și pentru reducerea consumului de carburanți și anvelope, pentru preîntîmpinarea uzurii premature a mașinilor. Paralel cu reducerea pe această cale a frecvenței „căderilor”, dezvoltarea liniei de reparații-recondiționări de piese și agregate la atelierul central și practicarea metodei schimbului de agregate asigură o durată minimă a intervențiilor, menținerea la o proporție ridicată a parcului de mașini activ.

Conducerea, personalul tehnic și economic de la întreprindere și secții se află, cea mai mare parte a timpului, pe teren; fiecare om răspunde de un parchet — și aceasta nu numai în sensul îndrumării și controlului, ci participă efectiv la rezolvarea problemelor ce se ivesc: de aprovizionare, de programare operativă, de încadrare în plafoanele de cheltuieli stabilite pe sectoare de exploatare și pe fabrici etc. Cuprinde în detaliu a activității și fluxul informațional coerent și operativ ce s-a creat între punctele de lucru și centrala întreprinderii au un rol de mare importanță în crearea posibilității de a răspunde la solicitări excepționale.

O astfel de solicitare s-a ivit în legătură cu exportul. Necorelarea sortimentală a acestui capitol din plan cu contractele efectiv încheiate de Exportlemn cu partenerii externi, necorelarea pricinuită de evoluția pieței, precum și diferența dintre prețurile obținabile și cele avute în vedere de planificatori au pus întreprinderea în situația de a încheia primul trimestru cu o considerabilă rămîineri în urmă față de sarcinile la export, care dețin o pondere de peste 50% în producția marfă. În biroul executiv, apoi în consiliul oamenilor muncii s-a discutat cu toată responsabilitatea asupra modalităților de recuperare. Împreună cu întreprinderea de comerț exterior s-a stabilit suplimentarea livrărilor la sortimente cu desfacerea asigurată și avantajoasă ca preț. Asigurarea materiei prime și folosirea judicioasă a capacității de prelucrare au permis ca această suplimentare să nu se facă în dauna beneficiarilor interni. Producția pentru export a crescut rapid (în mai ea a depășit planul cu 11 procente), astfel încît încheierea semestrului găsește întreprinderea cu obligațiile îndeplinite și din acest punct de vedere.

ACTIVITATEA DE PRODUCȚIE, cu toți parametrii cantitativi și calitativi la care trebuie să răspundă, nu este și nu poate fi un proces liniar, uniform, lipsit de abateri. O conducere eficientă este aceea care știe și reușește să contracareze abaterile, acționînd la timp asupra acelor factori de influență pe care-i are sub control și găsînd contraponderele factorilor din afară. Din acest punct de vedere, experiența celor trei întreprinderi la care ne-am referit conține elemente de principiu, cu valoare intrinsecă și generalizabile.

Dorin CONSTANTINESCU

STRUCTURĂ ȘI CREȘTERE ECONOMICĂ

IN CONTEXTUL transformărilor calitative ale edificării socialismului multilateral dezvoltat în etapa actuală, modernizarea structurii economiei naționale reprezintă unul din factorii cu profunde și multiple implicații social-economice pe termen scurt și în perspectiva mai îndelungată. Rolul modificărilor structurale și intercondiționarea acestora în procesul creșterii economice, după cum arată experiența internațională, se intensifică pe planuri tot mai largi ca urmare a acțiunii progresului tehnic rapid.

În prezentul studiu ne propunem să analizăm principalele modificări structurale ale economiei naționale și cauzele care au stat la baza acestora în lumina cerințelor creșterii economice echilibrate și eficiente, ale ridicării productivității muncii sociale.

1. Evoluția structurii economiei naționale în perioada 1950—1980

ABORDAREA dinamică a structurii economice permite determinarea interacțiunilor dintre diversele subsisteme și structuri ale sistemului economic și evidențierea raportului dialectic dintre structură și creșterea economică: modificările structurale apar ca un fenomen inseparabil procesului creșterii economice, fiind atât cauză cât și efect al acesteia.

Din acest punct de vedere, structura economică prezintă totalitatea relațiilor și interdependențelor ce se stabilesc într-un anumit interval de timp, între nivelul și structura elementelor componente ale complexului economic național. Cunoașterea evoluției în timp a legăturilor dintre structura factorilor de producție (forța de muncă și fondurile fixe) și structura pe ramuri a rezultatelor producției se impune, în primul rând, astfel încât eventualele discrepante de ordin structural să poată fi cunoscute la timp și înlăburate, în concordanță cu necesitatea realizării obiectivelor creșterii economice.

Datele statistice și necesitatea asigurării comparabilității între vectorii de structură (ignorată uneori în analizele comparative) ne-au permis analiza modificărilor structurale ale factorilor de producție și a venitului național în ramurile industrie, agricultură, transporturi-telecomunicații și construcții. În cele trei decenii scurse, ca urmare a politicii de industrializare consecvent promovată în țara noastră, cea mai reprezentativă modificare macrostructurală produsă în economia națională a fost transformarea structurii agrar-industriale în structură industrial-agrară, proces care este ilustrat sintetic prin evoluția coeficienților modificărilor structurale¹⁾:

Tabelul nr. 1
Coeficientul modificărilor structurale
în perioada 1951—1980 (%)

	1951—1960	1961—1970	1971—1980
Populația ocupată	9,4	19,1	27,8
Fonduri fixe	16,4	14,1	5,6
Venit național	6,1	22,1	6,4

Din analiza coeficientului modificărilor structurale în economia națională se desprind câteva concluzii, și anume:

a) Modificările structurale în cadrul populației ocupate au depășit ca intensitate pe cele înregistrate de fondurile fixe și venitul național, ca urmare a creșterii continue a forței de muncă în ramurile neagricole concomitent cu scăderea acesteia în agricultură, în condițiile în care volumul total al populației ocupate în cele patru ramuri a crescut foarte încet. Astfel, populația ocupată a crescut în aceste ramuri, în perioada 1951—1980, într-un ritm mediu anual de 0,4%, dar pe decenii situația se prezintă diferit²⁾: o creștere de 11% în deceniul șase, urmată de o scădere continuă dar foarte lentă, cu 1,3% în deceniul șapte și cu 0,2% în deceniul opt. Cu excepția perioadei 1951—1960, când populația ocupată a crescut în ritmuri diferite în toate ramurile analizate, în următoarele două decenii forța de muncă suplimentară în ramurile neagricole a fost obținută, în special, prin redistribuirea forței de muncă eliberată treptat din agricultură.

b) Scăderea continuă a coeficientului modificărilor structu-

rale a fondurilor fixe indică tendința de egalizare pe ramuri a ritmurilor de creștere a acestora, tendință manifestată pregnant îndeosebi în ultimul deceniu, aceasta fiind dovada unei politici investiționale de promovare a progresului tehnic în toate ramurile analizate. Astfel, dacă în deceniul șase diferența între ritmul de creștere a fondurilor fixe cel mai ridicat, în ramura construcției, și cel mai scăzut, în agricultură, a fost de 14,4 puncte procentuale, în deceniul opt aceeași diferență a fost de numai 5,7 puncte procentuale.

c) Intensitatea modificării structurii venitului național înregistrează valori diferite: în perioada 1951—1970 aceasta este mult mai apropiată de intensitatea modificării structurii populației ocupate, în timp ce în ultimul deceniu structura fondurilor fixe și a venitului național au evoluții aproape identice. Evoluțiile diferite ale structurii venitului național în raport cu structura factorilor de producție reflectă mutațiile intervenite în procesul creșterii economice în perioada analizată. Dacă în primele două decenii creșterea venitului național în principalele ramuri a fost mult mai dependentă de dinamica populației ocupate — modificării cu 1% a structurii acesteia corespunzându-i modificarea cu 0,8% a structurii venitului național — în deceniul următor raportul se modifică, dinamica fondurilor fixe devenind — prin intermediul productivității muncii — elementul hotărâtor (coeficient de elasticitate 1,1). Cu alte cuvinte, dacă în perioada 1951—1970 creșterea venitului național s-a realizat în special datorită creșterii populației ocupate la nivelul ramurilor, în deceniul opt dinamica productivității muncii a avut un rol preponderent, cu precizarea că aceasta s-a realizat în special pe seama creșterii înzestrării tehnice a muncii și mai puțin pe seama sporirii eficienței fondurilor fixe.

2. Modificările structurale și dinamica venitului național

CREȘTEREA ECONOMICĂ este permanent însoțită de modernizarea structurii economice. Între aceste două procese există raporturi de interdependență prin faptul că modernizarea structurii reprezintă unul din factorii creșterii economice care, la rândul ei, atrage după sine modificări structurale importante.

Modificările structurale influențează în mod diferit, în funcție de nivelul de dezvoltare economică, dinamica venitului național. În perioada industrializării, când se realizează o redistribuire însemnată a forței de muncă din agricultură în industrie, ramură cu o productivitate a muncii peste media pe economie, venitul național crește într-un ritm mai înalt. Acest efect al modificării structurii populației ocupate nu se manifestă cu aceeași intensitate de la un anumit nivel al industrializării când sectorul serviciilor este în expansiune relativă. Deoarece productivitatea muncii este mai scăzută în acest sector decât în industrie, creșterea ponderii populației ocupate, în condițiile unui volum relativ constant al forței de muncă din industrie, determină un efect adițional mai scăzut al modificărilor structurale asupra dinamicii venitului național. Utilizând una din metodele de analiză cantitativă a influenței modificărilor structurale propusă în literatura consacrată acestui domeniu²⁾, a rezultat că în perioada 1951—1980 ritmul mediu de creștere a venitului național determinat numai de modificarea structurii populației ocupate (productivitatea muncii constantă) a fost de aproximativ 3%, în timp ce în Franța, în perioada 1965—1975, a fost de numai 0,7%, ceea ce dovedește scăderea efectului factorului structural odată cu atingerea unui anumit nivel de dezvoltare economică.

Efectul modificărilor structurale asupra creșterii economice apare cu atât mai important în condițiile limitării temporare a volumului resurselor. Astfel, populația totală ocupată în principalele ramuri ale producției materiale a rămas aproximativ constantă în perioada 1960—1980 și, deci, fără modificări în structura sa, nu ar fi fost posibilă satisfacerea necesarului

¹⁾ Coeficientul a fost calculat după formula $\Sigma(P_{11} - P_{10})^2$ prezentat în: Em Dobrescu — Ritmul creșterii economice, București, Ed. politică, 1968, pe baza datelor din Anuarul statistic al R.S.R., 1931.

²⁾ L. Tóvissi, E. Scariat, Al. Tasnadi — Metode și modele ale analizei economice structurale, cap. 6, Ed. științifică și enciclopedică, București, 1979.

crescînd de forță de muncă în ramurile neagricole, cu repercusiuni asupra dinamicii venitului național.

Conform teoriei marxiste factorii creșterii economice sînt sporirea volumului populației ocupate în ramurile producției materiale și a productivității muncii. Contribuția modificărilor în structura resurselor este inclusă — în majoritatea analizelor cantitative — fie la contribuția factorului cantitativ, fie la cea a factorului calitativ.

Quantificarea separată a influenței modificărilor în structura macroeconomică a resurselor asupra dinamicii venitului național se face pornind de la descompunerea dinamicii indicatorilor analizați în două componente: componenta inerțială reflectînd dinamica indicatorului în condițiile unei structuri constante și componenta structurală care reflectă influența factorului structural asupra acestei dinamici. Este un mod de abordare evident convențional, deoarece în realitate cele două componente se întrepătrund. Indicele de creștere a venitului național prezentat ca produs între indicii de creștere a populației ocupate și a productivității muncii, poate fi descompus în componenta inerțială datorată dinamicii volumului resurselor în interacțiune cu factorul calitativ și componenta structurală rezultată din modificarea structurii macroeconomice a acestora.

Tabelul nr. 2
Contribuția factorului inerțial și structural la dinamica venitului național³⁾ (%)

Factori	1951—1960	1961—1970	1971—1980
Factorul inerțial	65,8	49,8	62,2
Factorul structural	17,4	30,8	20,1
Interacțiunea factorilor	16,8	19,4	17,7

Contribuția modificării structurii resurselor la dinamica venitului național are o evoluție oscilantă în perioada analizată, cu tendință de scădere în ultimul deceniu. Explicația acestei evoluții rezidă, pe de o parte, în decalajele de productivitate existente în cele patru ramuri analizate, la începutul fiecărui interval și, pe de altă parte, în dinamica diferită a productivității muncii pe ramuri care determină adîncirea sau reducerea acestor decalaje. Astfel, ca urmare a faptului că în deceniul șapte indicii de devansare a dinamicii productivității muncii în industrie față de agricultură a crescut față de cel înregistrat în deceniul anterior (1,8, respectiv 1,5), decalajul de productivitate între aceste ramuri s-a adîncit, determinînd și creșterea contribuției factorului structural la dinamica venitului național; în deceniul opt situația se schimbă, în sensul creșterii mai rapide a productivității muncii în agricultură (indice de devansare 1,3 față de industrie), determinînd reducerea decalajelor între nivelurile absolute ale indicatorului și diminuarea contribuției factorului structural.

Calculule efectuate⁴⁾ pe mai multe grupe de țări relevă existența unei corelații inverse între nivelul venitului național pe locuitor și contribuția factorului structural la dinamica acestuia — dacă în țările cu un venit național pe locuitor scăzut contribuția lui este de 55,4%, în țările industrializate este de numai 0,4% — ponderea factorilor structurali diminuîndu-se treptat odată cu atingerea unui nivel relativ înalt de dezvoltare economică cînd capătă o importanță tot mai mare modificările calitative din interiorul ramurilor. Epuizarea treptată a aportului factorului macrostructural la creșterea economică nu trebuie să ne ducă la concluzia rolului secundar, în prezent, al modificărilor structurale; acestea sînt mai importante ca oricînd, dar și-au schimbat nivelul de acțiune. În țările dezvoltate din punct de vedere economic modificările în structura principalelor ramuri sînt foarte mici, aproape nule, dar se manifestă cu multă intensitate de la nivel de subramură în jos pînă la nivel microeconomic, acolo unde acționează principalul factor al modificărilor structurale — progresul tehnic.

3. Echilibrarea structurii economice și creșterea productivității muncii

MODERNIZAREA structurii economiei naționale presupune o sporire substanțială a factorilor intensivi de creștere, care pe planul modificărilor structurale pe termen lung înseamnă, după opinia unor economiști, „o stabilizare a structurii macroeconomice și a proporțiilor repartiției, precum și regularizarea ritmului de introducere a progresului tehnic și creșterea productivității muncii.”⁵⁾

³⁾ Calculat pe baza metodologiei prezentată de Em. Dobrescu — în „Productivitatea muncii sociale”, Ed. politică, București, 1964.

⁴⁾ Gh. Răboacă — Structura economică, factor esențial al utilizării raționale a forței de muncă, „Revista economică”, nr. 10/1983

⁵⁾ C. Ionete — Prețurile și echilibrul dinamic al economiei, Ed. științifică și enciclopedică, București 1983

⁶⁾ Nicolae Ceaușescu — România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate, vol. 21, Ed. politică, 1961, p. 409.

Dacă țările în curs de dezvoltare în politica economică optează pentru ritmuri înalte de creștere economică (sporirea eficienței economice, nivel înalt al acumulării, pe măsură ce se trece la un nivel relativ mai înalt de dezvoltare economică), intervine acțiunea factorilor intensivi care presupun normalizarea ritmurilor de creștere și cerințe noi, pe un plan superior, în ceea ce privește echilibrarea structurii economice.

Analiza modificărilor intervenite în structura macroeconomică a României, în perioada 1950—1980, permite conturarea anumitor tendințe evidențiate concret cu ajutorul raporturilor dintre ponderea principalelor ramuri în venitul național și în populația ocupată, (tabelul nr. 3).

Tabelul nr. 3
Evoluția raportului dintre ponderea ramurii în venitul național și în populația ocupată în perioada 1950—1980

Ramura	1950	1960	1970	1980
Industria	4,1	2,9	2,5	1,5
Construcții	3,0	1,8	1,1	1,0
Agricultură	0,4	0,5	0,4	0,4
Transporturi	2,1	1,5	0,9	0,9

Se poate remarca evoluția lentă dar continuă a mîsurii acestor raporturi — care au și semnificația de raporturi între productivitatea muncii în ramura respectivă și productivitatea socială a muncii — către unitate sau, cu alte cuvinte, tendința de convergență a structurii venitului național și populației ocupate către structura echilibrată, în care ponderea populației ocupate în fiecare ramură este aproximativ egală cu participarea ramurii respective la creșterea venitului național. Pornind de la premisa că structura echilibrată, ca tendință, presupune un nivel aproximativ egal al productivității muncii pe ramuri, precizăm necesitatea ca măsurile de politică economică menite să contribuie la această egalizare dinamică să ia în considerare și nivelurile cele mai înalte ale productivității atât în țara noastră cît și în alte țări. De aici rezultă și cerința creșterii într-un ritm mai înalt, peste media pe economie, a productivității muncii în ramurile rămase în urmă din acest punct de vedere.

Tendința de echilibrare a structurii economice poate fi evidențiată și prin metode moderne de analiză structurală bazate pe utilizarea vectorilor. Astfel, distanța existentă la începutul perioadei analizate între vectorul structurii și vectorul structurii echilibrate s-a redus continuu, cu 52,1% în deceniul șase, cu 26,8% în deceniul șapte și cu 19,6% în deceniul opt. Reducerea treptată a distanței față de structura echilibrată reflectă drumul parcurs în cele trei decenii de industrializare socialistă în edificarea acestei structuri și decalajul rămas, posibil de recuperat în special prin creșterea mai rapidă a productivității muncii în agricultură, unde, așa cum se poate observa din tabelul de mai sus, nivelul acesteia este de 2,5 ori mai scăzut decît media celor patru ramuri (cu toate că în perioada respectivă a crescut de 4,8 ori). În această ordine de idei, sarcina actuală trasată de conducerea de partid și de stat privind creșterea productivității muncii pînă în 1985, presupune, pentru continuarea tendinței de echilibrare a structurii economice, o dinamică relativ mai accelerată a acesteia îndeosebi în agricultură.

Dinamica diferită a productivității muncii pe ramurile economiei se obține, pînă la urmă, prin combinarea în proporții diferite a factorului extensiv (înzestrarea tehnică a muncii) și intensiv (eficiența fondurilor fixe). Se relevă astfel legătura directă, decisivă, între politica economică — prin alocarea adecvată a resurselor de investiții către ramurile aflate în plin progres și prin alte pirații economice — și modificările structurale. Totodată, existența legăturilor între ramuri face ca schimbările determinate de politica economică într-o ramură să se răsfrîngă asupra celorlalte, proporțional cu intensitatea acestor legături.

Modernizarea structurii economiei naționale reprezintă, în concepția partidului nostru, una din direcțiile de acțiune pentru edificarea societății socialiste multilaterale dezvoltate. Realizarea unei structuri echilibrate se înfăptuiește în etapa actuală prin „dezvoltarea concomitentă și puternică atât a industriei, și îndeosebi a producției de materii prime și energetice, cît și a agriculturii — ca ramuri de bază ale economiei naționale”⁶⁾, și prin modificări calitative în sensul reducerii ponderii unor subramuri tradiționale și creșterea alora noi. În prezent, în condițiile dinamicii înalte a progresului tehnic, relevăm însemnătatea deosebită a creșterii adaptabilității structurilor economice, în special la nivel microeconomic, la cerințele tot mai diversificate și în continuă schimbare ale pieței interne și internaționale.

George DANIELESCU

SPECIALIȘTII în istoria cunoașterii au semnalat cu mulți ani înainte rămânerea în urmă a științelor despre om și societate în comparație cu științele exacte și despre natură, în ce privește profunzimea adevărilor descoperite, precum și gradul de aplicare a teoriilor și doctrinelor social-economice în practică. Un studiu U.N.E.S.C.O. (1970) remarca, pe bună dreptate, că „evoluția socială din primele decenii ale secolului al XX-lea a scos în evidență divorțul dintre teoria economică universitară (tradițională, occidentală — n.n.s.) și realitate. Confruntată cu probleme economice și sociale grave și urgente, teoria economică n-a putut să ofere nimic concret și nici să indice liniile direcționale pentru o acțiune eficientă care să poată îmbunătăți existența a milioane de oameni”¹⁾.

Pe fondul stării de subdezvoltare a teoriei economice contemporane privită în ansamblu²⁾ se constată o mai pronunțată rămânere în urmă a părții care se ocupă de economia mondială și relațiile economice internaționale, în ciuda faptului că amploarea, complexitatea și importanța lor au crescut necontenit de la începutul secolului nostru pînă în prezent, ceea ce obligă la intensificarea eforturilor de cercetare a acestui domeniu.

Din unghiuri de vedere diferite și în modalități proprii de exprimare, acest adevăr dur și neplăcut este redat de numeroși specialiști de notorietate mondială. Abordînd această problematică din perspectiva unei țări capitaliste dezvoltate, economista britanică **Joan Robinson** constată că „nu există nici o ramură a teoriei economice în care să fie un decalaj mai mare între doctrina ortodoxă (teoria economică burgheză tradițională, de orientare subiectivist-marginalistă — n.n.s.) și problemele reale, cum este în teoria comerțului internațional”³⁾. Teoria liberului schimb și modelul elaborat de economiștii burghezi pornind de la conceptul ricardian de

Priorități și perspective în teoria relațiilor economice internaționale (I)

„avantaj relativ” sint lipsite de o bază logică proprie, constituie, după aceeași apreciere, „fațada unei dogme în spatele căreia se găsesc interese puternice”⁴⁾. În practică s-a dovedit de mult că nici doctrina liberului schimb, grefată pe structura sofisticată a teoriei costurilor comparative de producție și a avantajelor relative în comerțul internațional, nici jocul spontan al forțelor pieței capitaliste n-au putut asigura deplina folosire a mîinii de lucru, avantajul reciproc al partenerilor și un comerț internațional echilibrat. Din această cauză, economista britanică ajunge la concluzia că „în cele din urmă se pare că doctrina liberului schimb nu este altceva decît o formă mai subtilă de mercantilism (de intervenție a statului respectiv în favoarea unor grupări sociale din interiorul lui — n.n.s.). Cred în ea numai cei care vor obține un avantaj din aceasta”⁵⁾.

Abordînd aceeași problematică din perspectiva țărilor în curs de dezvoltare și cu ajutorul metodologiei materialismului istoric, economistul african (egiptean) **Samir Amin** vorbește despre contestarea crescîndă a întregului sistem de valori pe

care s-a dezvoltat capitalismul mondial, ceea ce a făcut să fie pusă sub semnul întrebării și „știința socială convențională, știința Establishment-ului (orînduirea existentă, subliniat de S.A. — n.n.s.) și a Universităților (occidentale — n.n.s.)”⁶⁾. Semnalînd eșecul acestei științe în perspectivă istorică, același gânditor se întreabă: „Ce rămîne, deci, din teoria economică (limitată, unilaterală — n.n.s.) convențională despre relațiile economice internaționale? Practic nimic: caracterul ideologic al acestei pseudo-științe apare în mod clar, formalismul ei mecanicist nu permite să fie pusă adevărata problemă; dimpotrivă, acesta are drept funcție ocolirea problemei respective pentru a justifica ordinea internațională inegală și a-i atribui virtutea de armonie pe care nu o are”⁷⁾.

Din perspectiva unei țări socialiste, economiștii sovietici au semnalat starea de criză a teoriei burgheze convenționale despre relațiile economice internaționale și eșecul ei în raport cu problemele majore ale contemporaneității. Referindu-se la finalitatea practică îngustă și la o anume funcție socială (justificarea expansiunii externe a puterilor imperialiste) ale teoriei burgheze convenționale despre comerțul internațional, **A. Frumkin** arată că „Teoria costurilor comparative a fost elaborată și invocată în mod continuu în sprijinul conceptului de «liber-schimbism» în care erau interesate în mod deosebit țările dezvoltate din punct de vedere economic. Din această cauză, teoria menționată a fost acceptată în mod preponderent de către economiștii burghezi englezi... Ulterior, alte puteri imperialiste au urmat exemplul Angliei, orientîndu-se spre o politică de expansiune nelimitată în domeniul comerțului exterior și astfel teoria costurilor comparative a sfîrșit prin a fi acceptată în cele mai multe țări imperialiste, deoarece oferea o justificare convenabilă acestei expansiuni”⁸⁾.

FIȘE

Pagini din gîndirea economică militară românească

● Dînd curs îndemnelui adresat de secretarul general al partidului specialiștilor din științele sociale de a pune în valoare bogatele tradiții științifice și patriotice consolidate de-a lungul anilor în țara noastră, un grup de cercetători specializați în probleme de economie militară — colonel dr. Gh. Anghel și colo-

nel dr. Gh. Tudor — au publicat recent, la Editura Militară, volumul „Pagini din gîndirea economică militară românească”. Lucrarea are profilul unei creații și ea înmănunchiază texte reprezentative pentru o seamă de economiști din perioada interbelică. Selecțiile din lucrările unor gînditori precum Madgearu, Pătrășcanu, Slăvescu, Slătineanu sint grupate în trei secțiuni tematice: nivelul dezvoltării economice și potențialul de război, potențialul de război și diferitele sale componente, aspecte ale economiei de război.

Dezvoltare intensivă

● Resimțită ca o cerință stringentă a impulsiei procesului de dezvoltare, trecerea la etapa intensivă presupune și numeroase elaborări de ordin teoretic și metodologic — susține Josef Vaner în articolul „Intenzivni ekonomicky rozvoj a základni vychodiska jeha mereni”.

(Dezvoltarea economică intensivă și repere de măsurare a sa) publicat în numărul 5/1983 al revistei POLITICKA EKONOMIE. În optica autorului citat, dezvoltarea economică intensivă este definită ca un proces complex, caracterizat prin faptul că economia se dezvoltă pe fondul unei limitări relative a resurselor de orice natură și că imperativul creșterii continue a nivelului de trai presupune perfecționarea metodelor de conducere. O problemă importantă o constituie, după opinia lui J.V., și elaborarea unor metodologii care să permită măsurarea intensității procesului de dezvoltare. Din optica amintită se consideră eficientă integrarea în mai mare măsură în aparatul metodologic a unor elemente cum sint: productivitatea muncii, resursele de producție — atît sub aspect funcțional cît și al costurilor —, utilizarea capacităților productive ș.a.

Automatizare și calificare

● Dacă în ce privește ocuparea forței de muncă efectele automatizării nu sint pe deplin elucidate (pozițiile extreme, cunoscută, susțin fie implicații negative, prin creșterea șomajului, fie pozitive prin sporirea productivității muncii), mai clare sint unele tendințe în ce privește conținutul calificării. O serie de studii recente, arată Jean-Paul Jeandon și Robert Zarader în articolul „Automation et emploi: pour un vrai débat autour de vrais problèmes”, publicat în numărul 1822 al revistei „PROBLEMES ECONOMIQUES”, confirmă unele tendințe sesizate deja, cum ar fi diminuarea personalului direct productiv în comparație cu cel încadrat în servicii, creșterea grupului maștrilor și tehnicienilor, precum și al muncitorilor

Dezvăluind contradicția puternică dintre caracterul extrem de abstract al teoriei burgheze „neoclasice” despre comerțul internațional și problemele acute din realitatea contemporană la scară internațională, M.P. Stepanova atrage atenția asupra faptului că această teorie a fost înfirmată și de numeroase încercări de testare practică întreprinse chiar de o serie de cunoscuți economiști burghezi atît din țări capitaliste dezvoltate (W. Leontief, V. Minhas, M. Tatemoto, S. Ichimura etc.), cit și din țări capitaliste în curs de dezvoltare (R. Bharadwaj etc.). Testările empirice ale avantajului relativ „au arătat caracterul concret al exportului unei serii de țări. În același timp — precizează economista sovietică — a apărut dificultatea (mai degrabă, imposibilitatea) determinării statistice exacte a unor astfel de noțiuni centrale pentru modelul Heckscher-Ohlin cum sînt «factorul de producție», «belșugul de factori», «intensitatea factorilor» și, în consecință, imposibilitatea verificării lor statistice exacte. «Paradoxul lui Leontief și descoperirea «caracterului reversibil al intensității factorilor de producție» de către Minhas au constituit — apreciază economista sovietică — baza bine cunoscutului scepticism cu privire la teoria «avantajului comparativ» a lui Heckscher-Ohlin, teorie care nu este capabilă să dea o explicație satisfăcătoare caracterului extrem de divers al fluxurilor comerciale dintre țări»¹⁾.

Contribuții însemnate la analiza critică a teoriei burgheze despre relațiile economice internaționale au fost aduse de economiștii marxiști din România socialistă. Au fost semnalate, cu acest prilej, numeroase limite ale teoriei costurilor comparative de producție și a avantajului relativ în comerțul internațional, precum și ale liberului schimb, decurgînd fie din ignorarea problemei repartiției venitului național în procesul reproducției capitalului, de către economiști burghezi mai vechi sau contemporani²⁾, fie din neclaritățile

care însoțesc adeseori „utilizarea noțiunilor de „cost comparativ”, „avantaj absolut”, „avantaj relativ”, „avantaj reciproc”, ca și din tentativele de măsurare și exprimare cantitativă a acestora etc.»³⁾

Dezvoltarea mai lentă și mai sinuoasă a științelor sociale, inclusiv a celor economice, urmărirea mai dificilă a progreselor realizate în cunoașterea obiectului lor, ca și rămînerea în urmă mult mai pronunțată a teoriei despre economia mondială și relațiile economice internaționale se explică și prin faptul că în acest domeniu de cercetare au coexistat și s-au confruntat numeroase orientări ideologice, au fost folosite metode de cercetare extrem de diferite în ce privește rigurozitatea și eficacitatea lor, precum și o terminologie mult prea diferită pentru a favoriza continuitatea în cercetare și dialogul creator și constructiv. Dacă este adevărat că teoria economică în ansamblu este subdezvoltată în raport cu problemele stringente ale contemporaneității care așteaptă să fie rezolvate în mod rațional în interesul supraviețuirii și dezvoltării întregii omeniri, tot atît de adevărat este că se pot constata mari deosebiri calitative în statutul actual, potențialul cognitiv și perspectivele de viitor ale diferitelor orientări ideologice din gândirea economică actuală referitoare la problematica economiei mondiale și a relațiilor economice internaționale.

Prin viziunea ei **materialistă** și prin abordarea **dialectică** a acestei problematice (abordare interdependentă, sistematică, istorică, care cercetează corelațiile dintre cantitate și calitate, dintre aspectele fizice și cele valorice în cadrul proceselor economice, dintre acumulările cantitative și salturile calitative în acest domeniu, dintre contradicțiile care apar între componentele sistemului social și forțele social-politice dispuse să le rezolve, ca și cele care se opun acestei rezolvări etc.), gîndirea economică marxistă s-a detașat în

mod vizibil de celelalte orientări ideologice prezente în această sferă de cercetare, mai ales de gîndirea economică burgheză convențională, dovedindu-și în mod categoric superioritatea. Aceasta rezultă, printre altele, din abordarea concret-istorică a fenomenelor noi, din cultivarea spiritului creator, a preocupării de a îmbogăți tezaurul clasic al gîndirii economice cu noi generalizări teoretice pe baza mutațiilor revoluționare din zilele noastre, din predispoziția ei spre dialog cu toate curentele progresiste de gîndire economică, cit și din capacitatea ei nelimitată de autoperfecționare prin raportarea necontenită la practica socială, prin analiza critică și autocritică a propriilor ei teze, în vederea redării cit mai riguroase a adevărului.

prof. dr. Sultana Sută-SELEJAN

1) Tendances principales de la recherche dans les sciences sociales et humaines, Première partie: Sciences sociales, Préface de René Maheu, Directeur général de l'U.N.E.S.C.O., Paris, La Haye, Mouton / U.N.E.S.C.O., 1970, p. 341.

2) Postolache, Tudora: Restructurări în economia politică, București, Editura politică, 1981, p. 81—90.

3) Robinson, Joan: Contributions to Modern Economics, New York, San Francisco, Academic Press, 1978, p. 213.

4) Idem, p. 202.

5) Idem, p. 203.

6) Amin, Samir: Le développement inégal. Essai sur les formations sociales du capitalisme périphérique, Paris, Les Editions de Minuit, 1973, p. 7.

7) Idem, p. 112.

8) Frankin, A.: Modern Theories of International Economic Relations, Moscow, Progress Publishers, 1969, p. 18.

9) Stepanova, M. P.: Kritika neoclasiceskoi teorii vneșnei trgovli, în volumul Kritika sovremenoi burjuaznoi politicekonomii, redactori responsabili Mîșelkovski, A. G. și Osadcaia, I. M., Moskva, Izdatel'stvo „Nauka”, 1977 p. 293—294.

10) Murgescu, Costin: David Ricardo în Anglia revoluției industriale, București, Editura științifică, 1974, p. 176—182.

11) Sută-Selejan, Sultana: Limite ale principiului avantajului relativ în comerțul internațional, Revista Economică nr. 4, 5, 6, 7/1981.

lor de întreținere etc. Pe un plan mai larg și ca urmare îndeosebi a penetrării tehnologiilor informatice, se constată unele aspecte noi. Potrivit opiniei autorilor, am fi martorii unei accentuate omogenizării a profesiunilor și tipurilor de calificare, omogenizare ce se realizează îndeosebi prin apariția funcției de control-supraveghere. Această mutație în sfera calificării are câteva implicații notabile între care creșterea mobilității forței de muncă la nivel de întreprindere și schimbarea de fond a structurilor organizatorice utilizate la nivel microeconomic.

Efectele microelectronicii

● Sub titlul „L'industrie et la microélectronique” revista „BULLETIN D'INFORMATIONS SOCIALES” publică în primul său număr pe anul în curs rezultatele

unei anchete cuprinzătoare privind utilizarea și efectele cele mai importante ale microelectronicii în industria prelucrătoare engleză. O primă constatare, se arată în articol, este aceea că din cele 1200 de întreprinderi cuprinse în eșantion, o proporție relativ modestă — 48% — a procedat la dotarea cu aparatură microelectronică. Consecințele negative ale acestei situații, se arată în studiu, pot fi mai bine evidențiate prin avantajele comparative pe care le obțin întreprinderile ce folosesc aceste tehnologii revoluționare. Între acestea, în articolul respectiv se amintesc: creșterea eficienței producției, capacitate superioară de adaptare la cerințele înnoirii produselor, un nivel ridicat și o mai mare regularitate în ce privește parametrii de calitate, reducerea costurilor de producție, o mai bună comercializare a produselor.

Costul energiei și competitivitatea

● Problemele economice pe care le are de soluționat Olanda în contextul crizei mondiale nu au numai un caracter particular. După cum se arată într-un studiu al O.C.D.E. reproduc în numărul din 8 iunie al revistei **PROBLÈMES ECONOMIQUES** sub titlul „Problèmes et stratégies économiques des Pays-Bas”, situația Olandei este tipică pentru acele țări care și-au orientat dezvoltarea economică în funcție de existența unor resurse naturale abundente în teritoriul național. Pentru cazul Olandei, această opțiune strategică a fost determinată de descoperirea, în urmă cu 20—30 de ani, a unor importante zăcăminte de gaz natural. Exploatarea lor, eficientă pe moment, și-a dovedit deficien-

FIȘE

tă pe termen lung. După cum se arată în studiu, această realitate economică a condus la dezvoltarea industriilor energointensive, în detrimentul altor ramuri; totodată, ca urmare a practicării unor prețuri mai joase la resursele energetice interne s-a diminuat sensibil și competitivitatea unor produse. În strategia de impulsionare a creșterii economice concepută pentru următorii ani sînt prevăzute, după cum se arată în studiu, alinierea prețurilor interne la cele mondiale în cazul energiei, măsuri ferme de revigorare a unor ramuri industriale clasice și înființarea de noi ramuri industriale, accentuarea mobilității profesionale a forței de muncă.

SUB îngrijirea lui Massimo Negrotti și Daniela Bertasio a apărut de curând la editura Franco Angeli din Milano, cartea **LA FORMA E IL FUTURO. INFORMATICA E PROCESSI CULTURALI**, care, de-a lungul a numai 114 pagini, reușește să configureze o imagine semnificativă a tendinței actuale din informatică (în special cele privind microinformatica și telematica), cu accent pe acele aspecte care sînt relevante nu numai pentru informaticienii ei și pentru ceilalți oameni de cultură.

Cartea este alcătuită din șase capitole. Primul dintre acestea este dedicat legăturii dintre informatică și procesele culturale și este datorat lui Massimo Negrotti și Daniela Bertasio. Sînt discutate aici anticiparea sociologică și tehnologia, structura cibernetica a culturii, varietatea culturală și supraviețuirea, bazele culturii informatice. Mario Borillo dezvoltă în capitolul al doilea studiul proceselor de formalizare și de comunicare în științele omului și ale societății. Editor al unei lucrări privind reprezentarea cunoștințelor și raționamentului în științele despre om (Paris, 1980), Mario Borillo discută aici șansele formalizării în domeniile delicate ale unor discipline ca arheologia sau inteligența artificială, toate condiționate de prelucrarea unui număr mare de date.

Problema formalizării documentării științifice este abordată

atit sub aspect filozofic, cit și sub aspect experimental. Sociologul Yves Stourdeze discută, în partea a treia a volumului, chestiunea controversată privind statutul operatorului uman în diferite sisteme de comunicare. Analizind noile modalități de percepție și reprezentare spațio-temporală promovate de revoluția „tehnotronica”, auto-

O altă problemă interesantă este abordată de inginerul informatician și scriitorul William Skyvington care se ocupă de sistemele de comunicare și de științele comunicării. Comunicarea de la om la mașină, de la mașină la mașină și de la mașină la om este prezentată în acest cadru în toată complexitatea ei paradoxală (de

(în cadrul Academiei de științe sociale și politice), profesorul Drăgănescu trasează un vast tablou al activității românești în aceste domenii, plasind întreaga prezentare în cadrul unei discuții de înaltă (ținută științifică și filozofică, cu privire la legăturile dintre revoluțiile științifice și cele sociale, dintre prima și a doua revoluție industrială, dintre revoluția microelectronică și problemele economiei naționale, dintre procesele de automatizare și cele de conducere politico-ideologică a societății).

Interacțiunea dintre tehnologie, știință, societate, ideologie și putere este analizată în profunzime, într-un larg context cultural și istoric. Sînt analizate consecințele celei de a doua revoluții industriale asupra muncii și asupra psihologiei umane, relația dintre inteligența artificială, cea naturală și cea socială, problemele tehnologiei politice și ale legăturii dintre tehnologie și civilizație. Partea finală a cărții este dedicată societății informaționale și este elaborată de economistul Alfred L. Norman.

Avind o rază de cuprindere remarcabilă, cartea de față aduce în atenția cititorului o problemă deosebit de actuală, la intersecția noii revoluții industriale cu problemele globale ale omenirii. O versiune în limba română a acestei cărți ar fi binevenită.

prof. dr. Solomon MARCUS

IMPACTUL SOCIAL ȘI CULTURAL AL INFORMATICII

rul crede că sînt pe cale de constituire unele clase sociale care se deosebesc prin poziția lor în procesul semiotic de comunicare socială. Ne amintim, în acest sens, de ceea ce spunea în urmă cu un an profesorul Kimon Valskakis de la Universitatea din Montreal: mai mult de jumătate din forța de muncă a Americii de Nord (Statele Unite +Canada), nu mai este angajată în producția de bunuri materiale, ci în manipularea informației.

exemplu, modul în care unele terminale stupide sînt asociate unor calculatoare inteligente).

Microelectronica, informatica și societatea fac obiectul capitolului al cincilea al cărții elaborat de profesorul român Mihai Drăgănescu, cunoscut specialist al domeniului. Referindu-se la activitatea Comisiei pentru revoluția științifică și tehnică (din cadrul Academiei R.S.R.) și a Comisiei de studiere a implicațiilor sociale, politice și umane ale revoluției științifice și tehnice

Contribuția eficienței economice în creșterea venitului național

(Urmare din pag. 12)

productivă) și cheltuielile de muncă vie (V:N); I — indicele productivității muncii calculat pe baza produsului social (P:N); $I_{y/p}$ — indicele ponderii venitului național în produsul social; $I_{v/y}$ — indicele ponderii venitului net în venitul național.

Prin I , în indicatorul sintetic se reflectă influența productivității muncii sociale, prin $I_{y/p}$ — influența randamentului cheltuielilor materiale și prin $I_{v/y}$ — influența randamentului fondurilor, deoarece randamentul fondurilor scade atunci cînd volumul acumulării productive crește mai repede decît volumul venitului național net, diminuindu-se în mod corespunzător și ponderea acestuia în venitul național.

Faptul că influența randamentului fondurilor este exprimată cu ajutorul acumulării productive nu deformează cu nimic realitatea, deoarece semnificația economică a indicatorului „randamentul fondurilor”, determinat ca raport între venitul național creat și volumul total al fondurilor de producție se reduce la raportul între creșterea volumului producției și al acumulării productive. Legătura directă între volumul acumulării productive și consumul specific de fonduri pe unitatea de venit poate fi prezentată astfel:

$$A = F_0(I_y \cdot I_{cp} - I)$$

unde: A — volumul acumulării productive; F_0 — volumul fondurilor de producție în anul de bază; I_y — indicele venitului național; I_{cp} — indicele consumului specific de fonduri.

Este adevărat că acumularea productivă depinde nu numai de randamentul fondurilor ei și de ritmurile de creștere a venitului național. Reducerea volumului acumulării numai atunci

este legată de creșterea eficienței producției cînd se realizează prin creșterea randamentului fondurilor și nu prin reducerea ritmurilor dezvoltării economice. De aceea, la determinarea creșterii nivelului de eficiență a producției sociale acea parte din venitul național net care se obține datorită reducerii acumulării productive, în legătură cu scăderea ritmurilor de creștere, trebuie scăzută din el, iar sporul de acumulare determinat de creșterea ritmurilor trebuie adăugat la creșterea venitului național net. Sporul de venit național net rezultat după aceste corecturi reprezintă numai rezultatul creșterii productivității muncii, randamentului fondurilor și al cheltuielilor materiale.

Indicatorul sintetic al eficienței V:N are mai multe avantaje față de ceilalți indicatori propuși în literatura economică: 1) este direct legat de scopul producției socialiste, de cerințele legii economice fundamentale a socialismului; 2) reflectă direct toți indicatorii parțiali fundamentali ai eficienței economice a producției, fără să fie nevoie de coeficienți pentru aducerea lor la același numitor; 3) gradul de influență a factorilor de producție corespunde ponderii lor în totalul economiilor realizate la cheltuieli de producție; 4) nu necesită însușirea resurselor calitativ diferite.

Din calculele efectuate pe baza acestei metode pentru perioada cincinalului 1976—1980 a rezultat că din creșterea venitului național 28,6% s-a obținut pe seama factorilor extensivi (din care 5,4% pe seama creșterii productivității iar 23,2% pe seama creșterii acumulării determinată de modificarea ritmurilor), iar 71,4% pe seama factorilor intensivi de dezvoltare (din care 92,9% pe seama creșterii productivității muncii, contribuția acestui factor fiind într-o anumită măsură contracarată de randamentul cheltuielilor materiale și de randamentul fondurilor). Rezultatele calculelor efectuate după diferite metode prezentate ne-au condus la câteva concluzii privind contribuția eficienței la creșterea venitului național. Astfel, eficiența producției sociale crește într-un ritm mai rapid decît volumul de resurse utilizate; raportul dintre ritmurile de creștere a eficienței și a resurselor alocate determină creșterea contribuției eficienței la creșterea venitului național și, prin urmare, și procesul de intensificare a producției sociale.

Economia țărilor socialiste

ECONOMIILE naționale ale țărilor socialiste au **caracteristici fundamentale comune**, care rezultă din natura noului mod de producție, a proprietății socialiste. În același timp, economiei naționale a fiecărei țări socialiste îi sînt **propriii anumiți trăsături determinate de condițiile concrete** existente în fiecare țară în parte.

Rolul de a elabora programul construirii socialismului, prin aplicarea legităților generale ale construcției socialiste la realitățile concrete din fiecare țară revine exclusiv partidului clasei muncitoare din țara respectivă.

1. Formarea și dezvoltarea economiei țărilor socialiste

ORÎNDUIREA socialistă este rezultatul procesului legic, obiectiv, de dezvoltare a societății omenești de la inferior la superior, proces generat de ascuțirea contradicțiilor economico-sociale ale vechii orînduirii, reprezintă singura alternativă pentru înlocuirea societății împărțite în clase exploatare și exploatate. Odată cu victoria socialismului în mai multe state, socialismul s-a afirmat pe plan internațional ca singura orînduire care asigură lichidarea inegalităților sociale și naționale, progresul economico-social al popoarelor.

Caracterizarea unei țări sau altele ca țară socialistă este determinată de factori obiectivi care decurg din transformările profunde produse de revoluția socialistă în toate domeniile vieții economice, politice, sociale și culturale cum sînt: instaurarea și consolidarea puterii politice a clasei muncitoare; statornicirea proprietății socialiste asupra principalelor mijloace de producție; lichidarea exploatarei omului de către om; stabilirea relațiilor de colaborare socialistă între membrii societății: organizarea și conducerea planificată a economiei naționale; înlăturarea principiilor socialiste de repartitie etc. Aceasta reprezintă esențialul, ceea ce este general valabil în construirea socialismului. Aceste legi generale sînt aplicate însă în condițiile concrete, specifice, ale fiecărei țări de către forțele revoluționare, progresiste din fiecare țară. Desigur, aceste condiții concrete sînt de o mare diversitate, legate de stadiul sau etapa de dezvoltare a fiecărei țări, de particularitățile social-istorice, de nivelul de dezvoltare a forțelor de producție, de caracterul relațiilor de producție, de gradul de dezvoltare a clasei muncitoare, de tradițiile în viața politică și socială etc. Diversitatea acestor condiții generează deosebiri în privința sarcinilor, formelor și metodelor de înlăturare a transformărilor revoluționare de la o țară la alta. Aceasta face ca fiecare partid să-și elaboreze de sine stătător linia politică, strategia și tactica revoluționară în concordanță cu realitățile existente în fiecare țară. Dată fiind diversitatea acestor condiții concrete nu pot exista modele sau rețete unice de construire a socialismului. Pe măsura trecerii a noi și noi popoare la socialism, această diversitate se va amplifica tot mai mult. „Diversitatea căilor de trecere spre socialism, de edificare a noii orînduirii sociale, de aplicare a legităților generale la condițiile reale din fiecare țară, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982, dă o nouă dimensiune și o nouă perspectivă dezvoltării socialiste a lumii, îmbogățește tezaurul teoriei și practicii revoluționare“.

Edificarea economiei socialiste este o operă istorică vastă, care presupune rezolvarea a numeroase probleme complexe. Experiența istorică arată că afirmarea socialismului și consolidarea locului pe care îl ocupă țările socialiste în economia mondială depind, în mod hotărîtor de nivelul productivității muncii, de dezvoltarea forțelor de producție și modernizarea economiei naționale în fiecare țară.

Popoarele din țările socialiste au obținut realizări însemnate în domeniul creării și dezvoltării bazei tehnico-materiale a socialismului, al făuririi noilor relații de producție, în domeniul științei și culturii, în ridicarea nivelului de trai etc. În majoritatea țărilor socialiste industria a devenit principala sursă creatoare de venit național. S-au realizat importante creșteri ale productivității muncii. Pe baza creșterii producției materiale au fost înregistrate sporuri importante ale venitului național.

Aceste realizări au produs modificări esențiale în locul și rolul țărilor socialiste în lumea contemporană, au sporit influența socialismului asupra cursului dezvoltării istorice a omenirii. Înaintea celui de-al doilea război mondial, țările socia-

liste dețineau 17% din suprafața globului pămîntesc și cca. 9% din populație, în prezent ele reprezintă peste un sfert din teritoriul și cca. 1/3 din populația globului. Țările socialiste au înregistrat ritmuri susținute de dezvoltare economică, superioare celor medii mondiale, precum și celor din țările capitaliste dezvoltate. Ca urmare, ponderea lor în producția industrială a lumii a sporit continuu reprezentînd astăzi circa 40% față de 20% în 1950.

2. Principiile fundamentale ale relațiilor economice dintre țările socialiste

SOCIALISMUL se construiește în state independente și suverane. Între aceste state se stabilesc relații economice, politice, culturale etc. Natura relațiilor de producție noi, socialiste, instaurate pe plan național a creat condiții obiective pentru promovarea unui tip superior de relații interstatuale. Instaurarea noului tip de relații corespunde cerințelor obiective ale construcției socialismului în fiecare țară, contribuind la dezvoltarea multilaterală a fiecărei țări socialiste. Aceasta constituie în același timp baza pentru lărgirea continuă a colaborării și cooperării dintre statele socialiste. Principiile pe care trebuie să se întemeieze noul tip de relații sînt următoarele:

a) **Independența și suveranitatea națională.** Corespunzător acestui principiu fiecare stat organizează și conduce de sine stătător construirea socialismului și comunismului, hotărăște în mod independent, fără amestec din afară, modul de rezolvare a tuturor problemelor sale interne și externe. O asemenea soluționare a problemelor economice, politice, culturale, îndeplinirea efectivă și nestingherită a funcțiilor interne și externe ale statului necesită, între altele, ca fiecare țară să dispună liber, suveran de resursele sale naționale, de toate pirghiile economice, să întrețină relații cu alte state în conformitate cu interesele proprii. Respectarea independenței și suveranității naționale constituie o cerință de bază a lumii contemporane; acest principiu nu poate fi interpretat și aplicat în mod diferit de o țară sau alta.

b) **Deplina egalitate în drepturi a țărilor socialiste.** Potrivit acestui principiu, țările socialiste, indiferent de mărimea teritoriului, de numărul populației, de puterea economică etc., au aceleași drepturi în relațiile dintre ele, participînd în condiții de egalitate la examinarea și adoptarea hotărîrilor în problemele internaționale de interes comun.

c) **Principiul neamestecului în treburile interne ale altor țări** presupune excluderea oricărei imixțiuni în treburile interne sau externe ale altor state. Acest principiu implică totodată, excluderea oricărei presiuni asupra unei țări sau altele în scopul adoptării unor atitudini opuse propriilor interese naționale. Respectarea acestui principiu constituie o condiție a dezvoltării unor relații normale între state, a încrederii și securității internaționale;

d) **Respectarea integrității teritoriale** implică alinierea inviolabilitatea granițelor cit și respectarea dreptului fiecărei țări de a dispune, în limitele teritoriului național, de întreaga avuție a societății;

e) **Principiul avantajului reciproc** exprimă necesitatea ca relațiile dintre statele socialiste să se întemeieze pe respectarea intereselor lor naționale, excluzînd posibilitatea apariției unor privilegii și avantaje pentru unele țări în defavoarea altora;

f) **Intrajutorarea tovarășească și solidaritatea socialistă** presupune întărirea unității și coeziunii țărilor socialiste, creșterea forței, prestigiului și autorității socialismului în lume.

Principiile enunțate mai sus sînt indisolubil legate între ele, alcătuiind un tot unitar. Respectarea în totalitate a lor este impusă de multiplele corelații și raporturi de interdependență dintre ele. Încălcarea unuia sau altuia dintre aceste principii le afectează pe celelalte. Totodată unitatea dialectică a principiilor fundamentale pe care se bazează relațiile dintre țările socialiste evidențiază însemnătatea aplicării stricte a fiecărui principiu în parte, numai astfel putînd fi asigurată integritatea ansamblului relațiilor dintre țările socialiste. P.C.R. promovează relațiile de prietenie, colaborare și intrajutorare cu toate țările socialiste pe baza respectării ferme a principiilor enunțate. Totodată P.C.R. consideră că rolul partidelor comuniste și muncitorești din țările socialiste este de a acționa pentru dezvoltarea și întărirea colaborării și unității țărilor socia-

liste. În raportul la Congresul al XII-lea, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „În actuala situație internațională, țările socialiste au datorită de înaltă răspundere de a demonstra în practică faptul că pot soluționa orice problemă dintre ele pe calea tratativilor, fără a recurge la forță, în spiritul principiilor relațiilor noi, de tip socialist. În condițiile internaționale complexe de astăzi aceasta ar avea o mare însemnătate politică, ar duce la creșterea în întreaga lume a prestigiului țărilor socialiste, la sporirea influenței lor, a socialismului în general”.

3. Formele colaborării economice între țările socialiste și egalizarea relativă a nivelurilor lor de dezvoltare economică

CORESPUNZĂTOR naturii noi a relațiilor dintre țările socialiste, corespunzător principiilor care stau la baza acestor relații s-au dezvoltat și formele de colaborare economică între țările socialiste. Această colaborare s-a extins și s-a perfecționat continuu pe măsura dezvoltării economico-sociale rapide a țărilor socialiste și a acumulării de experiență. Formele de colaborare economică sunt menite să contribuie la accelerarea progresului economic și social al fiecărei țări socialiste, în concordanță cu cerințele actuale ale progresului tehnic. În adăncirea acestei colaborări un rol important revine Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.) — înființat în 1949. Țările membre care participă la activitatea acestui organism — R.P. Bulgaria, R.S. Cehoslovacă, R. Cuba, R.D. Germană, R.P. Mongolă, R.P. Polonă, R.S. România, R.P. Ungară, Uniunea Sovietică, R.S. Vietnam — dispun de posibilitatea de a-și rezolva în comun o serie de probleme ale dezvoltării economico-sociale, ale construcției cu succes a socialismului. C.A.E.R. are drept scop să contribuie, prin unirea și coordonarea eforturilor, la dezvoltarea economiilor naționale ale țărilor membre, la accelerarea ritmului lor de industrializare, la creșterea continuă a productivității muncii, la ridicarea neîncetată a bunăstării popoarelor din aceste țări. Activitatea acestui organism se desfășoară pe baza respectării principiilor fundamentale ale relațiilor dintre țările socialiste. C.A.E.R. nu este o organizație suprastatală, de directivă. Înfăptuirea de către fiecare țară a recomandărilor acceptate de comun acord se face pe baza hotărârilor guvernelor acestor țări, singurele în măsură să aprecieze oportunitatea acceptării acestor recomandări, să hotărască asupra problemelor proprii. Hotărârile și recomandările C.A.E.R. nu se extind asupra țărilor care nu se declară interesate de problema respectivă. C.A.E.R. este conceput ca o organizație internațională deschisă tuturor țărilor socialiste precum și altor state care manifestă interes și împărtășesc principiile și scopurile lui.

La sesiunea a 25-a a C.A.E.R. care a avut loc la București în anul 1971 a fost adoptat „Programul complex al adâncirii și perfecționării în continuare a colaborării și dezvoltării integrării economice socialiste a țărilor membre ale C.A.E.R.”. În Programul complex sunt prevăzute o serie de căi și modalități menite să sprijine eforturile țărilor mai puțin dezvoltate, în vederea grăbirii progresului lor economic și tehnico-științific. Pentru dezvoltarea în continuare a colaborării dintre țările membre C.A.E.R. țara noastră apreciază că ar trebui avute mai mult în atenție o serie de fenomene și procese care-și pun puternic amprenta asupra dezvoltării economiilor naționale, asupra colaborării și egalizării nivelurilor de dezvoltare. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională din decembrie 1982, în prezent „...trebuie să punem pe primul plan găsirea soluțiilor pentru satisfacerea în mai bune condiții a nevoilor țărilor membre de energie, combustibil și materii prime, realizarea unei specializări și cooperări în producție în vederea folosirii mai depline a capacităților de producție create și a reducerii cheltuielilor de investiții într-un sector sau altul”.

Concomitent cu activitatea desfășurată în cadrul C.A.E.R., țara noastră acționează cu fermitate pentru dezvoltarea colaborării economice bilaterale cu toate țările socialiste. Amploarea și perfecționarea colaborării economice bilaterale între țările socialiste contribuie la dezvoltarea independentă a fiecărei economii naționale și, totodată, oferă un exemplu de relații economice pentru toate statele lumii.

Principalele forme ale colaborării economice dintre țările socialiste sunt:

a) **Coordonarea planurilor economice naționale** ale țărilor socialiste pe baza înțelegerilor bilaterale și multilaterale. Această formă corespunde caracterului planificat al economiilor țărilor membre. Țările socialiste își elaborează planurile economice și politice proprii potrivit sarcinilor economice și politice concret-istorice, resurselor și posibilităților reale de care dispun în fiecare etapă. Dezvoltarea economico-socială fiind influențată însă și de participarea la relațiile economice internaționale, fiecare țară este interesată ca în procesul elaborării planului să ia în considerare și avantajele cooperării economice cu celelalte state socialiste. În procesul definitivării planurilor proprii de dezvoltare economico-socială, fiecare țară ține

seama atât de necesitățile proprii, cât și de cele care decurg din relațiile cu alte state purtând tratative cu reprezentanții celorlalte țări în cursul cărora se examinează domeniile de colaborare. Pe baza acestor tratative se ajunge la încheierea unor acorduri de lungă durată privind schimburile de mărfuri, specializarea și cooperarea în producție etc.

b) **Comerțul cu țările socialiste** reprezintă un domeniu principal de colaborare economică. Relațiile comerciale dintre țările socialiste se întemeiază pe acorduri pe termen lung, reciproce avantajoase. O problemă deosebită importanță în relațiile comerciale între țările socialiste o reprezintă perfecționarea continuă a sistemului de formare a prețurilor care trebuie să asigure prețuri reciproce avantajoase și stabile pe un timp relativ îndelungat. Dezvoltarea rapidă a economiei noastre naționale și diversificarea producției au determinat o sporire considerabilă a volumului comerțului nostru exterior în special cu țările socialiste, în cadrul acestora ponderea principală deținând-o comerțul cu Uniunea Sovietică.

c) **Specializarea și cooperarea în producție** constituie o formă de colaborare economică între țările socialiste extrem de dinamică și în continuă diversificare. Specializarea pe produse de înaltă tehnicitate sau subansamble contribuie la ridicarea gradului de tehnicitate a producției, favorizează creșterea productivității muncii, folosirea mai judicioasă a capacităților de producție, valorificarea mai bună a resurselor naturale și a forței de muncă, ridicarea calității produselor și altele. Cooperarea economică și tehnică favorizează participarea țărilor socialiste la diviziunea internațională a muncii și permite stabilirea unor raporturi de colaborare directă pe bază de acorduri, convenții și contracte între unitățile și instituțiile interesate.

d) **Colaborarea tehnico-științifică** este o cale importantă pentru asigurarea progresului tehnic. Această formă de colaborare se înfăptuiește prin schimbul reciproc de informații în domeniul științei și tehnicii, de documentații științifice, tehnice și de producție, prin coordonarea și cooperarea în domeniul cercetării științifice și tehnice, prin pregătirea reciprocă de cadre etc.

e) **Creditul internațional socialist** se concretizează în acordarea reciprocă de credite cu nivel redus al dobânzii și uneori fără dobândă, fie pe toată durata, fie pentru primele ani de utilizare. Această formă cuprinde și construirea de obiective economice cu eforturi comune ale mai multor țări care aparțin patrimoniului statului pe teritoriul căruia se construiesc.

În cadrul procesului de extindere și amplificare a colaborării economice între țările socialiste se urmărește, ca un obiectiv esențial, egalizarea relativă a nivelurilor de dezvoltare a țărilor socialiste, întrucât în momentul trecerii la edificarea noii societăți ele au avut niveluri de dezvoltare economice diferite. Realizarea, într-o perioadă cât mai scurtă, a apropierii și egalizării nivelurilor dezvoltării economice ale țărilor socialiste este o sarcină de importanță istorică a socialismului.

Înlăturarea decalajelor economice reprezintă o condiție fundamentală a construcției socialismului și adâncirii colaborării economice dintre țările socialiste, a întăririi unității acestor state și edificării unui nou tip de relații economice internaționale. Înfăptuirea rapidă a acestui proces poate avea loc, așa cum atestă experiența istorică, prin acțiunea conjugată a factorilor interni și externi. Aceștia din urmă își exercită influența prin cei interni — care au rolul determinant.

România dezvoltă relații economice intense cu toate țările socialiste — atât cu cele membre ale C.A.E.R. cât și cu cele care nu fac parte din acest organism.

Dezvoltarea colaborării economice între toate țările socialiste nu înseamnă, bineînțeles, izolarea acestora de ansamblul relațiilor economice mondiale. În condițiile unei interdependențe tot mai accentuate între țările cu economii și orânduri sociale diferite, extinderea colaborării, participarea activă la diviziunea internațională a muncii reprezintă o necesitate obiectivă pentru toate națiunile. În acest sens, țara noastră, la fel ca și celelalte țări socialiste, își dezvoltă legăturile economice cu toate statele, indiferent de orînduirea lor socială.

Marile realizări obținute de poporul român, sub conducerea partidului, în dezvoltarea economico-socială a țării, în creșterea potențialului său economic, obiectivul fundamental și liniile directoare ale acestei dezvoltări stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R. au asigurat și vor asigura premisele ca România să poată participa la colaborarea și conlucrarea tot mai largă și diversificată cu toate țările socialiste, în interes reciproc, pentru egalizarea nivelului de dezvoltare economică a țării noastre cu cel al țărilor socialiste dezvoltate din punct de vedere economic.

lect. univ. dr. G. CONSTANTIN

ÎNTREBĂRI

1. Care sînt legitățile generale ale construcției socialismului?
2. Care sînt principiile pe care se întemeiază relațiile economice dintre țările socialiste?
3. Ce este C.A.E.R.?
4. Care sînt formele colaborării economice dintre țările socialiste?

Nevoia de măsuri practice în toate domeniile de interes comun

ÎNTOTDEAUNA în cadrul reuniunilor UNCTAD ce au avut loc de-a lungul anilor nu a lipsit de pe agenda dezbaterilor, într-o formă sau alta, componenta financiar-valutară. Niciodată însă această problematică nu a concentrat atenția tuturor participanților și nu s-a impus cu atita acuitate ca în cadrul actualei reuniuni UNCTAD VI.

Interdependențe în creștere

DE DATA ACEASTA discuțiile din sfera problematicii monetar-financiare s-au polarizat în jurul a trei probleme interdependente: deficitele plăților curente ale țărilor în curs de dezvoltare și consecințele lor asupra datoriei externe a acestor țări; tendințele din ultimii ani în evoluția sistemului monetar internațional și necesitatea reformei acestuia; rolul și locul pe care îl pot juca instituțiile oficiale (F.M.I., B.I.R.D.) în finanțarea datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare și în funcționarea corespunzătoare a sistemului monetar internațional.

În același timp, problemele monetar-financiare au fost privity, în dezbaterile de până acum, cel mai adesea în contextul lor respectiv în interconexiunea lor firească cu fenomenele din domeniul comerțului internațional (legate mai ales de scăderea considerabilă a prețurilor produselor de bază exportate și deteriorarea raportului de schimb al țărilor în curs de dezvoltare, reducerea cererii provocată de criză și recrudescența protecționismului), din domeniul finanțării externe a dezvoltării (reducerea asistenței oficiale pentru dezvoltare, nivelul excesiv de ridicat al dobânzilor la creditele internaționale etc.), ca și cu creșterea la cote fără precedent, de peste 600 miliarde de dolari, a datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare.

Se poate aprecia așadar că pentru prima dată problematica valutar-financiară a fost abordată în UNCTAD în toată complexitatea ei, pentru prima dată țările în curs de dezvoltare și țările dezvoltate, chiar dacă își mențin încă în multe privințe puncte de vedere diferite, în general recunosc necesitatea abordării de pe poziții noi a acestui domeniu, în lumina interdependențelor crescînde ce se manifestă astăzi în lume. Concluzia care se impune este că soluționarea dificultăților care afectează în cel mai înalt grad țările în curs de dezvoltare trebuie să reprezinte o preocupare a întregii comunități internaționale, stringent interesată în revitalizarea procesului dezvoltării în întreaga lume și lichidarea subdezvoltării.

Din păcate, pentru a se ajunge în sfîrșit la aceste convingeri, omenirea, țările lumii au trebuit mai întâi să plătească un tribut greu, cel al efectelor crizei valutar-financiare declanșate cu peste zece ani în urmă. Încă de atunci România s-a numărat printre țările care au avertizat asupra pericolului ce amenință dezvoltarea echilibrată a economiei mondiale, a comerțului internațional, prin lipsa unei stări de echilibru în domeniul monetar-financiar, venind cu o serie de propuneri constructive.

Acordînd un loc central în politica sa externă problemele lichidării subdezvoltării și instaurării unui ordin economic mondial și considerînd că sesiunea în curs din capitala iugoslavă poate aduce o contribuție importantă la imprimarea unui curs pozitiv relațiilor economice internaționale, „România — sublinia recent secretarul general al partidului nostru — a prezentat o serie de propuneri concrete la actuala reuniune a UNCTAD de la Belgrad și acționează pentru ca această reuniune să deschidă calea soluționării juste a acestor probleme

complexe, să asigure o perspectivă nouă, de progres și bunăstare tuturor națiunilor lumii”. În concepția țării noastre, a președintelui ei, actuala sesiune a UNCTAD trebuie să-și concentreze eforturile în direcția unor soluții care să îmbine măsurile pe termen scurt — în cadrul unui program imediat de acțiune — cu măsurile pe termen lung, de transformare a sistemului economic, comercial și financiar internațional, în scopul așezării lui pe baze noi, echitabile, care să favorizeze dezvoltarea tuturor țărilor lumii.

Sectorul monetar-financiar — domeniu prioritar de acțiune

ÎNTRE MĂSURILE urgente care se cer adoptate un loc central îl ocupă cele privind soluționarea problemei datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare, problemă care a căpătat astăzi un caracter global. Așa cum afirma încă la inaugurarea sesiunii secretarul general al UNCTAD, Gamani Corea, „cînd țările în curs de dezvoltare trebuie, cum este cazul în prezent, să facă față unor grave dificultăți în ceea ce privește capacitatea lor de plată, reducîndu-și importurile și programele de dezvoltare, consecințele se răsfrîng asupra întregului sistem financiar și comercial internațional, asupra înseși țărilor dezvoltate, care își văd afectate exporturile, investițiile și nivelul ocupării forței de muncă”.

Deteriorarea puternică în ultimii ani a situației balanțelor de plăți curente ale țărilor în curs de dezvoltare (vezi tabelul) și sporirea datoriei lor externe, care a determinat în multe cazuri o stagnare sau chiar un recul al creșterii economice, își au originea în simultaneitatea unor fenomene negative din economia mondială la care ne-am referit anterior și care de regulă își au originea în afara acestor țări.

Un exemplu îl oferă principalele țări debitoare (Brazilia, Mexic, Argentina, India, Indonezia, Algeria, Turcia — care în 1981 au cheltuit 65,5 miliarde de dolari pentru serviciul datoriei externe, din care circa 30 miliarde de dolari au reprezentat plăți pentru dobînzii. Pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare, plățile pentru dobînzii s-au triplat între 1978 și 1981, ajungînd la aproape 50 miliarde de dolari pe an.

Soldul cumulat al balanțelor de plăți curente pe grupe de țări (în miliarde dolari)

	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982
Țări capitaliste dezvoltate	17,7	-13,9	17,8	-2,2	-4,9	30,5	-10,2	-43,7	-3,7	11,0
Țări mari exportatoare de petrol	6,7	68,3	35,4	40,3	30,3	2,9	69,8	116,4	68,6	25,0
Țări în curs de dezvoltare importatoare de petrol	-11,6	-37,0	-46,5	-32,0	-23,3	-39,2	-58,9	-86,2	-99,0	-97,0

Sursa: I.M.F., Annual Report 1982, Washington, 1982, p. 18

Apare cu atît mai evidentă, date fiind implicațiile acestei stări de lucruri asupra evoluției economiei mondiale în ansamblu, necesitatea adoptării unor inițiative noi, îndrăznețe, de mare amploare, care să vizeze nu numai latura financiar-valutară, ci și celelalte componente ale mecanismului economiei mondiale. După cum sublinia, vorbind în numele „Grupului celor 57”, Abdillahi Said Osman, reprezentantul permanent al Somaliei pe lângă Oficiul Națiunilor Unite din Geneva, la încheierea dezbaterilor generale, „oricît de bune ar fi politicile noastre economice și oricît de susținute ar fi eforturile noastre

de dezvoltare, ele nu vor putea avea succes dacă climatul economic internațional va continua să ne fie ostil. Când ratele dobânzilor se dublează într-un singur an, când prețurile la importurile noastre cresc cu 70% în numai trei ani, când încasările din exporturile noastre de produse primare scad, în termeni reali, cu 30% în doi ani, iar fluxurile financiare către țările noastre se reduc la jumătate într-un an, țările noastre nu-și pot realiza obiectivele de dezvoltare, orice ar face".

În contextul actualelor dezbateri, fără a se diminua rolul esențial al efortului propriu, accentul este pus nu atât pe necesitatea ajustării balanțelor de plăți, respectiv pe ansamblul măsurilor interne care să conducă în final la echilibrarea acestora, cât pe nevoia echilibrării prin apelul la sprijinul financiar extern.

Chiar dacă țările capitaliste dezvoltate își mențin anumite rezerve privind raportul dintre finanțare și ajustarea balanțelor de plăți externe (milii de miliarde mai mult pentru ajustare și măsuri de austeritate internă), ele au ajuns la concluzia că deficitele înregistrate în rîndul țărilor în curs de dezvoltare au rol de bumerang asupra lor, ținînd seama că relansarea preconizată a economiei lor depinde de existența piețelor de desfacere. „Interdependența dintre Nord și Sud nu numai că a crescut, dar în ultimul timp a ajuns pe prim plan", aprecia secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, la deschiderea dezbaterilor generale, subliniind în continuare că „relansarea comerțului va fi favorizată de expansiunea piețelor în țările în curs de dezvoltare, ceea ce constituie o sursă importantă a dinamicii economiei mondiale. Nu se poate aștepta relansarea sau creșterea economică a țărilor industrializate atîta timp cît țările în curs de dezvoltare sînt condamnate la o rată lentă de creștere economică".

Însuși secretariatul UNCTAD în documentele difuzate la sesiune apreciază că măsurile de austeritate sînt o armă cu două tăisuri, în sensul că reducerea importurilor țărilor în curs de dezvoltare cu 10% în scopul redresării echilibrului balanței de plăți are ca efect disponibilitatea a 40—50 miliarde dolari pentru plata datoriei, conducînd în același timp și la reducerea cu 3% a exporturilor țărilor capitaliste dezvoltate, deci la încetinirea procesului de relansare economică.

Un alt aspect luat în considerare este faptul că în ultimii ani numărul țărilor nevoite să procedeze la reeșalonarea datoriei externe a crescut de la 2 în 1978, 3 în 1979, 2 în 1980, 8 în 1981, la peste 10 în 1982, în vreme ce, tot anul trecut, un număr de peste 30 de țări aveau arierate financiare. Un efect direct al imposibilității țărilor în curs de dezvoltare de a-și onora datoriile la timp este abținerea de a mai face noi împrumuturi în afara celor destinate să le stingă pe cele vechi, diminuîndu-se și în acest caz importurile din țările dezvoltate.

În acest context, România se pronunță pentru anularea datoriei externe a țărilor cele mai sărace, cu un venit pe locuitor pînă la 500—600 de dolari, reducerea și reeșalonarea datoriei celorlalte țări în curs de dezvoltare, fără dobîndă sau cu dobîndă mică, în funcție de venitul național pe locuitor al țărilor îndatorate, concomitent cu adoptarea unui ansamblu de măsuri prin care să ușureze rambursarea datoriei pentru ansamblul țărilor în curs de dezvoltare. Este vorba de prevederea unor perioade de grație mai mari (perioada între acordarea sau reeșalonarea creditului și prima rată scadentă), reducerea nivelului dobînzilor și a caracterului lor fluctuant și practica unor dobînzii rezonabile, care să țină seama de rentabilitatea obișnuită a obiectivelor economice într-o țară cu un nivel mai scăzut de dezvoltare.

Pentru asigurarea accesului în condiții preferențiale al țărilor în curs de dezvoltare la creditele internaționale, după pînă în România, pentru aceste țări dobînzile nu ar trebui să depășească 5 la sută, iar pentru țările cele mai sărace să se acorde credite cu dobîndă de 2—3 la sută sau fără dobîndă; dobînzile plătite peste aceste limite ar trebui să fie considerate ca o restituire a creditelor și să fie reduse din datorie. Totodată, țara noastră are în vedere crearea cu contribuția țărilor dezvoltate a unor facilități internaționale de garantare a creditelor de export.

Deși atât la nivelul F.M.I. cît și al Băncii Mondiale, în ultimul deceniu a existat preocuparea de sporire a asistenței, alături de cantitativ, cît și prin diversificarea modalităților de acordare, analiza eforturilor în acest sens relevă însă că ritmul de creștere a sprijinului la adresa țărilor în curs de dezvoltare s-a situat permanent sub nivelul nevoilor lor efective, lipsind în același timp o coordonare unitară a acțiunilor de finanțare. În aceste condiții țara noastră se pronunță pentru o sporire substanțială a fondurilor F.M.I. și Băncii Mondiale destinate sprijinirii țărilor în curs de dezvoltare.

O sursă importantă în sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare o poate constitui ajutorul public pentru dezvoltare. Analiza evoluției ajutorului public pentru dezvoltare relevă reducerea ponderii acestuia în totalul resurselor financiare destinate țărilor în curs de dezvoltare de la 44% în 1970, la 37% în 1979,

36% în 1980 și 31% în 1981, în condițiile în care în anul 1981 aceasta a reprezentat în medie 0,35% din produsul național brut al țărilor donatoare. De aceea, în mod firesc țara noastră se pronunță în favoarea sporirii ponderii ajutorului public pentru dezvoltare, astfel ca acesta să se situeze la nivelul obiectivelor fixate de strategia internațională a dezvoltării pentru acest deceniu, de 0,7% din produsul național brut al țărilor dezvoltate.

O contribuție efectivă la sprijinirea eforturilor de progres ale țărilor în curs de dezvoltare ar aduce-o înfăptuirea propunerilor concrete ale țării noastre privind reducerea cu 10—15 la sută a cheltuielilor militare și folosirea fondurilor economisite în folosul dezvoltării. După cum se subliniază în poziția și propunerile prezentate de țara noastră la sesiunea UNCTAD-VI, cursa înarmărilor este incompatibilă cu eforturile pentru depășirea crizei economice mondiale, pentru lichidarea subdezvoltării și asigurarea progresului întregii omeniri.

Nu din puține intervenții de la tribuna conferinței a reieșit că măsurile pe termen scurt, oricîtă importanță ar avea, nu sînt suficiente pentru soluționarea problemelor financiar-monetare internaționale, fiind necesar să se acționeze în paralel pentru declanșarea unui proces, desigur de durată, de eliminare a deficiențelor structurale ale actualului sistem monetar-financiar internațional, „pentru a-l face apt — așa cum sublinia de pildă șeful delegației Indiei — să răspundă noilor cerințe ale dezvoltării globale, ale asigurării unui rol corespunzător țărilor în curs de dezvoltare".

Pentru reformarea radicală a sistemului monetar internațional

ȚĂRILE capitaliste dezvoltate, deși acceptă necesitatea reformei radicale a sistemului monetar internațional, își concentrează totuși atenția, dată fiind poziția privilegiată de care se bucură în actuala ordine monetară, numai asupra unor laturi ale problemei cum sînt sistemul cursurilor de schimb, rolul F.M.I. în cadrul viitorului sistem etc. Dealtfel, chiar în cadrul recentei reuniuni de la Williamsburg, deși cele șapte țări industrializate au încheiat cu o notă optimistă întîlnirea, nu au consemnat angajamente ferme. Documentul final nu conține date precise privind reuniunile ce se vor organiza pe diferite probleme. Fără să fie respinsă propunerea Franței în problema unei noi conferințe gen Bretton Woods, participanții au fost invitați „să definească condițiile de îmbunătățire a sistemului monetar internațional și să ia în considerare rolul pe care l-ar putea juca o conferință monetară internațională la nivel înalt".

Or, starea sistemului impune cu acuitate adoptarea fermă și urgentă a unor măsuri în acest sens. România, ca țară socialistă în curs de dezvoltare, se pronunță ferm pentru necesitatea creării unui nou sistem monetar internațional, sănătos și echitabil, care să permită desfășurarea în bune condiții a schimburilor economice internaționale. Este în interesul tuturor țărilor luarea unor măsuri radicale în vederea stabilizării cursurilor valutare, reducerii nivelului dobînzilor și a caracterului lor fluctuant, diminuării dezechilibrelor balanțelor de plăți, depășirii în final a actualei stări de criză. De aceea țara noastră împărtășește ideea convocării unei conferințe monetar-financiare internaționale, care să reglementeze problemele din acest domeniu.

Dat fiind sistemul adoptării deciziilor în cadrul F.M.I., precum și repartitia inegală pe țări a numărului de voturi, ceea ce în final asigură unui număr relativ mic de state dreptul de a hotărî în probleme ce interesează în mod egal toate statele membre, România se pronunță consecvent pentru democratizarea modului de luare a deciziilor și în general a activității acestui organism, prin asigurarea participării directe și active cu drepturi egale, depline, a tuturor statelor interesate, inclusiv a statelor mici și mijlocii, crearea condițiilor pentru o mai largă reprezentare a țărilor în curs de dezvoltare în organele de conducere ale Fondului, adoptarea principiului consensului în problemele de importanță majoră pentru țările membre ale F.M.I.

Împreună cu celelalte țări în curs de dezvoltare, cu țările nealinierte, România se pronunță și la actuala sesiune a UNCTAD nu pentru o confruntare între țările în curs de dezvoltare și cele dezvoltate, ci pentru o colaborare egală, care să țină seama de necesitatea imperioasă a dezvoltării economice și sociale a țărilor rămase în urmă, a tuturor statelor lumii.

Acționînd într-un spirit constructiv, de conlucrare cu celelalte țări participante la conferință, România se pronunță pentru convenirea unor soluții concrete, realiste și eficiente, pentru depășirea dificultăților create de criză și asigurarea stabilității economice și politice mondiale.

Mariana NEGRUȘ

PROCESE ȘI FENOMENE ACTUALE DIN ECONOMIA MONDIALĂ (XIX)

Dezbateri inițiate de „Revista economică” cu sprijinul Secției de științe economice
a Academiei de științe sociale și politice, Academiei „Ștefan Gheorghiu”
și Institutului de economie mondială

Raportul dialectic dintre teorie și practica economică

Lucian C. Ionescu — În cadrul unei intervenții anterioare m-am referit la intrarea omenirii într-o nouă etapă a evoluției sale din punct de vedere al raportului dintre forțele de producție și relațiile sociale de producție. Această idee doresc să o dezvolt în continuare.

În primul rând, trebuie subliniat specificul caracterului tendențial al acțiunii legilor obiective în cimpul vieții sociale, inclusiv în ceea ce privește concordanța relațiilor de producție cu nivelul dezvoltării forțelor de producție. Modul concret de realizare a acestei concordanțe a cunoscut o mare diversitate de forme atât în timp cât și în spațiu. Astfel, în lumea contemporană întâlnim atât cazul existenței aceluiași tip de relații de producție în condițiile unor diferențe însemnate între nivelurile de dezvoltare ale forțelor de producție, cât și relații sociale diferite, chiar opuse, în cazul unor niveluri comparabile sau similare ale forțelor de producție. Această diversitate extremă de situații a impus necesitatea adaptării relațiilor de producție la forțele de producție fie prin transformări radicale ca urmare a revoluțiilor sociale, fie prin evoluția stadială a diferitelor moduri de producție. În ambele cazuri menționate, societatea a conștientizat a posteriori conflictul sau decalajul dintre cele două laturi fundamentale ale modului de producție. Consider că această modalitate de rezolvare a contradicțiilor economico-sociale aparține, într-un sens simbolic, „preistoriei” omenirii.

În prezent, atât procesul revoluționar al trecerii de la capitalism la socialism, cât și evoluția propriu-zisă a modului de producție socialist, în strânsă corelație cu destinul istoric al omenirii, impun o nouă modalitate de realizare a legii concordanței: devansarea evoluției forțelor de producție de către dezvoltarea relațiilor sociale.

În acest context, trecerea de la un stadiu la altul în evoluția socialismului capătă o însemnătate excepțională, comparabilă cu succesiunea modurilor de producție în trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat al omenirii. Realizarea obiectivului menționat implică analiza evoluției componentelor esențiale ale modului de producție în contextul orinduirii respective: economic, social, politic. Dimensiunea economică pune în evidență „natura exterioară” sistemului, cu alte cuvinte gradul de stăpânire, prelucrare și valorificare a resurselor naționale de către forța productivă a societății; dimensiunea socială pune în evidență „natura internă” a sistemului, atât la nivelul claselor și grupurilor sociale, cât și la cel antropologic (deseri neglijat, cel puțin în cercetările și dezbaterile economice); în sfârșit, dimensiunea politică iluminează distribuția puterii în procesul decizional, de organizare și conducere a societății.

Acestei analize tridimensionale îi sînt asociate trei procese vitale pentru evoluția unei societăți, inclusiv a societății socialiste: echilibrul dintre componentele structurii sale, funcționarea normală a mecanismelor economico-sociale și capacitatea de transformare a sistemului corespunzător comandamentelor progresului istoric. Deci, odată cu trecerea de la capitalism la socialism nu dispăre necesitatea proceselor, mutațiilor revoluționare, ci devine necesar și posibil ca societatea să le realizeze conștient, coordonat, evitînd conflictele și convulsiile social-economice.

În planul economic propriu-zis se pune problema trecerii de la etapa contracarării fenomenelor de criză, sau a diminuării efectelor lor negative, la etapa anticipării, preîntîpinării declanșării acestor fenomene. Este de o actualitate stringentă problema raportului dialectic dintre teorie și practica economico-socială. Astfel, elaborarea de principiu a unui anumit model de acumulare, producție, repartiție și consum își poate verifica raționalitatea, legitimitatea și motivația numai prin „proba de foc” a vieții sociale nemijlocite. În acest sens, caracterul prospectiv al procesului de organizare și conducere al societății a devenit o condiție sine qua non a progresului social. Caracter prospectiv pe care îl corelez cu însăși schimbarea raportului istoric dintre evoluția relațiilor de producție și cea a forțelor de producție.

Necesitatea imperioasă a înlăturării anomaliilor sistemului monetar-financiar mondial

Mugur Isărescu — Ajunși la acest punct al dezbaterii, aş vrea să subliniez și să argumentez o constatare și anume că pe plan internațional are loc o conștientizare a cercurilor de specialitate, precum și a publicului larg, asupra gravelor consecințe pe care le are continuarea fenomenelor de criză economică mondială. De aici, curentul de opinie tot mai puternic privind necesitatea luării unor măsuri urgente, radicale și concertate de contracarare, pentru a evita situațiile ce nu mai pot fi controlate în nici un fel și în care tendința de înrătălire ajunge ireversibilă.

Necesitatea luării unor măsuri urgente și radicale este, se pare, cel mai larg acceptată în domeniul monetar-financiar internațional. Poziția țării în curs de dezvoltare exprimată în materialele pregătitoare ale actualei sesiuni U.N.C.T.A.D. de la Belgrad ni se pare elocventă în acest sens: depășirea impasului în care se află în prezent întreaga economie mondială este condiționată, conform acestor materiale, de rezolvarea problemelor de finanțare a deficitelor plăților curente ale lumii a treia. La rîndul ei, finanțarea plăților curente a lumii a treia nu poate avea loc decît prin măsuri care să ducă la înlăturarea, măcar parțială, a anomaliilor existente în sistemul monetar-financiar internațional. Din această rațiune, țările în curs de dezvoltare susțin la Belgrad un program de acțiuni urgente, precum și unul de măsuri pe termen mai îndelungat, care vizează în mare măsură reamenajarea spațiului monetar financiar internațional.

Dar dacă țările în curs de dezvoltare susțin de mai mult timp necesitatea unor transformări radicale ale relațiilor monetar-financiare internaționale — de exemplu încă din 1979, la sesiunea a V-a a U.N.C.T.A.D. de la Manila, ele au cerut realizarea unei noi și profunde reforme a sistemului monetar internațional — mai semnificativ este faptul că în ultimul timp și în țările capitaliste dezvoltate își face loc aceeași idee. S-a vorbit mult în presa occidentală despre întîlnirea celor șapte de la Williamsburg ca despre un nou Bretton Woods. Chiar dacă Williamsburg-ul nu a fost cituși de puțin un nou Bretton Woods (fondul discuțiilor l-a constituit recesiunea din țările occidentale și nu problemele monetar-financiare internaționale), comparația exprimă un curent de opinie care nu trebuie ne-

glijat. Această comparație exprimă implicit recunoașterea faptului că ceva trebuie schimbat. Este cunoscut că pînă în 1981—1982 țările occidentale au blocat aprioric orice propunere mai importantă de modificare a relațiilor monetar-financiare internaționale, considerînd că prevederile cuprinse în cel de-al doilea amendament la statutul F.M.I. (intrate în vigoare în 1978) au constituit reforma sistemului monetar internațional și că aceste prevederi corespund situației din lume. Președintele Franței a lansat ideea convocării unei conferințe de talia celei de la Bretton Woods, care să pună bazele unui nou sistem monetar internațional. Chiar dacă propunerea a avut un ecou slab în rîndul celorlalte țări occidentale, care au apreciat că momentul actual nu este propice pentru o asemenea conferință, ea exprimă aceeași schimbare de optică, înțelegerea necesității de a schimba relațiile monetar-financiare internaționale.

Desigur, convergența de opinii este, cel puțin pînă acum, destul de vagă. Există deosebiri de păreri (nu numai între țările occidentale și țările în curs de dezvoltare, dar și în cadrul grupărilor menționate) în ceea ce privește problemele monetar-financiare prioritare, modul de abordare a lor și de depășire a dificultăților, cadrul de desfășurare a negocierilor etc. Dar consider că am intrat deja într-o perioadă în care se vor realiza o serie de schimbări importante ale relațiilor monetar-financiare internaționale. Și tocmai acest lucru vreau în primul rînd să-l semnaliez. Îmi este greu să prefigurez cu exactitate unde se vor produce schimbări (cele mai probabile sînt sursele de finanțare externă, politica cursurilor de schimb și datoria externă — asupra acestora voi reveni — sau să apreciez în mod obiectiv cît de radicale vor fi viitoarele modificări. Semnalarea mea are mai degrabă un scop practic; ea urmărește să pună în gardă pe cei ce au contact cu relațiile monetar-financiare externe asupra unor tendințe care, nu peste multă vreme, se vor concretiza în măsuri sau aranjamente pe plan internațional, în schimbări față de situația prezentă. Deci este nevoie să urmărim cu mai multă atenție spațiul monetar-financiar internațional, evoluția crizei în acest domeniu, pentru a nu rămîne în urma evenimentelor (așa cum s-a întîmplat în deceniul trecut cînd la mai mulți ani de la prăbușirea sistemului de cursuri fixe și generalizarea flotării, se mai vorbea despre parități, iar despre flotare ca despre o politică temporară reflectînd numai fenomenele de criză) și pentru a putea să ne adaptăm în timp util.

Și acum cîteva considerente despre cele mai probabile modificări ale relațiilor monetar-financiare internaționale. În ceea ce privește sistemul de cursuri de schimb, părerea mea este că în ultimii ani a avut loc o reevaluare de fond a meritelor flotării chiar din partea avocaților celor mai fervenți ai acestei politici — S.U.A. și R.F. Germania. Cu alte cuvinte, la zece ani de la generalizarea cursurilor flotante, acum, în 1983, putem spune că flotarea are mai puțini adepți, iar cei care o sprijină, o sprijină pentru că nu întrevăd o alternativă viabilă. Nici S.U.A. nu mai sînt mulțumite de performanțele flotării: după o cădere catastrofală a cursului dolarului în 1977—1979 economia americană și în mod deosebit exporturile acestei țări trebuie să suporte acum o apreciere de proporții, categoric exagerată, a monedei naționale. Se poate discuta mult pe această temă, dar este evident că dolarul este acum supraevaluat și acest lucru deranjează mai mult decît avantajează, în primul rînd economia mondială, dar, în același timp, și chiar economia americană. Ceea ce se reproșează cel mai mult politicii de flotare este faptul că ea facilitează, chiar încurajează, variațiile exagerate ale cursurilor de schimb și deci instabilitatea monetar-financiară, cu toate consecințele negative ce decurg de aici.

Ce modificări se întrevăd? Într-adevăr este puțin probabilă revenirea la cursuri fixe tip Bretton Woods (cu marje de fluctuare de $\pm 1\%$ de la punct fix) deoarece este greu de crezut că guvernele occidentale vor putea apăra anumite niveluri de curs. Dar pot fi avute în vedere variante de „cursuri mai stabile“ (un fel de politici intermediare între cursurile fixe și cele flotante) de tipul „zonelor de intervenție“, „grupurilor valutare“ sau „cursurilor glisante“, scopul acestora fiind eliminarea fluctuațiilor excesive.

Efortul spre o mai mare stabilitate a cursurilor va fi concentrat, probabil, spre găsirea unor metode de concertare a in-

tervențiilor și politicilor monetare, prin intermediul cărora să se asigure, într-o primă etapă, atenuarea fluctuațiilor de proporții ale cursurilor de schimb.

În problema datoriei externe se pare că s-a ajuns la o înțelegere, din partea țărilor occidentale, a efectelor multiple pe care le au interdependențele contemporane. Cred că s-a mai făcut un pas către o mai bună înțelegere a faptului că în economia mondială de astăzi posibilitatea de a controla și delimita strict consecințele negative a devenit din ce în ce mai redusă. În condițiile amplificării interdependențelor nu este deloc exclus ca dificultățile legate de rambursarea datoriei externe de către țările în curs de dezvoltare sau însăși utilizarea instrumentelor economico-financiare, de exemplu creditul, de către anumite state și grupări de state dezvoltate în scopuri coercitive să se întoarcă pînă la urmă împotriva țărilor dezvoltate (efectul bumerang). Dacă într-o primă formă țările în curs de dezvoltare debitoare sînt afectate serios de imposibilitatea de a onora ratele scadente, de la un anumit punct ele au din ce în ce mai puțin de pierdut, iar țările dezvoltate creditoare pot fi afectate tot mai mult. De aici necesitatea unei conlucrări internaționale, fiind și în interesul țărilor occidentale de a acționa în sprijinul țărilor în curs de dezvoltare, de a adopta poziții constructive și de a nu mai întreprinde acțiuni pe linia vechii politici de forță. Deci nu ne așteptăm la modificări de politică din partea țărilor occidentale din motive de altruism, ci dimpotrivă datorită unei înțelegeri mai realiste a intereselor lor. Presa de specialitate occidentală a sesizat acest aspect atunci cînd sublinia că măsurile urgente de refinanțare a datoriei externe a Mexicului întreprinse la sfîrșitul anului 1982 de administrația americană au vizat neapărat ajutorarea acestei țări, ci salvarea băncilor comerciale americane, care ar fi cunoscut o explozie în lanț de dificultăți de plată. Într-un recent număr al cunoscutei reviste americane de specialitate Business Week, un exponent al cercurilor financiare din Wall Street, pornind de la aprecierea (evident dramatizată) că țările occidentale creditoare „sînt prizonierele propriilor lor debitori“, propunea un vast și radical program de asanare a datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare (plafonarea dobînzilor, refinanțarea datoriei prin credite cu perioade îndelungate de grație etc.). Desigur această problemă complexă a datoriei externe necesită în opinia mea o abordare specială din două considerente. În primul rînd, deoarece în istoria omenirii avem puține cazuri în care datoria externă s-a perpetuat pe o perioadă mai lungă de două decenii și deci nu știm ce soluții se pot găsi pe termen lung (în majoritatea cazurilor au intervenit evenimente deosebite — războaie, revoluții, care au rezolvat prin forță majoră această problemă). În al doilea rînd, pentru că studierea comportamentului datoriei pe termen lung arată că volumul acesteia se înscrie pe o curbă exponențială dacă dobînzile rămîn ridicate o perioadă mai îndelungată de timp. Astfel, la o rată a dobînzii compusă de 5%, volumul datoriei se dublează la 14 ani numai prin capitalizarea dobînzilor, iar la o rată a dobînzilor de 20% în numai 3,5 ani. Perioadele de dublare a dublărilor urmează aceeași curbă exponențială, de unde rezultă că dacă o țară trebuie să plătească o rată compusă de 20%, în 14 ani va suporta o creștere de 16 ori a datoriei numai din capitalizarea dobînzilor.

În sfîrșit, în problema finanțării externe se întrevăd, de asemenea, modificări importante. Prin măsurile deja întreprinse și cele preconizate va crește capacitatea de finanțare a instituțiilor internaționale de specialitate (F.M.I., Banca Mondială etc.) ceea ce corespunde unei cerințe vitale a economiei mondiale. Necesitățile de finanțare pe plan mondial vor fi însă mult mai mari, iar crearea unei alte instituții internaționale ar ridica numeroase probleme (organizatorice, de precizare a obiectivelor sale, de găsire a surselor de finanțare etc.). Capacitatea de finanțare a piețelor de capital este uriașă (segmentul euro, al piețelor monetare și de capital, reprezentînd fondurile lichide care circulă în afara țărilor emittente, precum și operațiunile pe termen mediu și lung cu aceste fonduri, este estimat la cca. 2 000 miliarde dolari, comparativ cu suma totală a cotelor de participare la F.M.I., care este de cca. 100 miliarde dolari), dar condițiile de creditare practicate pe piețele de capital nu sînt de natură să amelioreze situația prezentă, ci să agraveze datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare. În ce direcție se va merge? Constituie și această temă un teren propice pentru dezbateri. O variantă ar fi cea propusă de Yves L'aulan, economist șef la Société Générale, care consideră că nu este nici timp, nici practic să se înființeze noi instituții financiare internaționale,

ci trebuie mers în direcția îmbunătățirii sistemului existent, prin reorganizarea rapidă a relațiilor dintre instituțiile financiare publice (F.M.I., B.I.R.D.) și cele private (banci comerciale).

Posibilitățile virtuale de eliminare a factorilor de criză

Marian Chirilă — Felul cum au evoluat discuțiile mă determină să precizez unele afirmații anterioare cu privire la posibilitățile virtuale de eliminare a factorilor de criză și de depășire a actualelor situații de recesiune și stagnare din economia mondială.

În discuțiile precedente s-a afirmat — pe bună dreptate, după părerea mea — că situația economică acționează în prezent mai mult în favoarea țărilor dezvoltate și că din partea acestora a din urmă trebuie așteptat de aceea impulsul relansării. În legătură cu aceasta am totuși convingerea că trebuie să avem o privire puțin mai nuanțată asupra lucrurilor și, în acest context, pornesc de la două întrebări pe care mi le pun mie însumi și la care mărturisesc că încă n-am găsit răspunsul exact.

Prima este următoarea: tipul de tehnologie prefigurată deja pentru lansarea pe o nouă spirală a dezvoltării economice este oare suficient pentru a crea și a menține cererea numai în spațiul închis al țărilor dezvoltate și respectiv este capabil să facă abstracție de potențialul productiv și de consumul din celelalte părți ale lumii?

A doua întrebare se referă la faptul dacă mai este astăzi posibilă, din punct de vedere politic și chiar strategic, menținerea la nivelul globului a unor insule de prosperitate pe un ocean de sărăcie și mizerie, cum a fost cazul pînă în prezent. Tendințele recente atestă o puternică orientare spre internaționalizarea forțelor de producție și a capitalului, așa cum rezultă de altfel și din obiectivele pe termen lung ale Japoniei prezentate de tovarășul Murgescu în recenta sa carte. Ele vădese faptul că țările dezvoltate nu vizează nicidecum o ieșire din criză în cadrul lor închis și cu atât mai puțin întesc să depășească criza doar prin mijloace proprii, fără să asocieze la acest proces și alte țări ale lumii, dîndu-și seama că, pe de o parte, aceasta nu este posibil să se realizeze în mod rapid, iar pe de altă parte, că o asemenea metodă este foarte costisitoare. De aceea, după părerea mea, nu este deloc întimplător faptul că, în acest context țările dezvoltate practică politicile de transfer al poverii crizei și respectiv blochează dialogul economic internațional; prin aceasta ele doresc să-și refacă și să-și consolideze forțele politice și economice care au fost serios afectate de criză.

Priorități și orientări

în dezvoltarea economică

Petrolul submarin: perspectiva valorificării

ACTIVITATEA de explorare și exploatare a zăcămintelor submarine de petrol și gaze cunoaște o puternică extindere în ultimele două decenii. În timp ce în anul 1960 asemenea operațiuni se efectuau în circa douăzeci de țări, în prezent numărul acestora a depășit sută. În perioada 1960—1981 extracția de petrol din platoul continental a sporit, pe plan mondial, de la 110 la 663 mil. tone pe an (pondera sa în ansamblul petrolului extras în lume urcînd de la 11 la 21,4%); concomitent, volumul extracției de gaze naturale a crescut la circa 276 miliarde

m.c. Pînă în prezent extracția respectivă de hidrocarburi lichide și gazease era puternic concentrată în profil teritorial: în 1981 circa 60% din volumul mondial al extracției de petrol submarin erau furnizate de cinci țări (Arabia Saudită, Anglia, Mexic, S.U.A. și Venezuela), iar în cazul gazelor naturale S.U.A. deținea 48%.

În concursurile de specialitate se apreciază că extracția submarină a hidrocarburilor are perspective favorabile de dezvoltare, fiindu-se seama de relativa epuizare a zăcămintelor de petrol exploatate pe uscat, precum și de faptul că rezervele de pe-

trul submarin sînt evaluate la 40—50% din rezervele inițiale existente pe glob, iar pînă acum a fost explorat doar circa un sfert din platoul continental mondial. Se consideră că în următoarele decenii prospectarea și extracția hidrocarburilor submarine vor cunoaște cel mai susținut ritm în țările socialiste, iar pe plan mondial este de așteptat dublarea, la sfîrșitul secolului, a ponderii sale în ansamblul extracției de petrol și gaze. Acest fapt deschide perspective favorabile în deceniul în curs și pentru o serie de ramuri industriale conexe, cum este — de pildă — producția de instalații pentru forajul submarin. În diverse țări industriale se desfășoară actualmente (și se va intensifica în viitor) o susținută muncă de cercetare științifică și experimentare în vederea îmbunătățirii performanțelor tehnico-economice, a fiabilității întregului complex de mașini și instalații — de la platformele pentru forajul de prospectare și pînă la conductele care transportă hidrocarburi pe uscat sau la punctele de pompare în nave petoliere.

În altă ordine de idei, mi se par destul de semnificative mutațiile care au avut loc în pozițiile și conștiința, aș zice politică și economică, a țărilor în curs de dezvoltare. Practic aceste țări au trecut de la tezele de reformare a sistemului economic internațional, predominante în deceniul 7, la cele care urmăresc în esență restructurarea acestui sistem și punerea lui în concordanță cu cerințele dezvoltării echitabile a tuturor țărilor.

Desigur, așa cum s-a afirmat și în dezbaterile noastre anterioare, criza a slăbit foarte mult vigoarea și forța de negociere a acestor țări, fie individual, fie în grup, și le-a diferențiat rîndurile și interesele. Dar insist totuși că în rîndul acestor țări există deja formată o conștiință asupra condiției lor în lume și respectiv asupra obiectivelor pe care le urmăresc, toate acestea fiind de natură să nu le mai poată plasa în viitor în postura de obiect inert al unor încercări de recuperare neocolonialistă.

După părerea mea, acestea sînt premisele pentru ca nici structurile sociale interne din aceste țări să nu rămînă imuabile, pentru a mă referi la alt element care a fost adus în discuția noastră. Permanent, de fapt, se schimbă cite ceva pe acest plan, în țări sau în zone distincte. Evident că nu ne putem face iluzii asupra unei anumite direcții certe de schimbare, în ceea ce privește grupul țărilor în curs de dezvoltare ca un tot, pentru că, teoretic, la aceeași bază tehnică a producției pot exista relații sociale diferite, iar timpul istoric al fiecărei economii naționale. Trebuie să existe o serie de premise obiective și subiective absolut necesare care duc în fiecare caz concret la un nou mod de producție, la o nouă orînduire, fie la un alt stadiu de dezvoltare în cadrul aceleiași orînduiri.

S-ar părea că pentru țările în curs de dezvoltare, care nu mai au în mod obiectiv condițiile care au permis actualelor state dezvoltate să parcurgă calea capitalistă de dezvoltare, se pune în mod nemijlocit problema trecerii la socialism. Dar în virtutea condițiilor politice și economice care prevalează astăzi, nu mi se pare deloc exclusă posibilitatea de antrenare mai departe a multora dintre aceste țări în orbita unui nou stadiu al sistemului capitalist, de a asista — după expresia tovarășului Ioniță Olteanu — la noi reușite ale politicii neocolonialiste, cum a fost cazul noilor țări industrializate din Asia.

Concluzionînd, aș zice că tocmai în aceste împrejurări își vădește valoarea practică obiectivul și conținutul noii ordini economice internaționale, care trebuie să avanseze ca o variantă progresistă de promovare a dezvoltării economice generale în condiții de stabilitate și echilibru.

În ceea ce privește un alt factor decisiv al dezvoltării extracției submarine — rentabilitatea, ea este relativ ridicată în cadrul industriei petrolului, între altele și pentru că în prezent volumul mediu al zăcămintelor submarine valorificate este de circa două ori mai mare decît volumul mediu al zăcămintelor exploatate pe uscat. După cum subliniază specialiștii, un rol important joacă aici optimizarea regimurilor de punere în valoare și de exploatare a zăcămintului în vederea limitării volumului investițiilor inițiale de capital și scurtării termenelor de realizare a proiectelor stabile. Reducerea duratei amortizării instalațiilor, accelerarea vitezei de rotație a resurselor financiare, sporirea gradului de autofinanțare a lucrărilor, introducerea pe scară largă a automatizării diferitelor operațiuni etc. constituie factori nemijlociți care fac rentabilitatea activității de extracție a hidrocarburilor chiar în condițiile de seeri dificile din largul mării sau al oceanului.

Norvegia: previziuni macroeconomice

CREȘTEREA economică va fi moderată în 1983, produsul național brut fiind anticipat să crească cu numai 1,25 la sută față de anul trecut. Perspective mai bune sînt prevăzute în domeniul comerțului exterior, respectiv o creștere cu 3,5 la sută — față de 1982 — la exportul de produse tradiționale (în comparație cu o creștere de 2 la sută a importurilor). În ceea ce privește balanța de plăți se apreciază însă că ea va prezenta pentru prima dată în ultimii ani un deficit, estimat la circa 270 mil. dolari.

Potrivit cifrelor prezentate de Norinform, în bugetul național pe 1983 investițiile și consumul public sînt așteptate să crească cu 2,75 la sută în raport cu anul trecut; volumul investițiilor în industrie este anticipat să înregistreze o creștere de 15 la sută, față de 17 la sută în urmă cu un an.

Recrudescența șomajului în Norvegia a determinat decizia guvernului de a alocă în bugetul revizuit pentru anul în curs 47 milioane dolari pentru măsuri vizînd promovarea încadrării forței de muncă. Principala cale pentru realizarea aces-

tui obiectiv este reorientarea politicii economice și industriale, în special în domeniul petrolului. În acest sector urmează să fie create 20—25 mii locuri noi de muncă, față de cele 50 mii existente în prezent. Creșterea va fi realizată în cea mai mare măsură pe seama sectoarelor de engineering și service.

Pe ansamblul industriei, înviorarea este considerată ca posibilă nu atît pe calea subvențiilor, cît mai ales pe calea adoptării unei politici în măsură să echilibreze producția cu cererea prin reducerea taxelor și impozitelor asupra activității productive.

Strategii comerciale

DOUA din elementele fundamentale pe care Japonia și-a bazat strategia de export în deceniul trecut par să-și fi pierdut valabilitatea. Potrivit unui studiu al Băncii japoneze pentru industrie s-a considerat că țările dezvoltate vor accepta în mod neîntreprit creșterea competitivității externe a industriei japoneze și, pe de altă parte, că economia țărilor în curs de dezvoltare va fi întodeauna în expansiune. Schimbarea condițiilor a făcut însă ca Japonia să devină puternic de-

pendentă de exporturi, dependență ce se evidențiază prin schimbarea structurală a relației dintre exporturi și investițiile în industrie. În 1978, numai 27,3 la sută din investițiile publice japoneze vizau direct exportul în timp ce, în 1980, ponderea acestora s-a ridicat la 43,2 la sută. În același interval, ponderea investițiilor particulare în producția destinată consumului intern s-a redus de la 34,1 la sută, la numai 14,8 la sută.

În cursul acestui an se așteaptă, pentru prima dată în ultimii șase ani, o reducere de ansamblu, a investițiilor particulare, în special ca urmare a diminuării exporturilor.

Raportul citat apreciază ca o soluție posibilă lărgirea piețelor internaționale, prin promovarea mai accentuată a relațiilor cu țările în curs de dezvoltare, și reaprecierea strategiei de export. Ponderea Japoniei în comerțul internațional a rămas neschimbată pe tot parcursul deceniului trecut în timp ce exporturile industriei japoneze constructoare de mașini au crescut cu 20 la sută mai mult decît comerțul mondial cu astfel de produse, ceea ce a făcut ca ponderea Japoniei în importurile mondiale de produse ale acestei industrii să crească, în anul '70, de la 8,7 la 13,3 la sută.

Programe de dezvoltare

Pakistan: valorificarea superioară a resurselor agricole

AUTORITĂȚILE pakistaneze acordă atenție sporită dezvoltării agriculturii, principalul obiectiv fiind asigurarea autosatisfacerii necesarului alimentar, reducerea importurilor la unele produse alimentare și eventual exportul acestora în măsura disponibilităților.

Prin cel de-al V-lea plan cîincinal de dezvoltare (1978—1983), s-au prevăzut investiții de 43,1 miliarde rupii pentru dezvoltarea agriculturii și a aprovizionării cu apă, adică 20,5% din volumul investițiilor totale ale planului. Se estimează că în viitorul plan cîincinal vor fi alocate dezvoltării agriculturii 70 miliarde rupii.

Ca urmare a noii orientări adoptate de guvernul pakistanez în domeniul agriculturii, începînd cu anul 1980 au crescut disponibilitățile și calitatea îngrășămintelor, pesticidelor, semințelor și s-au luat măsuri pentru majorarea capacităților de depozitare a produselor agricole. Guvernul a adoptat, de asemenea, o nouă politică în domeniul prețurilor agricole, destinată utilizării mai eficiente a importurilor agricole, în special prin eliminarea pînă în anul 1985 a subvențiilor acordate la îngrășăminte, precum și majorarea prețurilor de achiziție la orez, semințe de bumbac și grâu. Un alt stimulente pentru creșterea producției agricole îl constituie acordarea de credite agricole prin instituții bancare specializate.

Autoritățile pakistaneze pun accent și pe mecanizarea agriculturii, cel de-al V-lea plan de dezvoltare a țării prevăzînd importul a 13—15 mii tractoare pe an, cifră care a fost depășită deja în ultimii ani.

Printre proiectele de dezvoltare inițiate de autorități se înscrie adoptarea unui program de acțiune pe cinci ani care prevede obținerea de producții sporite la plantele oleaginoase în vederea reducerii importului de uleiuri comestibile. De asemenea, s-a adoptat un program de acțiune în domeniul hidroameliorării solurilor. Astfel, pînă în prezent se apreciază că s-au protejat în acest mod peste 5 milioane hectare.

Schimbările comerciale și relațiile de cooperare dintre România și Pakistan se dezvoltă favorabil. România exportă în Pakistan mașini și utilaje, produse chimice, îngrășăminte, hirtie și carton, rulmenți, sîrmă, conductori electrice, fire sintetice, ciment și importă piei și produse din piele, bumbac și produse din bumbac, orez. În domeniul cooperării economice între cele două țări se înscrie participarea țării noastre la realizarea extinderii rafinării de la Karachi și a fabricilor de ciment de la Kohat, Lasbella și Jabbi.

Daniela STOICHIȚOIU

EVOLUȚII MONETARE

INTERVALUL 13 — 17 Iunie a fost caracterizat printr-o evoluție contradictorie a cursului dolarului S.U.A. pe piețele valutare.

Reducerea deficitului contului curent al balanței de plăți la 3,05 miliarde dolari în trim. I 1983 (după un deficit de 6,6 miliarde dolari în trim. IV 1982) și creșterea la 72% a indicelui de utilizare a capacităților de producție în S.U.A. în luna mai a.c. (de la 71,3% în aprilie a.c.) au influențat favorabil cursul monedei americane pe piețele de schimb. Ulterior însă, ajustările de poziții ale marilor bănci, influențate și de scăderea ușoară a dobînzilor la depozitele în dolari, au creat unele presiuni „à la baisse” asupra dolarului, al cărui curs la închiderea din 17 iunie, comparativ cu nivelele de referință din 10 iunie, era în represiune numai față de lira sterlină.

Lira sterlină a evoluat permanent pe o linie descendentă în relația cu dolarul S.U.A., influențată în principal de reducerea dobînzilor la depozitele în această valută (Banca Angliei a redus nivelul ratei de intervenție cu 1/4% p.a., principalele mari bănci engleze au scăzut cu 1/2% — la 9,5% — dobînda de bază, iar dobînzile la eurosterline au scăzut în toate perioadele), situîndu-se la închiderea din 17 iunie la 1,53 dolari/liră, cu 3,2% sub cursul de referință din 10 iunie, de 1,58 dolari/liră.

Yenul japonez s-a aflat aproape la polul opus, cîștigînd pe ansamblul perioadei prezentate circa 1,5% (239 yen/1 dolar pe 17 iunie, comparativ cu nivelul de referință de 242,50 yen/1 dolar), influențat pozitiv de publicarea datelor privind creșterea produsului național brut real cu 3,3% în anul financiar 1982.

Reducerea deficitului comercial în mai a.c. la 663 milioane franci (de la 833,8 milioane franci în aprilie a.c.) și majorarea cu 1/4% a dobînzilor plătite de principalele bănci europene la depozitele clienței li-

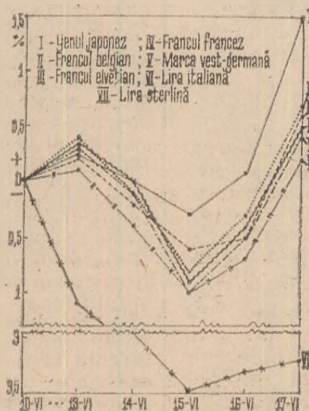
nebanțare au însemnat și o represiune a cursului francului elvețian pe piață, care era tranzacționat la închiderea săptămînii la 2,11 franci/1 dolar, cu 0,6% peste cursul din 10 iunie, de 2,1225 franci/1 dolar.

Procente apropiate de represiune înregistrau la sfîrșitul perioadei analizate și francul belgian (50,65 franc/1 dolar față de 51 franc/1 dolar cursul de referință) și francul francez (7,64 franc/1 dolar și respectiv 7,6825 franc/1 dolar), acesta din urmă trebuînd să suporte creșterea deficitului comercial la 7,66 miliarde franci în luna mai a.c. (față de 1,5 miliarde franci în luna în urmă), dar beneficiînd și de creșterea cu 0,8% a producției industriale în aprilie a.c., după o scădere cu 0,8% în luna martie a.c.

Marca vest-germană și lira italiană se situau, la închiderea săptămînii, în represiune față de dolarul S.U.A. cu 0,4% (2,54 mărci/1 dolar, față de 2,55 mărci/1 dolar cursul de referință) și respectiv 0,2% (1507 lire/1 dolar, comparativ cu nivelul de 1510 lire/1 dolar pe 10 iunie).

Dobînzile la depozitele în principalele eurovalute pe termen de 6 luni au înregistrat mișcări contradictorii (se dau nivelele de la închiderea din 17 iunie, comparativ cu cele din 10 iunie: scăderea la eurodolar (9,9375% și 10,0625%), și eurolira sterlină (10 și 10,125%), mentîner la euromarca vest-germană (în jurul nivelului de 5,625%) și creștere la eurofrancul elvețian (5,3125 și 5,0625%).

Prețul aurului la Londra a fluctuat în jurul nivelului de 410 dolari/uncie, al doilea fixîng din ziua de 17 iunie, de 415,50 dolari/uncie fiind cu 4,25 dolari/uncie peste cel corespunzător din 10 iunie.

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în intervalul 13 — 17 VI; bază: 10 VI 1983

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

U.R.S.S.

Preocupări pentru extinderea mecanizării

OMUL și mașina, interacțiunea și interdependența lor, dacă ne putem exprima astfel, au devenit obiectul unor intense preocupări în întreaga lume. În economia socialistă planificată, grija pentru promovarea progresului tehnic, pentru folosirea optimă a forței de muncă se constată la toate nivelurile producției și conducerii. Și în Uniunea Sovietică această grijă este prezentă pretutindeni. Nu constituie excepție de la această regulă nici regiunea Zaporojie, ținându-se seama de faptul că balanța forței de muncă în această regiune este foarte încordată. Dealtfel, experiența zaporojenilor s-a bucurat de o înaltă apreciere la nivelul conducerii de partid și de stat a U.R.S.S. Această experiență constă în încercarea, cu foarte bune rezultate, de a cuprinde întreaga activitate într-un sistem bine încheiat, folosind la maximum ansamblul posibilităților existente, coordonarea chibzuită a eforturilor. Sistemul este alcătuit după următoarea schemă:

Întreaga activitate este orientată și controlată de un consiliu pentru utilizarea resurselor de muncă și reducerea volumului muncii manuale, consiliu creat pe lângă comitetul regional de partid. El este condus de primul secretar al comitetului regional de partid. În componența lui intră activiști de partid, de sindicat, cadre din economie, specialiști și frunțiși în producție, oameni de știință — economiști, tehnicieni, biologi, psihologi, medici. Ei reprezintă, de fapt, toate ramurile economiei naționale. Asemenea consilii au fost înființate în cadrul tuturor comitetelor orașenești de partid. Consiliul își exercită funcțiile prin intermediul a trei comisii, fiecare dintre ele având o orientare strict delimitată.

Comisia de elaborări metodice și de analiză a rezultatelor activității dezvoltă și perfecționează metoda, asigură tuturor întreprinderilor și ramurilor serviciul de informare și consultanță economică și tehnică, necesare, cu privire la experiența înaintată. Ca atare, în componența ei intră grupa de elaborare a materialelor normativ-metodice, punctul de consultanță de pe lângă Centrul de informare tehnico-științifică din Zaporojie, punctele de informare de pe lângă redacțiile ziarelor, studioul de radio și televiziune din regiune.

Comisia de coordonare a activității și de stringere a materialelor se sprijină pe grupele de evidență și control la nivel de ramură, pe comisiile obștești din întreprinderi (conduse de inginerii șefi ai întreprinderilor) și ajunge până la grupele din secții. Acest subsistem (să-l numim astfel) coordonează și orientează întreaga activitate de planificare și cu caracter tehnic și controlează mersul îndeplinirii planurilor cu privire la eliminarea muncii manuale și înlocuirea ei cu munca mecanizată.

În sfârșit, **comisia pentru prelucrarea automatizată a datelor**, având în componența ei un grup de pregătire și centre de calcul, asigură datele necesare pentru toate genurile de analiză și control.

La întregă această activitate participă nemijlocit consiliul regional și cele orașenești ale directorilor de întreprinderi, care ajută la depistarea resurselor, la plasarea comenzilor pentru utilaje, la specializarea întreprinderilor în producerea mijloacelor de mecanizare cu aplicabilitate de masă, asigurând, de asemenea, răspindirea intensă a experienței înaintate.

La nivel de ramură și pe plan teritorial, un astfel de sistem permite în primul rând să se evalueze complet toate categoriile de lucrări manuale, în al doilea rând să se optimizeze planificarea mecanizării lor și, în fine — prin eforturile concertate ale întregului potențial industrial și creator al regiunii — să se obțină îndeplinirea cu succes a acestor planuri.

Să luăm ca exemplu activitatea unuia dintre orașele regiunii — Melitopol. La începutul anilor 1981, în industria dezvoltată a orașului prestau o muncă manuală grea (pentru concizie ne vom referi numai la acest capitol din plan) 907 oameni. Analiza a arătat că, din motive economice sau tehnice, în actualul cincinal munca a 122 dintre ei nu poate fi mecanizată. Mijloacele bănești, materiale și tehnice disponibile permit ca în cursul celor trei ani care au rămas din cincinal să fie complet eliberați de muncă manuală grea 229 de oameni, iar munca a încă 379 de oameni să fie ușurată cu ajutorul mecanismelor. Desigur, în fiecare întreprindere planul se elaborează mult mai detaliat. În privința procedurii este ilustrativ exemplul uniunii industriale „Zaporojtransformator”. În ultimul an premergător actualului cincinal o comisie uzinală a încredințat grupelor din secții sarcina de a face o analiză detaliată a nivelului de mecanizare a muncii și de a strânge propunerile muncitorilor și specialiștilor privind înlăturarea proceselor executate manual. Cu toții au fost interesați să ducă la îndeplinire cât mai bine această muncă, activitatea creatoare a secțiilor și sectoarelor devenind unul din indicatorii principali la efectuarea bilanțului întrecerii pentru fiecare perioadă. Ca urmare, au fost strinse peste trei mii de propuneri de raționalizare a producției pe baza eliminării operațiunilor manuale.

Materialele sintetizate pe secții au fost apoi prelucrate și analizate prin prisma intereselor generale și a posibilităților uniunii industriale. Ținându-se seama de resursele existente, de însemnătatea propunerilor și de nivelul eficienței ce va rezulta din aplicarea lor, a fost alcătuit un plan detaliat de măsuri tehnico-organizatorice care să

asigure îndeplinirea întru totul a angajamentelor asumate de colectivele secțiilor în această direcție pe linia întrecerii. Prin realizarea lui, până la sfârșitul cincinalului în cadrul uniunii industriale vor fi pe deplin eliberați de lucrări manuale, în primul rând de munca grea, 635 de oameni, iar munca a încă 430 de oameni va fi ușurată cu ajutorul mecanismelor. Întregul spor de producție prevăzut pentru cincinal, și el nu este mic — 30 la sută, va fi obținut fără majorarea efectivului muncitorilor.

În fiecare secție există un stand special pentru informarea în legătură cu mersul întrecerii, sub deviza „Munca manuală — pe umerii mașinilor”. Aici se arată ce măsuri se preconizează, termenele de executare a lucrărilor, cine răspunde, mersul îndeplinirii lor. Cea mai mică abatere este imediat semnalată întregului colectiv și provoacă reacția corespunzătoare. În timp ce planul cincinal se precizează încă pe ani, numeroase propuneri care nu necesită cheltuieli mari, se realizează în mod operativ.

Finalitatea acestei activități poate fi apreciată după următoarele date. În anul 1970, în secția de circuite magnetice din cadrul „Zaporojtransformator” lucrau 782 de oameni, care au executat produse într-un volum global de 34,5 milioane de kilovolt-amperi. Pentru anul 1980 s-a prevăzut ca volumul producției să ajungă la 60 milioane kVA, iar această sarcină considerabil sporită a fost îndeplinită de 400 de oameni.

Dar ce au devenit cei 302 oameni eliberați de muncile manuale? Ei au primit locuri de muncă în sectoare noi, dar de data aceasta în roluri diferite — ca muncitori calificați. Pentru a asigura o asemenea creștere profesională continuă, în cadrul uniunii industriale a fost creată o vastă rețea de forme de învățământ: o treime din colectiv urmează în fiecare an un curs de reciclare. Iar pe ansamblul regiunii, grija pentru ridicarea pregătirii profesionale a muncitorilor, pentru avansarea lor pe trepte mai înalte a devenit călăuză constantă și sigură a întregii lupte pentru înlăturarea la maximum a muncii manuale.

Astfel, prin unitatea obiectivelor acestui gen de întrecere se rezolvă două probleme mari: una economică — având la bază creșterea impetuoasă a productivității muncii; cealaltă socială — asigurându-se creșterea calificării și a câștigului lucrătorilor, o tot mai accentuată ștergere a deosebirilor dintre munca fizică și cea intelectuală.

A. KOMAROVSKI
Sozialistischeskaia industria

Restructurări în industria de prelucrare a petrolului

DATE asupra evoluției structurale a industriei de prelucrare a petrolului din țările nesocialiste, publicate de revista **Oil and Gas Journal**, evidențiază că, în condițiile conjuncturale nefavorabile producătorilor din anul trecut pe piața mondială a petrolului, s-au manifestat în continuare tendințe de restructurare a acestei ramuri industriale. Astfel, în decurs de un singur an numărul uzinelor în funcțiune s-a redus de la 764 la 678 (cu circa 11,3%), mai mult decât capacitatea totală de prelucrare a petrolului brut (-6,3%), ceea ce denotă concentrarea pe mai departe a producției în unități mai mari și mai moderne, proces care se desfășoară îndeosebi în țările capitaliste dezvoltate (S.U.A., Italia, R.F.G., Belgia ș.a.).

Totodată, au loc mutații tehnologice, caracterizate în special prin restrângerea (cu circa 10%) a capacităților de rafinare directă a petrolului în țările capitaliste în care acestui procedeu îi reveneau ample capacități și menținerea, ori chiar extinderea lor în alte țări (cazul Arabiei Saudite, Indiei, Turciei, Egiptului, Austriei, Coastei de Fildeș etc.). În ceea ce privește celelalte procedee tehnologice, de prelucrare mai aprofundată a petrolului brut, se constată o reducere (cu circa 7%) a capacităților de reformare catalitică, concomitent cu o creștere ușoară a celor destinate cracării catalitice și diverselor procese termice de prelucrare.

R.D.G.: modernizarea bazii transporturilor maritime

INTRUCÎT transporturile maritime joacă un rol important în desfășurarea comerțului exterior al R.D. Germane și a traficului de mărfuri în tranzit prin teritoriul său, se depun eforturi considerabile pentru dezvoltarea acestui sector de activitate, pentru ridicarea sa la nivelul cerințelor economiei moderne. La începutul anului curent, baza tehnico-materială a transporturilor maritime se compunea din 174 de nave, totalizând 11 mil. t.r.b., și din trei porturi mari — Rostock, Wismar și Stralsund, cu o capacitate de transbordare globală de 22 mil. tone; la acestea se adăuga o flotă tehnică cuprinzând 140 de nave, precum și diverse unități profilate pe prestarea serviciilor de specialitate (aprovizionarea navelor, navlosire, control ș.a.).

În vederea sporirii capacității de trafic a porturilor, în ultima perioadă s-au realizat ori s-au inițiat o serie de lucrări, ca extinderea potențialului de

transbordare a carbonatului de potasiu în portul Wismar, a griului, furajelor concentrate și făinii de pește la Rostock etc.; de asemenea, se lărgeste și se modernizează capacitatea de transbordare a containerelor prin portul Rostock, se mărește gradul de dotare cu nave moderne pentru transportul containerelor pe linii transoceanice. Tot în scopul reducerii duratei transbordărilor în porturi, a cheltuielilor de circulație a mărfurilor, se acționează în vederea edificării unui sistem informațional de dirijare a activității diferitelor instalații portuare, sistem care urmează să intre complet în funcțiune — în cazul portului Rostock — încă în cursul acestui an.

Perspectivile iradierii produselor

ÎNTR-O serie de țări din lume se efectuează în prezent cercetări și experimentări legate de extinderea aplicării tehnologiilor de iradiere a produselor (cu ajutorul unor surse radioactive artificiale, a fasciculelor de electroni produse de acceleratoare sau a razelor X). Actualmente se iradiază, pe scară redusă, articolele agroalimentare în vederea conservării lor, unele obiecte medicale în scopul sterilizării lor, nămolului industrial și deșeurilor urbane pentru a le dezinfecta, un tratament similar aplicându-se și polimerilor.

Posibilitățile de utilizare a iradierii sînt însă extrem de largi, ținîndu-se seama de faptul că — după cum arăta revista **L'Usine Nouvelle** — marile centre urbane sînt puse în situația de a trata anual cite 300 litri de nămol, raportat la un locuitor, că reolta mondială de cereale este dijmuită de gărgărite în proporție de 20—30%, că — de pildă — 60% din puii de găină consumați în Franța sînt infectați de salmonella ș.a.m.d. Or, după opinia a numeroși specialiști, în domeniul produselor alimentare iradierea este superioară altor tratamente, deoarece — în condițiile unei dozări adecvate — asigură distrugerea insectelor, respectiv a bacteriilor, virusurilor sau a enzimelor de germinare, fără a produce efecte toxice sau a compromite calitățile nutriționale și organoleptice ale alimentelor. Se apreciază că iradierea s-ar putea aplica pe scară largă în tratarea cărnii de pasăre, a cărnii tocate, a ciupercilor, a crustaceelor, a unor sorturi de piine și fructe ș.a.

Industria bicicletelor — între „boom“ și stagnare

INDUSTRIA bicicletelor a cunoscut o conjunctură favorabilă în cea mai mare parte a anilor '70, în parte și sub efectul crizei energetice. La începutul actualului deceniu producția mondială de biciclete era evaluată la 65 milioane

de unități pe an, fiind furnizată în proporție de circa 50% de țările asiatice (vezi tabelul). După cum se relevă însă în cercurile de specialitate, în ultima perioadă și această ramură industrială a început să întâmpine unele dificultăți. Dacă în cazul principalilor producători (R.P. Chineză, Japonia, S.U.A., Uniunea

Producția de biciclete (1981, mil. de unități)

R. P. Chineză	17,6
Japonia	6,8
S.U.A.	6,8
U.R.S.S.	5,1
India	4,5
R.F.G.	3,5
Italia	2,3
Franța	2,3
Brazilia	1,8
Polonia	1,7
Anglia	1,2
Olanda	1,2
Mexic	1,2

Sovietică sau India) piața internă este capabilă să absoarbă în continuare cantități sporite de vehicule pe două roți, în alte țări producătoare (printre care o serie de țări vest-europene) s-a ajuns la o cvasi-saturație a pieței interne. Ca atare, s-a intensificat concurența pe piețele externe între producătorii italieni, francezi, vest-germani ș.a., fiind tot mai numeroase falimentele în rândurile firmelor mici din acest sector.

Japonia: imperativul ridicării producției agroalimentare

JAPONIA se află pe ultimul loc printre țările capitaliste industrializate, în privința gradului de acoperire a necesarului de alimente pentru populație din surse interne, ea devenind cel mai de seamă importator de produse alimentare din lume. Astfel sună concluzia autorilor „Cărții albe“ publicate recent de Ministerul agriculturii și silviculturii din această țară, relevîndu-se că în perioada 1960—1980 gradul de acoperire menționat (calculat pe baza conținutului de calorii al alimentelor) a scăzut de la 79% la 53%. Ca atare, Japonia a ajuns să importe aproape jumătate din necesarul de alimente, soldul import-export la această grupă de mărfuri ridicîndu-se în perioada 1979—1981 la 16,7 mlrd. dolari în medie pe an.

Peste două cincimi din importurile japoneze de produse alimentare prövin din S.U.A., exportatorii americani reurgînd la presiuni pentru eliminarea unor restricții existente încă în ceea ce privește accesul liber pe piața internă a Japoniei. Or, autorii „Cărții albe“ pledează tocmai pentru adoptarea unei serii de măsuri urgente de stimulare a agriculturii japoneze, în vederea întăririi potențialului autohton în acest domeniu.

GLOSAR

Monopson

IN MOD uzual se vorbește despre „monopol” atunci când se face referire la deținerea unei poziții dominante, mergând până la exclusivitate, într-o anumită activitate economică. Ținând seama că termenul este alcătuit din două cuvinte grecești care de fapt dau semnificația de unic vânzător, în teoria economică se apelează, dacă este vorba de o activitate de achiziționare de produse ori de utilizare de servicii, la antonimul „monopolului” care este „monopson” și semnifică unic cumpărător. Folosirea termenului de „monopson” indică așadar situația de pe o anumită piață unde elementul cerere se concentrează în mâinile unei singure entități economice, cu toate consecințele ce decurg dintr-o atare stare de lucruri.

Uneori există un „monopson” instituit chiar prin efectul legii așa cum este cazul, în multe țări, cu exclusivitatea de stat privind alcoolul sau tutunul. În alte cazuri se ajunge la „monopson” printr-o convenție ori printr-o „înghițire” a partenerilor tipici unui înalt grad de concentrare a capitalului. Anumite condiții geografice fac de asemenea să apară o situație de „monopson”, ca, spre exemplu, existența într-o întreagă zonă a unui singur colecător de produse agricole sau a unei unice întreprinderi care utilizează forța de muncă din regiune. În sfârșit, se generează un „monopson” și ca urmare a elementelor specifice unor mărfuri și servicii care nu pot interesa decât un singur cumpărător, ca instalații speciale pentru instituții publice, echipament militar, aparatură destinată explorării spațiului cosmic.

În țările cu economie de piață prin „monopson” se creează condiții pentru aplicarea, de către cei ce îl exercită, a unei politici de fixare a prețurilor care, urmind curba ofertei, va căuta să asigure realizarea profitului maxim. Dacă împrejurările sînt de asemenea natură încît entitatea ce deține un „monopson” are posibilitatea să țină seama de condiția ofertanților fără a putea, totuși, să-l elimine pe unul prin substituția cu alții, se constată că se va pune în aplicare o politică de discriminare, prin diferențierea până la limită a prețurilor sau a remunerațiilor. În căutarea smulgerii de maxime avantaje se vor oferi prețuri și salarii foarte scăzute celor mai dezavantajați, care nu au cum să refuze din cauza situației în care se află și a lipsei de alternativă în valorificarea a ce oferă, propunindu-se condiții mai remuneratorii altor parteneri cu o poziție mai consolidată.

Acesta este mecanismul care explică pauperizarea unor categorii de producători agricoli în special din țări cu monocultură, unde se exercită un „monopson” al giganticele societăți transnaționale. Exemple semnificative sînt și pe piața muncii, fiind cunoscută retribuția scăzută impusă populației de culoare și imigranților în regiunile agricole din S.U.A. în perioadele de recoltare.

Este de arătat că în unele țări în curs de dezvoltare, considerente sociale sau ale politicii de ridicare a regiunilor rămase în urmă determină ca în cadrul unui „monopson” de stat asupra anumitor produse să se procedeze la o diferențiere a prețurilor de achiziție care avantajează diverse categorii de ofertanți, cum sînt micii producători sau cei ce cultivă terenuri defrișate.

Pentru o ilustrare nuanțată a situației pe o anumită piață, în terminologia economică s-a introdus de asemenea „duopson”, cînd oferta se concentrează în mijlul unei două entități economice, concurente dar dependente într-un fel una de alta în privința fixării prețurilor, precum și termenul de „oligopson” care semnifică existența unui număr foarte limitat de cumpărători.

Radu NEGREA

Congresul mondial al economiștilor

Mihai Statovici, București — 1) Congresele Asociației internaționale de științe economice (A.I.S.E.), la care desigur vă referiți atunci cînd întrebați de „congresele mondiale ale economiștilor”, se țin o dată la trei ani. Anul acesta, între 5 și 9 septembrie, se va desfășura la Madrid cel de al șaptelea congres al A.I.S.E. Tema lui va fi „Schimbări structurale, interdependență economică și dezvoltare mon-

dială”. Principalele aspecte ale acestei teme vor fi abordate în șapte referate principale ce vor fi prezentate în prima zi a congresului de tot atîția oameni de știință din diferite zone ale globului. În zilele următoare sînt prevăzute o serie de mese rotunde intitulată: „Factori determinanți și implicații ale interdependenței economice”; „Creșterea economică, inflația și utilizarea forței de muncă”; „Ajustări structurale în țările industriale avansate”; „Țările în curs de dezvoltare într-o lume interdependentă”; „Economia spaniolă și raporturile ei cu economia mondială”. Programul congresului in-

clude de asemenea un număr de 16 sesiuni specializate (în paranteză este prezentat numele personalității care va conduce dezbaterile) pe teme privind: situația alimentară mondială și perspectivele ei (N. Islam, Bangladesh), aspecte economice ale surselor alternative de energie (P. Mailet, Franța), procesele de integrare economică (G. Salgado, Ecuador), statele naționale și corporațiile transnaționale (A.E. Safarian, Canada), dezvoltarea tehnologică și interdependența economică (M. Usui, Japonia), probleme monetare și financiare internaționale (A.B. Taylor, Sierra Leone), finanțarea internațională a dezvoltării (S. Borner, Elveția), aspecte teoretice ale schimbărilor în structurile de producție (L. Pasinetti, Italia), procese și implicații ale ajustărilor structurale la nivel de ramură (P.J. Lloyd, Australia), aspecte microeconomice ale ajustărilor (A. Serra Ramoneda, Spania), aspecte economice ale migrației internaționale a forței de muncă (R. Tabbarah, Liban), impactul economic al industriei de armament (C. Schmidt, Franța), perspectivele ofertei de capital (G. Fels, R.F. Germania), resursele naturale și mediul (T.S. Haceturov, U.R.S.S.), impactul fluctuațiilor de pe piețele externe asupra economiilor planificate și de piață — aspecte comparative (J. Bognár, Ungaria), fluctuațiile prețurilor internaționale și inflația (N. Gonzalez, Argentina).

2) Președintele în exercițiu al Asociației internaționale de științe economice este profesorul mexican Victor L. Urquidi.

Cheltuieli militare

Vasile Nedeleu, București — Potrivit unor estimări recente, în lume lucrează în domeniul legate direct sau indirect de scopuri militare circa 100 milioane de oameni. Aceste estimări, care trebuie considerate ca avînd un mare grad de aproximație, dat fiind secretul care invalidează de regulă datele din domeniul militar, se referă la patru categorii de personal. Este vorba de forțele militare și paramilitare (în total circa 32 milioane de persoane, dintre care o pondere tot mai mare o reprezintă personalul calificat), de lucrătorii ministerelor apărării și asimilate lor, de personalul utilizat direct în producția de bunuri și servicii militare și în serviciile conexe, precum și de per-

sonalul utilizat indirect, în întreprinderile subcontractante ale industriei de armament.

Un număr important de ingineri și tehnicieni — de ordinul a circa 500 000 — este angajat în activitatea de cercetare-dezvoltare în scopuri militare. Cheltuielile în acest scop (35 miliarde de dolari în 1981) prilejuiesc, după unele estimări, circa un sfert din totalul activităților de cercetare desfășurate pe plan mondial.

Constatănd că acest efort enorm în favoarea cercetărilor cu caracter militar este rezultatul unei opțiuni politice, **Revue internationale du travail** (mai-iunie 1983), de exemplu, replică celor care susțin că perfecționarea armamentelor a fost un factor de progres tehnic în numeroase activități civile (energie nucleară, transporturi aeriene, radar etc.). Publicația Biroului internațional al muncii evidențiază că în alte sectoare mai curînd afirmația inversă este cea adevărată, în sensul că „aplicațiile militare ale cercetării civile au fost mai importante decît aplicațiile civile ale cercetării militare și că, dacă multe inovații tehnice, în special în electronică, s-au obținut grație cercetării militare, acest lucru se explică pur și simplu prin faptul că industria militară nu a avut nici o dificultate în a obține fondurile necesare, în timp ce cercetarea-dezvoltarea civilă era considerată de guverne ca nefiind prioritară”.

În ce privește mult dezbătuta problemă a reconversiunii la o producție de pace, revista B.I.T. subliniază că, pe termen lung, chiar și în ipoteza înghețării la nivelul actual a cheltuielilor militare (și deci nu a trezorerii la dezarmare), progresul economic-social ar fi favorizat. Cu atît mai rapid ar fi acest progres în condițiile existenței unor programe coerente de reconversiune la producția civilă.

Industria

Dan Aurelian — București — Atenția cu care se urmărește în țările dezvoltate evoluția situației din industria automobilului se datorește rolului cheie al acestei ramuri ca beneficiar al unei părți importante a producției a numeroase alte ramuri industriale: siderurgia, construcția de mașini, industria masei plastice, a sticlei, cauciucului, electronica etc. Ea se datorește totodată ponderei ridicate a

transporturilor rutiere în consumul total de petrol și, nu în ultimul rînd, numărului mare de locuri de muncă pe care le asigură producția de automobile, în ciuda automatizării ei crescînde. O altă explicație a acestui interes trebuie căutată în intensitatea comerțului internațional cu automobile, ca și cu piesele și subansamble.

Iată, de pildă, concluziile unei recente analize întreprinse de sectorul de cercetare al Băncii federale de rezerve din Cleveland. Ele sînt expresive atît în ce privește efectele asupra ramurii industriale amintite a crizei ciclice, cit și cele ale crizei energetice, care continuă să se manifeste ca tendință de fond, în ciuda unei temperaturi abundente de petrol. Vinzările totale de automobile pe piața americană s-au redus de la 11 milioane unități în 1977, la o medie de 8,5 milioane în ultimii ani. Reflectînd sporirea ponderii importurilor în totalul anual al vânzărilor pe piața americană de la 15,9% în 1974, la aproape 28% în prezent, mai ales datorită cererii crescînde de automobile de mai mici dimensiuni (a căror pondere în vânzări a crescut de la 49,2% în 1974, la 63,5% în 1982), gradul de utilizare a capacităților de producție ale ramurii s-a redus de la 99% în 1977, la circa 60% în 1982. În aceeași perioadă forța de muncă ocupată în industria automobilului s-a redus cu aproape 27%, contribuind din plin la îngrosarea rîndurilor somerilor. O altă consecință a încetinirii ritmului vânzărilor — la care a contribuit și nivelul excesiv al dobinzilor din ultimii ani — a fost prelungirea duratei posesiei unui automobil nou de către primul cumpărător de la o medie de 5,7 ani în 1974 la 7,2 ani în 1982. Este adevărat că la această evoluție se consideră că au contribuit și perfecționările constructive aduse automobilelor în această perioadă și deci sporirea fiabilității, ca și reducerea vitezei maxime admise legal, considerată și ea un factor de mărire a durabilității.

Revista ECONOMICA

Ediție de Consiliul Suprem și Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 25 din 24 iunie 1983

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Dezvoltarea bazei de materii prime și energetice. Sporirea producției de cărbune cocsificabil — un obiectiv major (Dorin Gheța, Cornel Vasile) 1
- Amenajarea hidroenergetică a potențialului apelor (Ion Leuștean, Iosif Kaytar) 3
- Particularități ale eficienței producției de lapte în profil teritorial și pe categorii de unități (Gh. Frăjiță, Letiția Zăhru, Gh. N. Iosif) 5
- Autogestiunea și retribuirea muncii în agricultura cooperatistă (Gh. Răboacă, C. Ciutacu) 7
- Optimizarea fluxurilor de materiale (Dumitru Petcu) 9
- Aspecte calitative ale raționalizării importurilor. O investigație asupra a 62 obiective de investiții (George Bășeganu) 10
- Considerații privind determinarea contribuției eficienței economice la creșterea venitului național (II) (Reghina Crețoiu) 12
- Cititorii au cuvântul 13

CONDUCERE — ORGANIZARE

- Experiențe în actualitate. Probleme prioritare pe agenda consiliilor oamenilor muncii (Dorin Constantinescu) 14

TEORII • IDEI

- Structuri și creștere economică (George Danielescu) 16
- Școli • curente • economiști. Priorități și perspective în teoria relațiilor economice internaționale (I) (Sultana Sută-Selejan) 18
- Impactul social și cultural al informației (Solomon Marcus) 20

ÎN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LA CONCURSUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Economia țărilor socialiste (G. Constantin) 21

ECONOMIE MONDIALĂ

- UNCTAD-VI. Nevoia de măsuri practice în toate domeniile de interes comun (Mariana Negruș) 23
- Procese și fenomene actuale din economia mondială (XIX) (dezbateri) 25
- Tendințe — conjuncturi 28
- U.R.S.S. Preocupări pentru extinderea mecanizării (A. Komarovski) 29
- Mondorama 30
- Curier 31

ÎN SUPLEMENTUL NUMARULUI : Curier economico-legislativ

IN THIS ISSUE

- Increase the coking coal production — a major goal (Dorin Gheța, Cornel Vasile) 1
- Self-management and work remuneration in cooperatist agriculture (Gh. Răboacă, C. Ciutacu) 7
- Some considerations on the measure of the contribution of the economic efficiency to increase the national income (II) (Reghina Crețoiu) 12
- Structure and economic growth (George Danielescu) 16
- Schools • trends • economists. Priorities and perspectives in the theory of the international economic relations (I) (Sultana Sută-Selejan) 18
- UNCTAD VI. The need of practical measures in all fields of common interest (Mariana Negruș) 23
- Current processes and phenomena in the world economy (XIX). A debate 25
- U.S.S.R. Concerns with the extension of the mechanization (A. Komarovski) 29

DANS LE NUMÉRO

- L'accroissement de la production de charbon cokéifiable — un objectif majeur (Dorin Gheța, Cornel Vasile) 1
- L'autogestion et la rémunération du travail dans l'agriculture coopératiste (Gh. Răboacă, C. Ciutacu) 7
- Considérations concernant le calcul de la contribution de l'efficacité économique à l'augmentation du revenu national (II) (Reghina Crețoiu) 12
- Structure et croissance économique (George Danielescu) 16
- Ecoles • courants • économistes. Priorités et perspectives de la théorie des relations économiques internationale (I) (Sultana Sută-Selejan) 18
- La VIe CNUCED. Le besoin de mesures pratiques dans tous les domaines d'intérêt commun (Mariana Negruș) 23
- Processus et phénomènes actuels dans l'économie mondiale (XIX) (débat) 25
- L'U.R.S.S. Préoccupations pour élargir la mécanisation (A. Komarovski) 29

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Важное задание — увеличение добычи кокующего угля (Дорин Гета, Корнел Василе) 1
- Хозрасчет и оплата труда в кооперативном секторе коксового хозяйства (Г. Рăбоacă, К. Чуțаку) 7
- Соображения относительно определения вклада экономической эффективности в увеличение национального дохода (II) (Регина Креțоіу) 12
- Структура и экономический рост (Джордже Даниелеску) 16
- Школы • течения • экономисты. Приоритеты и перспективы в теории международных экономических отношений (I) (Султана, Сута-Сележан) 18
- ЮНКТАД-VI. Необходимость практических мер во всех областях вызывающих общий интерес (Марьяна Негруш) 23
- Актуальные процессы и феномены в мировой экономике (XIX) (В порядке обсуждения) 25
- СССР. Забота о расширении механизации (А. Комаровский) 29

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonându-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136-137, telex 11 126, București, str. 13 Decembrie.

Redacția și administrația: 70 159 București, Bd. Magheru nr. 28-30, etaj 1, sectorul 1. Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

Magazinele și raioanele comerțului de stat specializate în desfacerea produselor electronice vă oferă pentru căminul dumneavoastră :

– radioreceptoarele staționare PACIFIC și BUCIUM 3 :

- complet tranzistorizate ;
  - dispun de 5–6 game de undă ;
  - au sensibilitate și selectivitate în redare ;
  - dotate cu picup la care pot fi audiate discurile fonografice ;
- radioreceptoarele staționare :

SUPERSON : game de undă medii și ultrascurte ; este prevăzut cu o miniorgă de lumini care creează o plăcută corelare între lumină și sunet ;

EXPRES : game de undă medii și ultrascurte ;

INTERSON : game de undă lungi și ultrascurte ;

ULTRASON : game de undă medii, scurte și lungi.

Moderne prin parametrii tehnici și funcționali, prin linia și coloritul casetelor, SUPERSON, EXPRES, INTERSON, ULTRASON, PACIFIC și BUCIUM 3 prezintă un real avantaj, consum redus de energie electrică.

LUNA CADOURILOR PENTRU (COPII)) 1 ~ 30 Iunie (

UN NOU PRILEJ DE A FACE O BUCURIE COPIILOR DV.

In aceste zile magazinele de confecții și încălțăminte ale comerțului de stat au pus în vânzare un număr sporit de articole de îmbrăcăminte pentru copii :

- modele noi de sandale cu fețe textile, uni sau imprimate, lavabile, cu tălpi ușoare, flexibile ;
- bluze gen cămașă sau tunică din țesături uni, în carouri sau dungi ;
- șorturi, maieuri subțiri, costume de baie ;
- pantaloni tip „Jeans”, „bermuda” sau clasici, din țesături

din bumbac în amestec cu în ;

- costume cu minică scurtă sau lungă, cu buzunare mari, aplicate ;

- rochițe inspirate din stilul marinar sau cu volane și diverse alte aplicații.

PĂRINȚI ! Copiii dv. au mai crescut cu un an și, mai mult ca sigur, trebuie să le înlocuiți îmbrăcăminte devenită... neîncăpătoare !

LUNA CADOURILOR PENTRU COPII vă oferă multiple posibilități de a alege și dăruul micuților dv. „piese” vestimentare moderne și adecvate sezonului cald.